

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΗ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 | 1 / 15 ΜΑΡΤΙΟΥ 1970 | ΑΡΙΘ. 5-6

ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο Ν

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α'

XV. 1. Τοίνυν κολληθῶμεν τοῖς μετ' εὐσεβείας εἰρη-
νεύουσιν, καὶ μὴ τοῖς μεθ' ὑποκρίσεως βουλομένοις εἰρή-
νην. 2. λέγει γάρ που· Οὗτος ὁ λαὸς τοῖς χεῖλεσίν με τιμᾶ,
ἢ δὲ καρδία αὐτῶν πόρῳ ἄπεστιν ἀπ' ἐμοῦ. 3. καὶ πάλιν·
5 Τῷ στόματι αὐτῶν εὐλογοῦσαν, τῇ δὲ καρδία αὐτῶν κατη-
ρῶντο. 4. καὶ πάλιν λέγει· Ἠγάπησαν αὐτὸν τῷ στόματι
αὐτῶν καὶ τῇ γλώσση αὐτῶν ἐψεύσαντο αὐτόν, ἢ δὲ καρδία
αὐτῶν οὐκ εὐθεῖα μετ' αὐτοῦ, οὐδὲ ἐπιστώθησαν ἐν τῇ δια-
θήκῃ αὐτοῦ. 5. διὰ τοῦτο ἄλλαλα γενηθήτω τὰ χεῖλη τὰ
10 δόλια τὰ λαλοῦντα κατὰ τοῦ δικαίου ἀνομίαν. καὶ πάλιν·
Ἐξολοθρεῦσαι κύριος πάντα τὰ χεῖλη τὰ δόλια, γλώσσαν
μεγαλοῤῥήμονα, τοὺς εἰπόντας· Τὴν γλώσσαν ἡμῶν μεγα-
λυνοῦμεν, τὰ χεῖλη ἡμῶν παρ' ἡμῖν ἔστιν· τίς ἡμῶν κύριός
ἔστιν; 6. ἀπὸ τῆς ταλαιπωρίας τῶν πτωχῶν καὶ τοῦ στε-
15 ναγμοῦ τῶν πενήτων νῦν ἀναστήσομαι, λέγει κύριος· θή-
σομαι ἐν σωτηρίῳ, 7. παρῶρησιάσομαι ἐν αὐτῷ.

3 Ἦσ. 29,13. Μάρκ. 7,6. Ματθ. 15,8. 5 Ψαλμ. 61,5. 6 Ψαλμ. 77,36,37.
8 Ψαλμ. 30,19. 10 Ψαλμ. 11, 4-6.

3 τοῖς χεῖλεσιν ΑΛΣΚ Κλήμ. Ἄλεξ.: τῷ στόματι I | 4 ἄπε-
στιν Α Κλήμ. Ἄλεξ. ἀπέχει I | 5 εὐλογοῦσαν Α: εὐλόγουν I, εὐλογοῦσι Κλήμ.
Ἄλεξ. Κ | 5 / 6 κατηρῶντο I: καταρῶνται Κ Κλήμ. Ἄλεξ. | 7 ἐψεύσαντο ΑΛΣ
Κλήμ. Ἄλεξ.: ἐψεξαν I | 8 διὰ τοῦτο ΙΑΣΚ Κλήμ. Ἄλεξ.: λ. Α (Ο') | γε-
νηθείη I | 8 / 9 τὰ λαλοῦντα - τὰ δόλια Σ: λ. ΑΙΑΚΚ¹ Κλήμ. Ἄλεξ. | 10 / 11
μεγαλοῤῥήμων' καὶ πάλιν I, καὶ γλώσσα μεγαλοῤῥήμων ΛΚ(Κ¹) | 11 οἱ εἰπόντες
ΛΚΚ¹ 11 / 12 μεγαλύνωμεν Α | 12 παρ' ἡμῖν Α Κλήμ. Ἄλεξ.: παρ' ἡμῶν
ΙΣ(Δ); | 13 καὶ ΙΑΣΚΚ¹ Κλήμ. Ἄλεξ.: + ἀπὸ Α (Ο') | 15 ἐν σωτηρίῳ Λ
Κλήμ. Ἄλεξ.: ἐν σωτηρία Α: λ. I.

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΡΩΜΗΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α΄ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ

(Ἐπίδοσις εἰς ἀπλὴν νεοελληνικὴν γλῶσσαν).

XV. 1. Ἄς προσκολληθῶμεν λοιπὸν μὲ ἐκείνους ποὺ ζοῦν μὲ εἰρήνην καὶ ποὺ ἔχουν εὐσέβειαν καὶ ὄχι μὲ ἐκείνους ποὺ ὑποκρίνονται ὅτι θέλουν εἰρήνην. 2. Διότι λέγει κάπτου ἡ Ἁγία Γραφή: «Οὗτος ὁ λαὸς μὲ τὰ χεῖλη του μόνον μὲ τιμᾶ, ἀλλ' ἡ καρδιά των ἔχει ἀπομακρυνθῆ πολὺ ἀπὸ ἐμέ». 3. Καὶ πάλιν (λέγει ἡ Ἁγία Γραφή): «Μὲ τὸ στόμα των μόνον εὐλογοῦσαν, ἀλλὰ μὲ τὴν καρδιά των κατηρῶντο». 4. Καὶ πάλιν λέγει (ἡ Ἁγία Γραφή): «Τὸν ἠγάπησαν (τὸν Θεὸν) μὲ τὸ στόμα των (μὲ τὰ λόγια) καὶ μὲ τὴν γλῶσσαν των ἐψεύσθησαν πρὸς Αὐτόν, ἐνῶ ἡ καρδιά των δὲν ἦτο εἰλικρινὴς μαζί Του, οὔτε ἐφάνησαν πιστοὶ τηρηταὶ τῶν ἐντολῶν τῆς Διαθήκης Του. 5. Διὰ τοῦτο νὰ γίνουν ἄλλαλα (νὰ βουβαθοῦν) τὰ χεῖλη τὰ δόλια (ποὺ εἶναι γεμᾶτα δόλον, κακίαν καὶ πονηρίαν) καὶ ποὺ λαλοῦν κατὰ τοῦ δικαίου τὴν πονηρίαν». Καὶ πάλιν: «Ἐἴθε νὰ ἐξολοθρευθῇ ὁ Κύριος τὰ χεῖλη τὰ δόλια (τοὺς ἀνθρώπους ποὺ εἶναι γεμᾶτοι ἀπὸ δόλον, κακίαν καὶ πονηρίαν), τὴν γλῶσσαν ἐκείνων ποὺ κομπάζουν καὶ οἱ ὅποιοι εἶπον: θὰ κάμωμεν τὴν γλῶσσαν μας μεγάλη καὶ θαυμαστή καὶ τὰ χεῖλη μας θὰ εἶναι σὲ μᾶς θαυμαστά: ποῖος εἶναι ὁ κύριός μας (ποιὸς ἤμπορεῖ νὰ γίνῃ ἀνώτερος καὶ δεσπότης μας);». 6. Λέγει ὅμως ὁ Κύριος (εἰς ἀπάντησιν τῶν θρασέων τούτων ἀνθρώπων): «Ἀπὸ τὴν ταλαιπωρίαν (τὰς θλίψεις καὶ τὰ βάσανα) τῶν πτωχῶν καὶ ἀπὸ τὸν στεναγμὸν τῶν δυστυχῶν (πλασμάτων μου παρακινούμενος) θὰ σηκωθῶ ἀμέσως τώρα: θὰ βάλω σὲ τόπον ἀσφαλῆ καὶ σωτήριον αὐτὸν (δηλ. τὸν πτωχὸν καὶ ἀδικούμενον), 7. καὶ μετὰ παρρησίας χάριν αὐτοῦ (τοῦ πτωχοῦ) θὰ ἐφανισθῶ (διὰ νὰ δείξω εἰς τοὺς υπερηφάνους τὴν δυνάμιν μου καὶ τὴν δικαιοσύνην μου)».

(Συνεχίζεται)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΜΠΙΟΝΗΣ
Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Ἐγκαιρος προσοχή.

Ἐνῶ αἱ προσφοραὶ διὰ τὸ «Τάμα τοῦ Ἔθνους», τὸν ὑπὸ ἀνέγερσιν Ναὸν τοῦ Σωτήρος, ἐξακολουθοῦν καὶ πλησιάζουν ἤδη τὰ 200 ἑκατομμύρια δραχμῶν, συνεστήθη Ἐπιτροπή, τῆς ὁποίας ἔργον, μεταξὺ ἄλλων, θὰ εἶναι καὶ ἡ μέριμνα διὰ τὸν προσδιορισμὸν τῆς ἀρχιτεκτονικῆς μορφῆς, πὺθ θὰ δοθῆ εἰς τὸν μεγαλοπρεπῆ Ἐδκτῆριον οἶκον. Ἡ μορφή αὕτη πρέπει νὰ εἶναι γνήσιον δεῖγμα τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας παραδόσεως, δηλαδὴ καθαρώς βυζαντινοῦ τύπου, ὅπως ἄλλωστε καὶ ἡ μέλλουσα νὰ ἐπακολουθήσῃ ἐσωτερικὴ διακόσμησις (Εἰκονογραφία, σκευή, κ.λπ.). Ὁ ναὸς τοῦ Σωτήρος πρέπει νὰ εἶναι μίᾳ ἀποκορύφωσις τῆς θελήσεως τοῦ Ἔθνους νὰ μείνῃ πιστὸν εἰς τὴν ζωηφόρον παράδοσιν τῆς Ὁρθοδοξίας, ἡ ὁποία εἶναι αὕτη ἡ ψυχὴ τοῦ. Σήμερον, τὰ αἰσθητικὰ κριτήρια εἶναι πλέον ἢ ὥριμα καὶ Ἐκκλησία καὶ Πολιτεία δὲν πρέπει νὰ ἀφήσουν νὰ ὑπεισέλθῃ τὸ δυτικόν, κοσμικὸν πνεῦμα εἰς τὸ σχεδιαζόμενον ἔργον. Πρὸς τοῦτο, πρέπει νὰ δοθῆ ἔγκαιρος προσοχή.

Ἡ Τεσσαρακοστή.

Τὸ κήρυγμα καὶ αἱ ἐπὶ μέρους νοουθεσίαι τοῦ ἑφημερίου πρὸς τοὺς ἐνορίτας του πρέπει νὰ θίγουν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς εἰδικὰ θέματα ἀφορῶντα εἰς τὴν περίοδον αὐτὴν κατανύξεως, νηστείας καὶ συντριβῆς. Μεταξὺ τούτων εἶναι — διὰ νὰ περιορισθῶμεν εἰς ὀλίγα παραδείγματα — τὸ ἀληθὲς νόημα τῆς νηστείας, ἡ ὁποία δὲν εἶναι μόνον ἀποχὴ ἀπὸ ὠρισμένα εἶδη τροφῶν ἀλλὰ ἀποχὴ καὶ ἀπὸ τὴν κατάκρισιν ἢ ἐπισήμανσιν τοῦ κακοῦ φαινομένου τῆς συμμετοχῆς εἰς χοροὺς καὶ λοιπὰς διασκεδάσεις κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν ἢ ἀνάγκη προσεκτικῆς ἐτοιμασίας τῆς ψυχῆς διὰ τὴν Θεϊαν Κοινωνίαν, ἀπαραίτητος προϋπόθεσις τῆς ὁποίας εἶναι ἡ προσέλευσις εἰς τὸ Μυστήριον τῆς Μετανοίας ἢ Ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως. Γενικῶς, τὸ σωτήριον νόημα τῆς Τεσσαρακοστῆς πρέπει νὰ διασαφηθῆ ἀπὸ τὸν ποιμένα εἰς τὰ πνευματικά του τέκνα, πολλὰ τῶν ὁποίων δὲν εἶναι ὅσον χρειάζεται φωτισμένα καὶ τρέφουν μίαν ἐπιπολαίαν ἀντίληψιν περὶ τῶν, κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν, καθηκόντων των ἔναντι τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἑαυτοῦ των.

Ἡ μαρτυρία τῆς Ὁρθοδοξίας.

Τὸ γνωστὸν θρησκευτικὸν περιοδικὸν («Ἀκτῖνες») ὑπέβαλεν εἰς συνδεομένους πρὸς αὐτὸ λογοτέχνας τὸ ἐρώτημα πῶς βλέπουν τὴν ἀρξαμένην, μὲ τὸ 1970, δεκαετίαν. Αἱ δημοσιευόμεναι εἰς τὸ τελευταῖον τεύχος τοῦ (Φεβρουαρίου) ἀπαντήσεις εἶναι ἐξόχως ἐνδιαφέρονσαι καὶ ἐποικοδομητικαί. Εἰς αὐτάς, ἐκφράζεται ἡ κοινὴ πεποιθήσις ὅτι ὁ κόσμος μας θὰ ἀποφύγῃ τὴν καταστροφὴν μόνον ἂν οἰκειωθῇ τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἀποφασίσῃ νὰ βαδίσῃ τὸν δρόμον τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἀγνότητος πὸν ἐχάραξεν ὁ Χριστός. Ἰδιαιτέρως σημειώνομεν τὴν κατάληξιν μιᾶς τῶν ἀπαντήσεων τούτων, ὅπου γράφονται τὰ ἑξῆς: («Πιστεύω ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία, δηλαδή ὁ πιὸ βαθειὰ καὶ πιὸ καθαρὰ βιωμένος καὶ ἐκπερασμένος Χριστιανισμός, θὰ γίνῃ πιὸ αἰσθητὴ σὰν ἀνάγκη στὸν σύγχρονον ἄνθρωπον. Ἡ πνευματικὴ τῆς ἀρχοντιά, τὸ κάλλος τῶν ἐκφράσεων τῆς, ἡ ἄμωμη εὐαγγελικότης τῆς θὰ κερδίσουν σὰν μαρτυρία στὴν οἰκουμένη... Ἔχουμε λοιπὸν χρέος ἔμεις οἱ Ὁρθόδοξοι νὰ συνδεθοῦμε ὑπαρξιακὰ μὲ τὶς πηγὲς τῆς πίστεώς μας, ὥστε νὰ ἀποδειχθοῦμε μιὰ ζῶσα μαρτυρία στὸν τωρινὸν κόσμον. Αὐτὴ ἡ προώθησις τῆς Ὁρθοδοξίας θὰ πρέπει νὰ εἶναι τὸ πιὸ πολύτιμο ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ πὸν μποροῦμε νὰ περιμένουμε ἀπὸ τὴν ἀρξαμένην δεκαετίαν»).

Κοινὴ προσπάθεια.

Εἰς τὴν Γαλλίαν, διάφοροι χριστιανικοὶ κύκλοι, προσπαθοῦν ἀπὸ κοινοῦ νὰ ἐγείρουν τὸ ἐνδιαφέρον τῆς κοινῆς γνώμης ἐναντίον τοῦ κύματος διαφθορᾶς πὸν χαρακτηρίζει τὴν ἀπὸ τοῦ Τύπου καὶ τῶν θεαμάτων («ψυχαγωγίαν») τῶν λαϊκῶν μαζῶν. Οἱ οργανωταὶ τοῦ ἀγῶνος τούτου κατώρθωσαν ἤδη νὰ δημιουργήσουν τὸ ἐπιδιωκόμενον («κλίμα») δυσφορίας κατὰ τοῦ κύματος αὐτοῦ καὶ νὰ συγκινήσουν τὰς ἀρμοδίας ὑπηρεσίας τοῦ κράτους. Ἡ Γαλλία, χώρα συνήθως μὲ ἀμβλὺν ἠθικὸν αἰσθητήριον, παρουσιάζεται ἔτσι σήμερον εὐαίσθητος πρὸ τοῦ κοινωνικοῦ αὐτοῦ ἔλλους πὸν μαστίζει τὴν κοινωνίαν τῆς καὶ ἀναμένεται ὅτι ἡ Πολιτεία θὰ προβῇ εἰς ἐνεργείας πὸν σκοπὸν θὰ ἔχουν νὰ ἀναχαιτίσουν τὸ κακόν. Ὅλα δὲ αὐτὰ θὰ γίνουν, διότι ἀπὸ τὴν ὑγιᾶ μερίδα τοῦ λαοῦ, δηλαδή τὴν ἐνσυνειδήτως χριστιανικὴν, ἐσημειώθη μία σωτήριος ἀντίδρασις. Τὸ μάθημα εἶναι καὶ δι' ἡμᾶς. Διότι καὶ εἰς τὴν χώραν μας ὑπάρχει αὐτὸ τὸ ἠθικὸν ἔλλος, ἀπέναντι τοῦ ὁποίου Κλῆρος καὶ πιστοὶ πρέπει νὰ κινηθοῦν διὰ νὰ τὸ κλείσωμεν. Ἡ δύναμις τῆς κοινῆς προσπάθειάς εἶναι πάντοτε μεγάλῃ καὶ ἀποτελεσματικῇ.

Ο ΙΕΡΕΥΣ ΠΑΝΤΟΤΕ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΟΝ

Β'

5. Πλὴν τῶν φυσικῶν κινδύνων εἰς οὓς εἶναι ἐκτεθειμένον τὸ ποιμνιον καὶ οἱ ὅποιοι κίνδυνοι εἶναι παροδικοὶ καὶ ἀντὶ νὰ κάμψουν ἐνισχύουν ἐνίοτε καὶ χαλυβδώνουν τὴν ψυχὴν τοῦ πάσχοντος, ἐπικρέμονται καὶ ἄλλοι κίνδυνοι, ἀφανεῖς συνήθως, οἱ ὅποιοι ὅμως ἀπειλοῦν αὐτὴν ταύτην τὴν ψυχὴν τοῦ Χριστιανοῦ. Εἶναι ἡ ἀπειλὴ τῶν ψευδοχρίστων καὶ ψευδαποστόλων, οἱ ὅποιοι μετασχηματιζόμενοι εἰς ἐργάτας Χριστοῦ, διαστρέφουσι τὴν ἀλήθειαν τοῦ Εὐαγγελίου, ἐξυπηρετοῦντες ἄλλους σκοποὺς, ἀντικειμένους πρὸς τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ. Εἶναι οἱ λύκοι οἱ ἄρπαγες, περὶ ὧν ὁμιλεῖ καὶ ὁ Κύριος, οἱ ὅποιοι ἔρχονται νὰ διασκορπίσουν τὸ ποιμνιον, κλονίζοντες τὴν πίστιν του εἰς τὰς ἀληθείας τοῦ Εὐαγγελίου, παρερμηνεύοντες καὶ δίδοντες αὐθαιρέτους ἐξηγήσεις εἰς τὰς θεολογικὰς ἐννοίας του. Οὗτοι, ἐξυπηρετοῦντες συνήθως παγκοσμίους Ὀργανώσεις καὶ χρηματοδοτούμενοι παρ' αὐτῶν ἀφειδῶς, βάλλουν κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ, διότι ὁ Χριστιανισμὸς ἀποτελεῖ τὸ μεγαλύτερον ἐμπόδιον εἰς τὰς σκοτεινάς ἐπιδιώξεις των. Ἐχομεν ὑποχρέωσιν νὰ καταπολεμήσωμεν τὰς ψευδωνύμους γνώσεις των καὶ νὰ προστατεύσωμεν τὸ ποιμνιον, στηρίζοντες τοῦτο ἐν τῇ πίστει. Διὰ τοῦτο ἀπαραίτητον κρίνεται, ὅπως ὁ ἱερεὺς γνωρίζῃ, ἔστω καὶ ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, ἂν δὲν δύναται νὰ ἔχῃ γνώσιν ἐν λεπτομερείαις, τὰ ἐπιχειρήματα τῶν αἰρετικῶν καὶ τὴν ἐπὶ τούτων ἐπίσημον θέσιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Τὸ ποιμνιον εἶναι εὐκόλον νὰ πλανηθῇ καὶ νὰ ἀκολουθήσῃ τοὺς ψευδοδιδασκάλους αὐτούς, οἱ ὅποιοι γνωρίζουν ἄριστα τὰς Γραφὰς καὶ χειρίζονται μὲ δεξιοτεχνίαν τὰ κείμενα, προσαρμόζοντες διαφόρους περικοπὰς εἰς τρόπον ὥστε νὰ πείθουν τοὺς ἀδαεῖς καὶ νὰ δημιουργοῦν σχίσματα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἐκτὸς τούτων ὑπάρχουν οἱ κήρυκες τοῦ ἀθεϊσμοῦ καὶ τῆς θεωρίας περὶ τῆς αὐτομάτου γενέσεως τοῦ κόσμου. Ἡ κατηγορία αὕτη εἶναι μᾶλλον ὀλιγώτερον ἐπικίνδυνος, διότι εἰς τὸν ἄνθρωπον εἶναι ἐρριζωμένη ἡ πίστις εἰς τὴν ὑπαρξίν τοῦ Θεοῦ. Ἐν τοσοῦτῳ καὶ ἡ ἐκ τῆς πλευρᾶς ταύτης ἀπειλή, ἐκμεταλλευομένη τὴν κρατοῦσαν κοινωνικὴν ἀδικίαν καὶ τὴν ἀνισότητά τῆς κατανομῆς τῶν ἀγαθῶν, εἶναι σοβαρὰ καὶ ὁ ἱερεὺς ὀφείλει νὰ ἔχῃ πρὸ ὀφθαλμῶν του καὶ νὰ εἶναι ἔτοιμος νὰ δώσῃ τὴν ἀπάντησιν τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν λύσιν τοῦ κοινωνικοῦ προβλήματος, χωρὶς νὰ λαμβάνῃ πολιτικὴν χροιάν ἢ ἀνάμιξις του εἰς τοιαύτης φύσεως θέματα.

6. Οἱ καιροὶ τοὺς ὁποίους διερχόμεθα εἶναι χαλεποί. Ἐγείρονται ἔθνη ἐπὶ ἔθνη καὶ λαοὶ μελετοῦν τὸ κακὸν δι' ἄλλους. Ὑπάρχει μία παγκόσμιος ἀναταραχὴ, τὴν ὁποίαν τροφοδοτοῦν σκοτεινὰ δυνάμεις καὶ τὴν ὑποθάλλουν διὰ νὰ καταλύσουν δι' ἑνὸς καιρίου πλήγματος πᾶν ὅ,τι ἐδράζεται ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ ὑψηλοῦ Χριστιανικοῦ ιδεώδους. Συνοδοιπόροι καὶ συνεργοὶ τοῦ διαβόλου ἀνησυχοῦν διὰ τὴν προκοπὴν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καὶ ἔρχονται, ὡς κήρυκες δῆθεν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀδελφωσύνης τῶν λαῶν τῆς γῆς, ἐνῶ κρατοῦν εἰς τὰς χεῖράς των δολοφονικὰ ἐγχειρίδια.

Γρηγορεῖτε, ἀλλὰ μὴ θροεῖσθε. Ἀντιτάχθητε μὲ ζέσειν εἰς τὰς μεθοδείας τοῦ Σατανᾶ. Στήκετε ἐδραῖοι, ἐν ᾧ ἐτάχθητε. Ἀντιτάξατε εἰς τὰ κηρύγματα τῶν ψευδοχρίστων τὸ ὑπέροχον κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, ὡς τὸ παρελάβομεν. Τὸ κήρυγμα τῆς πραγματικῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης τοῦ κόσμου. Ὁρθοτομοῦντες τὸν λόγον τῆς ἐν Χριστῷ ἀληθείας καὶ ἀγωνιζόμενοι τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως νὰ εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι ἐπετύχομεν τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς μας. Ἀποβλέποντες εἰς τὴν αἰωνίαν ζωὴν, εἰς ἣν καὶ ἐκλήθημεν, δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν τὴν καλὴν ὁμολογίαν, τὴν ὁποίαν ἐνώπιον πολλῶν μαρτύρων ὡμολογήσαμεν, ὅταν ἐχρίσθημεν ἱερεῖς τοῦ Ὑψίστου. Ἐχοντες ἐν στέροισι τὴν ἱεράν παρακαταθήκην τῶν ἁγίων καὶ Θεοφόρων τῆς Ἐκκλησίας Πατέρων καὶ Ἱεραρχῶν καὶ ἐνδεδυμένοι τὸν θώρακα τῆς πίστεως καὶ τὴν πανοπλίαν τῆς εὐσεβείας, ἃς γίνωμεν, ὅπως ἠθέλησεν ὁ Κύριος, ἅλας τῆς γῆς καὶ φῶς τοῦ κόσμου, κήρυκες τῆς ἀγάπης, τοῦ σωφρονισμοῦ καὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, ἡμεῖς ἑαυτοὺς συνιστάνοντες, οὐχὶ διὰ λόγων, ἀλλὰ δι' ἔργων οἰκοδομῆς καὶ σωτηρίας τοῦ ποιμνίου.

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἔχει νὰ προβάλλῃ γενναῖα ὑποδείγματα μυριάδων μαρτύρων θυσιασθέντων διὰ τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως. «Τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς», ὡς γράφει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εἰς τὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολήν, «τοσοῦτον ἔχοντες περικείμενον ἡμῖν νέφος μαρτύρων, ὄγκον ἀποθέμενοι πάντα καὶ τὴν εὐπερίστατον ἁμαρτίαν, δι' ὑπομονῆς τρέχωμεν τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα, ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν, ὃς ἀντὶ τῆς προκειμένης αὐτῷ χαρᾶς ὑπέμεινε σταυρὸν, αἰσχύνῃς καταφρονήσας...»¹⁹.

7. Εἴμεθα στρατιῶται τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καὶ οἱ στρατιῶται γνωρίζουν, ὅτι τοὺς ἀναμένουν κίνδυνοι καὶ ἐνέδραι καὶ δοκιμασίαι καὶ θάνατος. Ὁ μέγας ἡμῶν ἀρχιε-

19. Ἑβρ. ιβ' 1-2.

ρευς ἐσταυρώθη ὡς κακοῦργος μεταξύ δύο ληστῶν. Ὡς κακοῦργος ὁ θεῖος Παῦλος ἤχθη δέσμιος εἰς τὴν αἰωνίαν πόλιν, τὴν Ρώμην, καὶ ἐκεῖ ἐμαρτύρησεν ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ. Νέφος μαρτύρων τῆς ἐν Χριστῷ ὁμολογίας καὶ πίστεως περιέκειται καὶ διὰ τοῦ παραδείγματος τοῦ ἐχάραξε δι' ἡμᾶς τοὺς μεταγενεστέτους τὴν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος, τὴν ὁδὸν τῆς θυσίας. Διότι δὲν εἶναι μέσον πορισμοῦ ἢ ἱερωσύνη. Εἶναι σταυρός. Πρέπει νὰ καταπολεμηθῇ πᾶσα ἐπαγγελματικὴ ἀντίληψις περὶ τοῦ θεσμοῦ τῆς ἱερωσύνης, διότι ἀποτελεῖ τὴν χειροτέραν πλάνην καὶ ὀδηγεῖ εἰς περιγραφὴν καὶ παραχάραξιν τῆς ἀληθοῦς ἐννοίας τῆς διακονίας τοῦ Θεοῦ. Ἐνώπιόν μας πρόκειται ἔργον εὐαγγελιστῶν, ἔργον ὑψηλόν, ἀλλὰ δυσχερὲς διὰ τὸ ὅποιον «ὁ δυνάμενος χωρεῖν χωρεῖτω»²⁰, ἄλλως πρέπει νὰ παραιτηθῇ τοῦ σχήματος.

“Ὅθεν ἀδελφοί, ἡμεῖς, οἵτινες ἐγενόμεθα διὰ τῆς ἱερωσύνης μέτοχοι κλήσεως ἐπουρανίου, πρέπει νὰ εἴμεθα πιστοὶ εἰς τὸν ἀπόστολον καὶ ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν Ἰησοῦν, ὅπως ἐκεῖνος ὑπῆρξε πιστὸς εἰς τὸν Πατέρα καὶ Θεὸν ἡμῶν. Ἡμεῖς, «οἱ τὰ χερουβεὶμ μυστικῶς εἰκονίζοντες καὶ τῇ ζωοποιῷ Τριάδι τὸν τρισάγιον ὕμνον προσάδοντες», ἅς γίνωμεν γῆ καὶ σποδός, ἵνα ἐπιτύχωμεν τὴν οἰκοδομὴν καὶ τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου γενικώτερον. Καὶ διὰ νὰ χρησιμοποιήσωμεν τὴν γλῶσσαν τοῦ Ἁγίου Κλήμεντος, λέγω: «Ταῦτα ἀγαπητοὶ οὐ μόνον ὑμᾶς νουθετοῦντες ἐπιστέλλομεν, ἀλλὰ καὶ ἑαυτοὺς ὑπομιμνήσκοντες· ἐν γὰρ τῷ αὐτῷ ἔσμεν σκάμματι καὶ ὁ αὐτὸς ἡμῖν ἀγὼν ἐπίκειται. Διὸ ἀπολίπαμεν τὰς κενὰς καὶ ματαίας φροντίδας καὶ ἔλθωμεν ἐπὶ τὸν εὐκλεῆ καὶ σεμνὸν τῆς παραδόσεως ἡμῶν κανόνα καὶ ἴδωμεν τί καλὸν καὶ τί τερπνὸν καὶ τί προσδεκτὸν ἐνώπιον τοῦ ποιήσαντος ἡμᾶς ἀτενίσωμεν εἰς τὸ αἶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ γνῶμεν ὡς ἔστιν τίμιον τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ αὐτοῦ, ὅτι διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐκχυθὲν παντὶ τῷ κόσμῳ μετανοίας χάριν ἐπήνεγκεν»²¹.

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

20. Ματθ. ιθ' 12.

21. Κλημ. Κορ. Α' VII.

Α Ν Α Κ Ο Ι Ν Ω Σ Ι Σ

Τὸ Δ. Συμβούλιον τοῦ TAKE κατὰ τὴν συνεδρίασιν αὐτοῦ τῆς 9-1-1970, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, ἀπεφάσισε ἀφ' ἐνὸς μὲν τὴν ἀπὸ 1.1.1970 αὔξησιν τῶν συντάξεων τῶν κληρικῶν μέχρι τοῦ ποσοῦ τῶν 3500 δρχ. κατὰ 15% τῶν ἀμέσων συνταξιούχων καὶ 10% τῶν ἐμμέσων, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸν καθορισμὸν νέου κατωτάτου ὁρίου συντάξεων ἐκ δρχ. 1160 μηνιαίως.

Η ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΑΙ ΔΕΚΑ ΕΝΤΟΛΑΙ

ΕΝΤΟΛΗ ΟΓΔΟΗ

«Οὐ κλέψεις».

Τὸ ἀμάρτημα τῆς κλοπῆς ἔχει τεραστίαν ἕκτασιν. Ἀρχίζει ἀπὸ τὰς παιδικὰς παρεκτροπὰς — μικροκλοπὰς γλυκισμάτων ἢ κερμάτων κλπ. ἐντὸς τῆς οἰκογενειακῆς ἐστίας, καὶ φθάνει μέχρις ἐγκλημάτων, ὡς ἡ ληστεία, ἡ διάρρηξις κ.τ.τ.

Γενικὴ ἀρχή, ἣτις δέον νὰ τηρῆται ἐν τῇ ἐξομολογήσει, πρὸς ὀλοκλήρωσιν καὶ ἐμπέδωσιν τῆς μετανοίας, εἶναι ἡ ὑπόδειξις τῶν ὑποχρεώσεων πρὸς ἀπόδοσιν τοῦ κλοπιμαίου. (Πρβλ. παράδειγμα Ζακχαίου). Κυρίως μὲν ἡ ἀπόδοσις δέον νὰ γίνεται πρὸς τὸν δικαιοῦχον. Ἐὰν δὲ τοῦτο καθίσταται ἀδύνατον (ὡς ἐν περιπτώσει θανάτου τοῦ δικαιοῦχου κλπ.), ὑποδεικνύεται ἡ πρὸς τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ ἀπόδοσις τοῦ ἀνήκοντος. Μόνον δ' ἐν ἐσχάτῃ ἀνάγκῃ συνιστᾶται ἡ ἀπόδοσις τούτου εἰς πτωχοῦς, διότι ἄλλως δὲν νοεῖται ἐλεημοσύνη διὰ ξένου κεφαλαίου ἢ πράγματος.

Ἐπειδὴ δὲ πολλάκις γεννᾶται ζήτημα διαφυλάξεως τῆς ἀξιοπρεπείας τοῦ πταιστού, ἵνα μὴ ἐκτεθῆ καὶ ὑποστῆ ἠθικὴν μείωσιν ἐπὶ τῇ ἐμπράκτῳ μετανοίᾳ αὐτοῦ, δύναται νὰ ἐπιτευχθῆ ἡ προστασία τῆς ὑπολήψεως τοῦ μετανοοῦντος, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον εὐχερῶς, κατὰ διαφόρους τρόπους καὶ συνδυασμοὺς προσφυεῖς. [Παράδειγμα: Δημόσιος ὑπόλογος ἰδιοποιηθεὶς ποτε χρήματα τοῦ Δημοσίου, ἠδυνήθη νὰ ἐπιστρέψῃ ταῦτα δι' ἀγορᾶς χαρτοσήμου. Διὰ τοῦ τρόπου δὲ τούτου τὰ μὲν χρήματα εἰσῆλθον πάλιν εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον. ὁ δὲ ὑπόλογος οὐδαμῶς ἐξετέθη, παραδώσας ἐν συνεχείᾳ εἰς τὸ πῦρ τὰ ἀγορασθέντα, καὶ βεβαίως μὴ χρησιμοποιηθέντα χαρτόσημα].

Συνήθειαι μορφῆς τῆς κλοπῆς εἶναι αἱ ἐπόμεναι:

1. Ὑπεξαίρεσις, τ.ἔ. κρυφία ἀφαίρεσις πράγματος ἀνήκοντος εἰς ἄλλον. Αὕτη εἶναι ἡ τυπικὴ μορφή τῆς κλοπῆς, καὶ ἐπανορθοῦται ὡς προελέχθη.

2. Ἰδιοποίησις, τ.ἔ. κατακράτησις ξένου πράγματος πρὸς ἰδίαν ὠφέλειαν. Σοβαρότεραι περιπτώσεις ἰδιοποιήσεως, ἐπισημαινόμεναι ἐν τῇ ἐξομολογήσει, εἶναι ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ ἄνευ ἐντιμότητος διαχειρίσις ἢ κατάχρησις ξένων κεφαλαίων, ἣτις συνιστᾶ βαρῦ

παράπτωμα, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἢ μὴ ἀπόδοσις τῶν ὀφειλομένων εἴτε μισθῶν εἴτε δανείων εἴτε εὐρημάτων κ.τ.δ. Ἔτι βαρυτέρα περίπτωσις εἶναι·

3. Ἡ ἀρπαγή. Πρόκειται πλέον περὶ βιαίας καὶ ἐγκληματικῆς ἀδικοπραγίας. Τοιαῦται δὲ εἶναι ἡ διάρρηξις, ἡ ληστεία, ἡ ἱεροσυλία, ἡ τυμβωρυχία κ.τ.τ., ἐγκληματικά ὄντως ἐνέργειαι, μεγάλως βαρύνουσαι τὴν συνείδησιν.

4. Μὴ ἐκπλήρωσις ὑποχρεώσεων: εἰς παντοίας συμβάσεις, καθ' ἃς τὰ συμβαλλόμενα πρόσωπα ἀθετοῦσι τὰς ἀνελημμένας ὑποχρεώσεις αὐτῶν, συνηθέστατα δ' εἰς συμβάσεις ἐργασίας, καθ' ἃς ἡ ἀθέτησις παρουσιάζεται εἴτε ἐκ μέρους τοῦ ἐργάτου, μὴ εὐσυνειδήτως καὶ ἀποδοτικῶς ἐργαζομένου, εἴτε ἐκ μέρους τοῦ ἐργοδότη, ἐκμεταλλευομένου καθ' οἷονδήποτε τρόπον τὴν ἐργασίαν τοῦ ἐργάτου. Εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις πρόκειται περὶ ἀδικίας, εἰς διόρθωσιν καὶ ἀποκατάστασιν τῆς ὀπιοῦς ἀφορᾶ ὅπωςδήποτε ἢ ἐξομολόγησις καὶ ἡ ἀντίστοιχος ὑπόδειξις τοῦ πνευματικοῦ.

5. Ἀδικίαι, γενικώτερον· π.χ. ἐμπόρων, βιομηχάνων κλπ. δολιευομένων καὶ αἰσχροκερδούντων ἐν σχέσει πρὸς τὴν ποιότητα ἢ τὴν ἀκριβῆ ποσότητα ἢ τὴν ἀκριβοδικαίαν τιμὴν τῶν προσφερομένων ὑπ' αὐτῶν εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ τὴν κατανάλωσιν προϊόντων ἢ ἐμπορευμάτων· ὁμοίως ἀδικίαι συνεταιρίων καταδολιευομένων ἀλλήλους. Ὡσαύτως, ἐπὶ κτημάτων, ἡ καταπάτησις τῶν ὀρίων, ἐπὶ ζημιά τοῦ γείτονος καὶ ὠφελεία τοῦ σφετεριζομένου τμήμα ξένης ἰδιοκτησίας· ἐτι δὲ καὶ πᾶσα φθορὰ ξένης περιουσίας (π.χ. ἀγροζημίαι κ.τ.τ.), οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ παραμέλησις ξένου πράγματος συνιστῶσιν ἐπιληψίμους πράξεις καλοῦσας τὸν πνευματικὸν νὰ συστήσῃ ὅπωςδήποτε εἰς τὸν ἐξομολογούμενον τὴν ἐπανόρθωσιν τῶν γενομένων ἀδικιῶν.

Περαιτέρω ἐπισημαίνομεν εἰδικὰς τινὰς περιπτώσεις οἷαι:

7. Τόκος καὶ Τοκογλυφία. Ὁ πρῶτος εἶναι θεμιτός, ἐντὸς τῶν νομίμων καὶ εὐλόγων ὀρίων. Ἡ δευτέρα εἶναι ἀθέμιτος καὶ κατακριτέα. Ἔργον τοῦ πνευματικοῦ εἶναι ἡ διάκρισις μεταξύ τῶν δύο τούτων καὶ ἡ συναφῆς καθοδήγησις τῶν ἐξομολογούμενων.

8. Φοροδιαφυγή καὶ ἀντίστοιχος ψευδεῖς δηλώσεις. Αὗται συνιστῶσιν ἀδίκους ἐνεργείας κατὰ τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου. Ὅσακις δ' οἱ προβαίνοντες εἰς ταύτας ἐπικαλοῦνται ὡς δικαιολογίαν, ὅτι διὰ τῶν εἰκονικῶν δηλώσεων ἀμύνονται ἀπλῶς κατὰ τῶν

οὐχὶ ἀσυνήθων φορολογικῶν ὑπερβασιῶν καὶ αὐθαίρεσιῶν τῶν ἀρ-
μοδιῶν, ὀρθὸν εἶναι νὰ ὑποδεικνύεται αὐτοῖς ὅτι προτιμότερα καὶ
τιμιωτέρα εἶναι ἢ διὰ τῆς εὐθείας ὁδοῦ (διὰ τῶν ἐνδίκων μέσων ἢ διὰ
συμβιβασμοῦ) προσβολὴ τῶν ἀποφάσεων δι' ὧν ἐπιβάλλονται δυσ-
βάκτατα καὶ μὴ εὐλόγα φορολογικὰ βάρη, οὐχὶ δ' ἡ αὐθαίρετος
φοροδοκίμη.

9. Ἐπὶ συζύγων (κυρίως φιλαργύρων ἢ ἀσώτων) ἢ
δι' ἐνδοοικογενειακὰς, πραγματικὰς πάντοτε ἀ-
νάγκας, καὶ ἐνλίαν περιωρισμένην κλίμακι πρωτοβουλία
τῆς συζύγου πρὸς αὐθαίρετόν πως ἐξοικονόμησιν ὀλίγων χρημάτων
ἐκ τῶν καθημερινῶν ἐξόδων τοῦ οἴκου ἢ ἐκ τοῦ συζυγικοῦ βαλαντίου
ἢ ταμείου θὰ ἡδύνατο νὰ γίνῃ ἀνεκτὴ. Ὅμοίως καὶ ἄλλαι τοιαῦται
μονομερεῖς ἐνέργειαι τῆς (ἢ τοῦ) συζύγου, π.χ. μικρὰς ἐκτάσεως ἐλεη-
μοσύναι καὶ ἀγαθοεργίαι, καὶ δὴ καὶ πρὸς βοήθειαν συγγενῶν ἐχόν-
των ἀνάγκην (πατρός, μητρός, ἀδελφῶν, τέκνων κλπ.) δὲν κρίνον-
ται ἐπιλήψιμοι. Ἡ κοινότης τοῦ συζυγικοῦ βίου καὶ ἡ συγκλήρωσις
τοῦ βίου παντὸς ἐπιτρέπουσιν ἐλευθερίαν τινὰ εἰς τὴν «ἀνάληψιν
τοιούτων εὐθυνῶν» διὰ τὴν διαχείρισιν παρομοίων ζητημάτων. Περαι-
τέρω ὁμως τοιαῦται ἐνέργειαι, τυχὸν συνεχιζόμεναι καὶ δὴ ἐπεκτεινό-
μεναι καὶ εὐρυνόμεναι, ἀναχαιτίζονται ὑπὸ τοῦ πνευματικοῦ, ἵνα μὴ
δημιουργηθῶσι σκάνδαλα καὶ σάλος ἐν τῇ οἰκογενεῖα μελλοντικῶς ἢ
δυσμενεῖς οἰκονομικαὶ συνέπειαι ἐκ τῶν τοιούτων κρυφίων ἀφαιμά-
ξεων. Εἰς ἄλλα δὲ μέλη τῆς οἰκογενείας, ἐκτὸς τῆς συζύγου, οὐδαμῶς
ἐπιτρέπονται τοιαῦται πρωτοβουλία. Πρ ο σ ο χ ἦ δὲ πολλή, ἵνα
μὴ ποτε ἐκτεθῇ τὸ κῦρος τοῦ πνευματικοῦ ὡς εὐνοοῦντος τοιαύτας
ἐλαστικότητος καὶ παρακεκινδυνευμένης ἐνεργείας καὶ ὡς ἀγνοοῦν-
τος τὸν φέροντα τὸ βᾶρος τῶν οἰκογενειακῶν εὐθυνῶν.

10. Τέλος, συνεργίαν εἰς κλοπὴν καταλογίζει ὁ
πνευματικός, δι' ἀναλόγου ἐπιτιμίου, εἰς πάντα ἐξωθήσαντα ἢ συμ-
πράξαντα ὀπωσθήποτε εἰς ἄδικόν τινα ἐνέργειαν, ἢ ἐπωφελήθεντα
αὐτῆς (ὡς οἱ κλεπταποδόχοι καὶ εἴ τινες ἄλλοι).

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον:
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»
Ὁδὸς Ἰωάννου Γενναδίου 14 Ἀθῆναι (140).

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝ ΤΟΥ 21 ΚΑΙ ΤΟ ΟΧΙ ΤΟΥ 1940*

Σεμνή αλλά και αϊγλης, εἴπερ ποτὲ ἄλλοτε, μεστή ἀνέτειλε σήμερον «ἡ κλητὴ καὶ ἀγία αὕτη ἡμέρα» τοῦ Πανελληνίου, ἣτις ἀποτελεῖ δι' αὐτὸ τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου καὶ τῆς ἐλληνικῆς ἐλευθερίας τὸ κεφάλαιον. Ἀντὶ τῆς συνήθους κωδωνοκρουσίας καὶ τοῦ χαρμοσύνου ἐθωνοῦ ἐγερτηρίου ἀνηγγέλθη σήμερον ὑπὸ τῶν ἐλληνικῶν ἀετῶν ἀπὸ τῶν Ἀλβανικῶν ὀρέων ἡ ἀνατολὴ τῆς ἡμέρας ταύτης διὰ τῶν κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Αἰσχύλου «ἐφυμνουμένων παιάνων» αὐτῶν. Ἡ διὰ μύρτων ἐόρτιος διακόσμησης τῶν Σχολείων καὶ τῶν ἄλλων Δημοσίων κτιρίων καὶ αὐτῶν τῶν Ἱερῶν Ναῶν παραχωρεῖ ἐφέτος τὴν θέσιν της εἰς τὰς δάφνας, τὰς ὁποίας ἀφθόνως κατὰ τοὺς σκληροὺς ἀγῶνας εἰς τὴν Ἀλβανίαν δρέπουν τὰ ἡρωϊκὰ τῆς Ἑλλάδος τέκνα.

Αἱ εἰθισμένα κατὰ τὴν μεγάλην ταύτην ἐορτὴν παρατάξεις καὶ παρελάσεις καὶ λαμπαδηφορίαι σταματοῦν, ἵνα δυνηθῶμεν ἀπερίσπαστοι ἡμεῖς οἱ ἀποτελοῦντες τὰ μετόπισθεν νὰ παρακολουθήσωμεν τὴν μεγαλειώδη ἀναδημιουργίαν τοῦ ἔπους τοῦ 1821 ὑπὸ τῶν ἀξίων ἀπογόνων τῶν ἀθανάτων ἐκείνων ἡρώων.

Ἴσως καὶ οἱ πανηγυρικοὶ λόγοι θὰ ἦσαν σήμερον περιττοί, ἐφ' ὅσον εἶναι παρόντα τὰ παντὸς λόγου εὐγλωττότερα πράγματα, τὰ ὁποῖα διὰ νέου περιεχομένου πληροῦν τὴν σημερινὴν ἐορτὴν. Ἡ τουλάχιστον ἄς διατεθοῦν οὗτοι ἐξ ἴσου πρὸς ἐξύμνησιν τῶν κατορθωμάτων τῶν ἀπογόνων, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν νὰ φοβηθοῦν τὴν σύγκρισιν πρὸς τοὺς θριάμβους τῶν προγόνων μας. Ἀλλοτε ἡ ὑπόμνησις τῶν «περασμένων μεγαλειῶν» ἐχρησίμευεν ὡς ἀφορμὴ παροτρύνσεως τῶν νεωτέρων πρὸς μίμησιν τῶν ἔργων τῶν πατέρων.

* Ἡ ὁμιλία αὕτη ἐξεφωνήθη ἐν τῷ μητροπολιτικῷ ναῷ τῶν Τρικιάλων ἐντολῇ τῆς Κυβερνήσεως τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν ἐκδηλώσεων τῶν διοργανωθεισῶν κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ἐθνικοῦ κυβερνήτου καὶ πατρὸς τοῦ ΟΧΙ, κατόπιν τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς αἰθούσης τῶν τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου κηρύξεως τῆς πνευματικῆς ἐπιστρατεύσεως, τοῦ σημερινοῦ ὁμιλητοῦ προτιμήσαντος τὴν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ μετάβασίν του εἰς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν Τρίκκης καὶ Σταγῶν, συμφώνως καὶ πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ τότε μητροπολίτου αὐτῆς, ἀειμνήστου δὲ φίλου του Πολυκάρπου Θωμᾶ. Ἐν τῇ περιοχῇ ἐκείνῃ ὁ ὁμιλητὴς ὁμίλησεν, ἐκτὸς τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ, καὶ ἀπὸ ἄλλων βημάτων τῶν τε Τρικιάλων καὶ τῆς Καλαμπάκας, ἐν συνεχείᾳ δὲ, κατ' ἐπιθυμίαν τοῦ ἐπίσης ἀειμνήστου μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος Ἰεζεκιήλ, ἐν Καρδίτῃ καὶ ἐν Φαρσάλοις.

Τώρα τὰ μεγαλουργήματα τῶν συγχρόνων Ἑλλήνων ἡρώων χρησιμεύουν ὡς μέσον καλύτερας ἐκτιμήσεως τῶν ἄθλων τῶν προγόνων καὶ τἀνάπαλιν. Ἀκριβῶς δὲ ἡ ἀντιβολὴ ἢ μᾶλλον ὁ σύντομος τοῦ σημερινοῦ ἐπικοῦ ἡμῶν ἀγῶνος πρὸς τὴν ἀπερίγραφτον ἐκείνη ἐποποιεῖται τῶν γιγάντων τοῦ 1821 παραλληλισμός, προβαλλόμενος τόσον αὐθορμητῶς εἰς τὴν συνείδησιν παντὸς Ἑλλήνου κατὰ τὴν παροῦσαν ἡμέραν, θὰ ἀποτελέσῃ τὸ θέμα τῆς σημερινῆς μου ὁμιλίας, τοῦ ὁποίου ἡ ἐπικαιρότης ἀμιλλᾶται πρὸς τὰς πολλαπλᾶς αὐτοῦ δυσχερείας καὶ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ θέματος τούτου ἐπικαλοῦμαι τὴν ὑμετέραν εὐμενῆ προσοχὴν.

Ἄς ἀναπολήσωμεν ἐν πρώτοις τὸ μέγεθος τοῦ ἀγῶνος καὶ τὰ μέσα, διὰ τῶν ὁποίων ἀντιμετωπίσθη οὗτος τελεσφόρος, ὁπόθεν ὀρμώμενοι θὰ δυνηθῶμεν ἀκολούθως καὶ τὸν προκείμενον ἀγῶνα νὰ κατανοήσωμεν καλύτερον καὶ διδάγματα καὶ προβλέψεις περὶ τῆς διεξαγωγῆς καὶ ἐκβάσεως αὐτοῦ ν' ἀντλήσωμεν. Εἶναι ἄλλως τε ἀμφοτέροι οἱ ἀγῶνες οὗτοι ἀγῶνες ὑπὲρ ἐλευθερίας, διεξάγονται ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ λαοῦ καὶ ὑπὸ ἀναλόγους ἐν μέρει συνθήκας καὶ εἶναι ἀγῶνες γιγάντειοι. Ὁ μὲν ἀγὼν ἐκεῖνος ἐστρέφετο ἐναντίον μιᾶς αὐτοκρατορίας, ἣτις, ὅσον καὶ ἂν ἐπαρουσίαζε τὰ συμπτώματα τῆς παρακμῆς καὶ τῆς ἀποσυνθέσεως, ἦτο ὅμως πάντοτε δύναμις κραταιὰ ἐμπνεύουσα τὸν φόβον καὶ τὸν τρόμον εἰς τοὺς μικροὺς λαοὺς καὶ τὸν σεβασμὸν εἰς τὰ μεγάλα κράτη. Ἡ αὐτοκρατορία ἐκείνη κατελάμβανεν ὀλόκληρον τὴν Βαλκανικὴν καὶ πέρα αὐτῆς ἀκόμη, ἐπίσης δὲ ὀλόκληρον τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, τὴν Συρίαν, τὴν Ἀραβίαν καὶ τὴν Αἴγυπτον, ἡ δὲ ἐπικυριαρχία αὐτῆς ἐξετείνετο καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἀφρικὴν περιλαμβάνουσα καὶ Τριπολίτιδα καὶ Κυρηναϊκὴν καὶ Τύνιδα καὶ Ἀλγερίαν. Ἦτο κράτος ὀργανωμένον, ἔστω καὶ κακῶς, μὲ ἀπόλυτον μονάρχην ἐπὶ κεφαλῆς, μὲ διπλωματίαν καὶ μὲ συμμάχους καὶ μὲ ἀνεξαντλήτους οἰκονομικοὺς πόρους, μὲ στρατὸν, μὲ στόλον, μὲ πολεμοφόδια, μὲ πυροβόλα καὶ μὲ φρούρια ὀχυρώματα. Ὁ δὲ Τουρκικὸς λαὸς ἦτο λαὸς λιτοδίαιτος, εὐφανάτιστος καὶ γενναῖος, λαὸς κατ' ἐξοχὴν πολεμικὸς, ἡ δὲ ἐπαναστάται; Οὗτοι ἦσαν δοῦλοι ἄοπλοι, πτωχοί, ἀσύντακτοι, ἄνευ ἀρχηγοῦ ἐνιαίου, ἄνευ ὀρισμένου καὶ ἐνιαίου ἐπαναστατικοῦ πεδίου, μὴ συνεννοούμενοι μεταξὺ των εἰς ἄλλο τι, εἰ μὴ εἰς τὴν ἀφοσίωσιν εἰς τὴν Ὀρθόδοξον μητέρα Ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν πατρίδα. Εὐστόχως δὲ παρωμοιώθη ἡ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως Ἑλλάς πρὸς τὴν κατάστασιν τῆς γῆς πρὸ τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου, ὁποῖαν τὴν περιγράφει ἡ Γένεσις: «ἡ δὲ γῆ ἦν ἄόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος καὶ σκότος ἐπάνω τῆς ἀβύσσου καὶ Πνεῦμα Θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος... Καὶ εἶπεν ὁ Θεός: Γενηθήτω φῶς καὶ ἐγένετο φῶς» (Γεν. α' 1 ἐξ.).

Ἔχον μὲν οἱ ραγιαδες ἐπαναστάται ἐνιαῖον ἐθνικὸν κέντρον, ἀλλὰ τὸ κέντρον ἐκεῖνο, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἐδρεῦον ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, πλησίον τοῦ Σουλτάνου καὶ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, ἐστερεῖτο ἐλευθερίας κινήσεως καὶ ἡ παραμικρά του ἀπόκλισις ἀπὸ τῶν ὁρίων τῆς συνέσεως θὰ ἠδύνατο νὰ γίνῃ πρόξενος σφαγῶν πολυαριθμῶν ἀθῶων ὑπάρξεων καὶ μόνον ἐμμέσως θὰ ἠδύνατο τοῦτο νὰ βοηθήσῃ καὶ πράγματι ἐνίσχυσε σημαντικώτατα τὸν ἀναληφθέντα ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα, ἂν ὅχι πάντοτε ὡς κέντρον, τοῦλάχιστον ὅμως διὰ τῆς Ἱεραρχίας του καὶ διὰ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Κλήρου, ὡς καὶ διὰ τῶν Μοναστηρίων του καὶ τῶν ἱερῶν Ναῶν του. Καὶ ἀπέκτησαν μὲν σὺν τῷ χρόνῳ οἱ ἐπαναστατήσαντες "Ἕλληνες καὶ ἀρχὰς καὶ ἀρχηγούς, ἀλλ' αἱ ἀρχαὶ καὶ ἀρχηγοὶ ἐκεῖνοι, λόγῳ ἐλλείψεως πολιτικῆς ἀγωγῆς τοῦ δούλου ἔθνους καὶ παιᾶς τινος ὑπερτροφίας τῆς φιλοτιμίας των, δὲν ἦτο εὐκόλον νὰ συνεννοηθοῦν μεταξύ των. Τοῦναντίον δὲ οἱ ἀμοιβαῖοι διπλοηκτισμοὶ των ἐδυσχέρανον τὸ ἔργον, ὅπως συνέβη ἰδίως ἀπὸ τοῦ 1824 καὶ ἐφεξῆς καὶ δὴ καὶ μέχρι τέλους τῆς ἐπαναστάσεως. Ὅχι δὲ μόνον τοῦτο, ἀλλ' ὠρισμένη τις πλουτοκρατικὴ ὀλιγαρχία, ὁ λεγόμενος Κοτζαμπασισμός, τοῦ ὁποίου τὰ οἰκονομικὰ συμφέροντα συνεδέοντο ὅπωςδῆποτε μετὰ τῆς τουρκικῆς ἐξουσίας, διετέθη κατ' ἀρχὰς δυσπίστως πρὸς τὴν ἐπανάστασιν, ἣτις δυσπιστία ἐδημιούργει ἀναστάτῳσιν, χωρὶς νὰ παρέχῃ πολλὰς ἐλπίδας ἐπιτυχίας. Αἱ τότε Μεγάλαι Δυνάμεις, εἴτε περιποιούμεναι τὸν Σουλτάνον εἴτε ἐξ ἀλληλεγγύης καὶ ἐκ φόβου γενικεύσεως τῆς ἐξεγέρσεως τῶν ὑποδούλων λαῶν, μετῆρχοντο φιλότουρκον ἢ διπλοπρόσωπον πολιτικὴν, διεκῆρυσσον δὲ ὡς δόγμα τὴν ἀκραιότητα τῆς Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας καὶ παρεῖχον συνήθως πράγματα εἰς τοὺς ἀγωνιζομένους ἐπαναστάτας, τοῦλάχιστον κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἐξεγέρσεως. Μόνον δὲ μερικοὶ φιλέλληνες ἐκ διαφόρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς ἐνίσχυσαν ἠθικῶς καὶ ὑλικῶς, τινὲς δὲ καὶ διὰ τοῦ αἵματός των τὸν ἑλληνικὸν ἀγῶνα, ἕως ὅτου ἀρχίσῃ μετὰ πάσης βραδύτητος ἡ ἐκδήλωσις συμπαθῶν διαθέσεων ἐκ μέρους καὶ τινῶν Κυβερνήσεων.

Τούτων πάντων οὕτως ἐχόντων, πρόδηλοι ἦσαν αἱ μέγιστα, αἱ ἀνυπέρβλητοι δυσχέρειαι τοῦ ἀναληφθέντος γιγαντείου ἀγῶνος καὶ ἡ κατ' ἀνθρωπίνους ὑπολογισμοὺς ἐλλείψις πολλῆς πιθανότητος ἐπιτυχίας αὐτοῦ. Τὸ δὲ ἀπὸ ἀνθρωπίνης ἐπόψεως ἀδύνατον τῆς ἐπιτυχίας τοῦ ἀγῶνος τούτου ἐκφράζει ἡ ἐξῆς παράδοσις, τὴν ὁποίαν εὐρίσκομεν ἐν τινι πανηγυρικῇ ὁμιλίᾳ τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ τῆς Ἱστορίας Σπύρου Λάμπρου. « Ἦτο, λέγει, ἀνοιξις, ἡ φύσις ἐμειδία τὸ πολυανθὲς μειδίαμα τοῦ ἔαρος. Μαζὺ μὲ αὐτὴν ἐγέλα καὶ ὁ Μπέης ρο-

φῶν ὅλην τὴν μέθην τοῦ αἰσιοδόξου δορυκτήτορος... βεβυθισμένος εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῆς τρυφῆς. Εἰς τὸν λειμῶνα ἀνέβαιναν εἰς τοὺς αἰθέρας ἢ κνῖσσα τοῦ ὀβελίου, ὅστις ἐμελλε νὰ κοσμήσῃ τὴν τράπεζαν τοῦ Μπέη. Σιγηλὸς ἐκεῖ πλησίον, μελαγχολικός, βαρῦθυμος ἐβύθιζε τὸ βλέμμα ἄπελπι εἰς τὸ ἄπειρον ὁ ὑπηρετῶν τὸν Μπέην ραγιᾶς. «Τί θέλεις Γκιαούρη;», τὸν ἐρωτᾷ ὁ Μπέης· «Σὰν τί σοῦ λείπει; τί βλέπεις ἐκεῖ κάτω;». «Βλέπω τοὺς κάμπους, Μπέη μου», εἶπεν ὁ ραγιᾶς. «Τοὺς βλέπω καὶ συλλογίζομαι πὼς μιὰ φορὰ οἱ λόγγοι πέρα ἐγέμιζαν μὲ γέλια καὶ χαρὲς καὶ τώρα μόνον ἀπὸ στεναγμούς γεμίζουν. Καὶ λέγω· Δὲν θὰ γίνουν μιὰ φορὰ ρωμαϊκοὶ (δηλ. ἑλληνικοί), ὅπως καὶ ὁ Θεὸς τοὺς ἐπλασεν»; Ἄγριος ὁ Μπέης ἀρπάζει τότε τὸν ὀβελὸν τοῦ ἄμνοῦ, κραδαίνει αὐτὸν ὀργίλος διὰ τῶν χειρῶν, τὸν ἐμπηγνύει εἰς τὴν γῆν καὶ λέγει εἰς αὐτὸν καρχαζῶν ἀγρίως· «Βλέπεις αὐτὴν τὴν σοῦβλα; Ὅσο ἤμπορεῖ αὐτὴ νὰ βγάξῃ φύλλα καὶ νὰ δῆ ἄλλη μιὰ φορὰ τὴν μυρωμένη ἄνοιξι, τόσομποροῦν αὐτοὶ οἱ κάμποι νὰ γίνουν Ρωμαϊκοί». Καὶ ὅμως ἦλθεν ἡ ἄλλη ἄνοιξις καὶ ἐστολίσθη πάλιν ἡ γῆ ἢ Ἑλληνίς μὲ ἄνθη. Μαζὺ δὲ μὲ αὐτὰ ἐβλάστησαν χλωροὶ κλώνες ἐπὶ τοῦ ὀβελοῦ καὶ ἡ σοῦβλα μετεβλήθη εἰς κυπάρισσον ἀνθηράν, ἔχουσαν ἀνεστραμμένους τοὺς κλάδους, καθ' ἣν διεύθυνσιν εἶχεν ἐμπήξει αὐτὴν εἰς τὴν γῆν ὁ Μπέης. Καὶ τὸ θαῦμα συνετελέσθη. Ἡ σοῦβλα τοῦ Μπέη ἦνθισε τὴν ἄνοιξιν τοῦ 1821 μαζὺ μὲ τὸν Εὐαγγελισμόν, μαζὺ μὲ τὸν κρίνον τῆς Παρθένου, μαζὺ μὲ τὸν κρότον τοῦ καριοφυλίου εἰς τὰ λαγκάδια καὶ εἰς τὰς κοιλάδας, μαζὺ μὲ τὴν κραυγὴν «Ἐλευθερία ἢ Θάνατος» παντοῦ ὅπου ὑπῆρχον πνεύμονες ἑλληνικοί... Καὶ μετ' ὀλίγα ἔτη οἱ Μπέηδες δὲν ὑπῆρχαν πλέον ἐν Πελοποννήσῳ, ὁπόθεν κατάγεται καὶ ὁ θρύλος οὗτος».

Ὁ ἀγὼν παρετάθη ἐπὶ ἑπταετίαν. Κατὰ τὰ τρία πρῶτα ἔτη εἶχομεν ἀρκετὰς ἐπιτυχίας. Ἦδη ὅμως τὸ τέταρτον ἔτος καὶ προπαντὸς τὸ πέμπτον, ἔπειτα δὲ καὶ τὸ ἕκτον καὶ τὸ ἕβδομον ὑπῆρξαν τόσοι κρίσιμα, ὥστε ἐκινδύνευσαν νὰ ματαιωθοῦν τὸσαῦται προσπάθειαι καὶ τὸσαῦται θυσίαι. Εἰς τοῦτο συνετέλεσαν ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ πρὸς βοήθειαν τοῦ Σουλτάνου ἐλθοῦσα συμμαχοχὴ τοῦ Μεχμέτ Ἀλῆ τῆς Αἰγύπτου μετὰ πολυαριθμοῦ στρατοῦ καὶ στόλου, ἀφ' ἑτέρου δὲ οἱ ἐμφύλιοι σπαραγμοί. Ἀρκεῖ, ἐπὶ παραδείγματι, νὰ σημειωθῇ μόνον, ὅτι κατὰ τὸ 1824 ἐσχηματίσθησαν δύο Κυβερνήσεις, ἡ μὲν ὑπὸ τὸν Γεώργιον Κουντουριώτην ἐν Κρανιδίῳ, ἡ δὲ ὑπὸ τὸν Πετρόμπεην Μαυρομιχάλην ἐν τῇ Τριπόλει, αἱ ὁποῖαι προέβησαν καὶ εἰς ἀμοιβαίας ἐχθροπραξίας δυναμένας νὰ ἐπιφέρουν τελείαν καταστροφὴν καὶ ματαίωσιν τοῦ ἀγῶνος καὶ ὅτι κατὰ τὸ 1825 διετάχθη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Ναυπλίου ἡ σύλληψις

τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη καὶ ἄλλων ἐπιλέκτων Πελοποννησίων, οἵτινες καὶ ἐνεκλείσθησαν εἰς τὴν Μοῆν τοῦ Προφήτου Ἡλίας ἐν Ὑδρα. Ἄν ἤδη μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Ψαρρῶν ἐν ἔτει 1824 ἠρώτα ὁ Μέττερνιχ εἰρωνικῶς «Ποῦ εἶναι ἡ Ἑλλάς; Ποῦ εἶναι ἡ ἐπανάστασις;», τί θὰ ἔλεγε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἄλλοι ἐχθροὶ τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὰ ἀμέσως ἐπόμενα τρία ἔτη, ὅτε τρία φρούρια, τὸ Παλαιόκαστρον (δηλ. τὸ παλαιὸν Ναυαρίνον), τὸ Νεόκαστρον καὶ ἡ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν εἶχον παραδοθῆ; Τί θὰ ἔλεγεν κατὰ τὸ 1827, ὅτε ἡ ἐπανάστασις εἶχε παρασταλῆ ἐντὸς τῶν τειχῶν τοῦ Ναυπλίου καὶ τοῦ Ἀκροκορίνθου, ἐντὸς τῶν βράχων τῆς Μάνης καὶ τῆς Ὑδρας; «Καὶ ὅμως», ὅπως παρατηρεῖ ὁ Κ. Παπαρρηγόπουλος, «ἐν τῷ μέσῳ τῶν συμφορῶν καὶ τῶν δοκιμασιῶν, αἵτινες ἐνέσκηψαν κατὰ τὰ τρία ἐκεῖνα ἀπαίσιμα ἔτη, τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἀνεδείχθη τῇ ἀληθείᾳ ἀξιάγαστον». Καὶ συνεχίζει ὁ ἔθνικὸς ἱστορικός: «δὲν ἀγαπῶ τὰς ὑπερβολάς, αἵτινες εἶναι τὸ ψιμύθιον τῆς ἱστορίας. Ἐπὶ τοσοῦτον ὅμως χρόνον συζήσας διανοία τε καὶ καρδίᾳ μετὰ τοῦ ἀρχαίου, μέσου τε καὶ τοῦ νέου Ἑλληνισμοῦ, ἤμπορῶ, νομίζω, νὰ εἶπω ὅτι λόγῳ καρτερίας καὶ ἀφοσιώσεως οὐδέποτε ὑπῆρξε λαμπρότερον ἢ κατὰ τὴν ἀποφράδα ταύτην περίοδον τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος. Ὁχι, οὐδέποτε, οὐδ' ἐπὶ τῶν πολυμνήτων ἐκείνων χρόνων, καθ' οὓς ἐπῆλθε κατ' αὐτοῦ ἡ δυσαρίθμητος τοῦ Ξέρξου στρατιά. Ὁ θάνατος τοῦ Λεωνίδου, ἡ ἐθελουσία τῶν Ἀθηναίων, ἡ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία ὑπῆρξαν βεβαίως ἔργα μεγάλα, ἀλλὰ ἡ κρίσις ἐκείνη δὲν διήρκεσεν εἰμῆ τρεῖς μῆνας, ἐνῶ κατὰ τὴν τελευταίαν ἐπανάστασιν ἡ κρίσις, ἡ ὀλεθρία αὕτη κρίσις παρετάθη ἐπὶ τρία ὀλόκληρα ἔτη.... Γυναῖκες, παῖδες καὶ πρεσβῦται κατέφευγον εἰς τὰ βουνά, εἰς τὰ σπήλαια, εἰς τὰ τενάγη. Ἐπειῶν, ἐδίψων, ἐρρίγουν, ἐθνησκον, ἐξηνδραποδίζοντο, ὑφίσταντο τὰς ὀδυνηροτέρας τῶν δοκιμασιῶν, ἀλλὰ δὲν ὑπετάσσοντο, δὲν παρεδίδοντο καὶ διήγαγον τὸν βίον τοῦτον ἐπὶ τρία ὀλόκληρα ἔτη. Οἱ μαχηταὶ ἐπήρχοντο ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἀπέλπιδες, ἀπέθνησκον, ἠχμαλωτεύοντο, ἐσφύζοντο ὅπως ἠδύναντο, ἀλλὰ δὲν παρέδιδον τὰ ὄπλα». Ταῦτα παρατηρεῖ ὁ Κ. Παπαρρηγόπουλος καὶ ὅμως παρὰ πάσας τὰ ἀνυπερβλήτους ταύτας δυσχερείας ὁ μακρὸς, ὁ σκληρότατος, ὁ πολυπλοκώτατος καὶ μεστὸς περιπετειῶν ἀγῶν ἐκεῖνος κατέληξεν εἰς περιφανῆ ἑλληνικὸν θρίαμβον. Πῶς καὶ διατί, θὰ εἰπώμεν ἐφεξῆς.

Ἐν πρώτοις ἄς ἐνθυμηθῶμεν διατί ἀνέλαβε τὸν ἀγῶνα ἐκεῖνον τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος καὶ ἔπειτα βλέπομεν πῶς τὸν ἀντιμετώπισε τελεσφόρως. Τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἐξηγέρθη κατὰ τοῦ τρομεροῦ ξενικοῦ ζυγοῦ «γιά τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστιν τὴν ἀγίαν, γιά τῆς πα-

τρίδος τὴν ἐλευθερίαν». Ἐξηγέρθη δηλαδὴ χάριν τῶν ἰδανικῶν ἐκείνων, ἐν ὀνόματι τῶν ὁποίων ἀνέκαθεν διεξήχθησαν οἱ ἐνδοξότατοι ἀγῶνες τῶν Ἑλλήνων καὶ ὁ ἀγὼν ἐκεῖνος προσέλαβεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ὅπως οἱ ἀγῶνες ἐκεῖνοι, τὸν χαρακτῆρα ἱεροῦ πολέμου. «Ὅποιος πολεμεῖ διὰ τὴν πίστιν καὶ διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος του καὶ τοῦ γένους, αὐτὸς θέλει λάβει ἀπὸ τὸν Θεὸν αἰώνιον δόξαν καὶ ἀμάραντον στέφανον». Εἶναι οἱ λόγοι, οἵτινες προτάσσονται τῶν συγκινητικῶν νόμων τῆς νήσου Ὑδρας χάριν τῶν πεσόντων ὑπὲρ πατρίδος καὶ ἀποτελοῦν τὴν ἀκράδαντον πίστιν τοῦ ἀγωνιζομένου ἔθνους. Ἦτο ἀγὼν, ὅπως εἶπομεν, «γιατὸ τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστιν τὴν ἀγίαν». Ἡ πίστις ἄλλωστε αὕτη καὶ δὴ ἡ Ὁρθόδοξος πίστις ἦτο ἐκείνη, ἡ ὁποία παρεμύθει καὶ ἐνέπνεε καὶ ἐνεδυναμῶνε κατὰ τοὺς μαύρους τῆς δουλείας χρόνους· ἡ ὀρθόδοξος χριστιανικὴ πίστις ἦτο ἐκείνη, εἰς τὴν ὁποίαν, ἐκπροσωπομένην ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ὤφειλε τὸ δουλωθῆν Ἔθνος τὴν διατήρησιν καὶ τῆς γλώσσης του καὶ τῆς ἐθνικῆς του συνειδήσεως καὶ προπαντὸς τὴν δημιουργίαν τῆς ἐθνικῆς του ἐνότητος. Ἦτο ἐπίσης ἀγὼν «γιατὸ τῆς πατρίδος τὴν ἐλευθερίαν». Ἡ Πατρίς, ἂν δὲν ὑφίστατο διὰ τοὺς ἐπαναστατήσαντας Ἑλληνας ὡς κράτος, ὑφίστατο ὅμως ἐν τῇ ἐθνικῇ των συνειδήσει ὡς ἱστορικὴ καὶ ὡς ἐθνολογικὴ ἔννοια καὶ πραγματικότης. Διὰ τοῦτο πληροῖ τὰ στόματα πάντων τῶν ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγωνιζομένων ἀπὸ τοῦ Ἰασίου μέχρι τῆς Κρήτης καὶ ἀπὸ τῶν βράχων τοῦ Σουλίου μέχρι τῶν νήσων Κάσου καὶ Καρπάθου, ὅπως πληροῖ τὰ στόματα αὐτῶν καὶ τὸ σύνθημα τοῦ ἀγῶνος «Ἐλευθερία ἢ Θάνατος». Ἐξ ἄλλου ζωηρὰ θρησκευτικὴ πίστις καὶ ἀγάπη πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ὑπῆρξαν ἀνέκαθεν οὐσιώδη γνωρίσματα τῆς ἑλληνοχριστιανικῆς ψυχῆς, εἰς τὰ ὁποῖα ὤφειλε τὴν σωτηρίαν του κατὰ τὰς ἐπανειλημμένας θυέλλας τῆς λίαν περιπετειώδους ἱστορίας του.

Διὰ τῶν δύο λοιπὸν τούτων συναισθημάτων, τῶν ὁποίων τὸν ἄρρηκτον ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ Ἑλλήνος σύνδεσμον συμβολίζει καὶ ἡ σημερινὴ ἀγία, ἐθνικὴ ἅμα καὶ θρησκευτικὴ ἡμῶν ἑορτὴ· διὰ τῶν δύο, λέγω, ἱερῶν τούτων συναισθημάτων ἀντιμετώπισε τελεσφόρως τὸ Ἔθνος τὸν ὑπεράνθρωπον ἐκεῖνον ἀγῶνα. Μετὰ τῶν συναισθημάτων δὲ τούτων συνεπικούρησαν καὶ ἐξέλαμψαν ἐν τῷ ἀγῶνι ἐκεῖνω καὶ πᾶσαι αἱ ἀρεταὶ τοῦ Ἑλλήνος, αἶ τε φυσικαὶ καὶ κληρονομικαὶ καὶ ἐπίκτητοι, ἡ εὐφυΐα του, ἡ σκληραγωγία του, ἡ λιτότης του, ἡ εὐψυχία του, ἡ ἀνδρεία του, τὸ ζωηρὸν αἶσθημα τοῦ δικαίου, ἡ μεγαλειώδης του φιλοτιμία καὶ ἡ φλογερὰ του φιλοπατρία. Διὰ δὲ τὰς ἀρετὰς ταύτας ὑπέστη τοσαύτας θυσίας χρημάτων καὶ αἵματος, θυσίας καθημερινὰς ὑπενθυμιζούσας τοὺς βι-

βλικούς λόγους «ένεκα Σοῦ θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς» (Ρωμ. η' 36). Διὰ τῶν ἀρετῶν τούτων κατώρθωσε τὸ ἔθνος ἡμῶν νὰ παρακάμπτη τοὺς μεγίστους ἐκείνους κινδύνους, τοὺς ὁποίους διέτρεχεν ὁ ἀπελευθερωτικὸς ἀγὼν κατὰ τὰ τρία τελευταῖα καὶ φρικτὰ τῆς ἐπαναστάσεως ἔτη, ὡς εἴπομεν. Τὰ συναισθήματα τὰ πληροῦντα κατὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα τὰς καρδίας τῶν ἀγωνιστῶν, καθὼς καὶ τὴν πεποιθήσιν των ἐπὶ τὴν νίκην διερμηνεύουν ἀριστα, πρὸς τοῖς ἄλλοις, οἱ ἐξῆς λόγοι τῶν «Ἑλληνικῶν Χρονικῶν», τῆς περιφήμου ἐφημερίδος τοῦ Μεσολογγίου εἰς τὸ φύλλον τῆς 26ης Φεβρουαρίου 1826, δηλ. κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς πτώσεως τῆς Ἱερᾶς Πόλεως. «Αἱ ἄκαμπτοι καρδίαι διπλωματῶν τινων τῆς Εὐρώπης», ἔγραφεν ὁ ἀοίδιμος ἐκεῖνος ἀρθρογράφος, «δὲν ἐθεώρουν παρὰ ὡς ἀπελπισμένους ὅλους αὐτοὺς τοὺς μεγάλους ἀγῶνάς μας» (Πρόκειται κυρίως περὶ τῶν ὑπερασπιστῶν τοῦ Μεσολογγίου). Καὶ συνεχίζει: «Ἄλλοίμονον ὅμως· κατέστησαν σιδηροῦς τοὺς βραχίονάς μας καὶ ἔδωκαν νέαν καρτερίαν εἰς τὰς ψυχὰς μας, ὄχι ἡ ἀπελπισία, ἀλλ' ἡ ὑπὲρ τῆς πατρίδος μας ἀγάπη, ὁ ὑπὲρ Χριστοῦ ἔρωσ καὶ ἡ σταθερά μας ἀπόφασις τοῦ νὰ ζήσωμεν χριστιανοὶ ἐλεύθεροι, εἰδεμὴ νὰ χαθῶμεν». Περαιτέρω δέ, ἀφοῦ ὁμιλεῖ περὶ τῶν τρομερῶν πολεμικῶν μέσων τοῦ ἐχθροῦ, παρατηρεῖ μετὰ πίστεως ἀδιστάκτου καὶ πληροφορίας προφητικῆς, «εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς δυνάμεις, λοιπόν, ἔχομεν νὰ ἀντιπαραταχθῶμεν, αἱ δὲ ἡμέτεραι δὲν εἶναι ἄλλαι, εἰ μὴ ὁ Θεός, ἡ Πατρίς καὶ οἱ βραχίονές μας. Ἡ Εὐρώπη θέλει ἰδῆ τὴν μεγάλην αὐτὴν κρίσιν καὶ θέλει θαυμάσει διὰ τὸ ἄνισον αὐτὸ τῆς πάλης μας. Οἱ δὲ Ἕλληνες στηριζόμενοι εἰς τὴν ἐξ ὕψους βοήθειαν ἐλπίζουν νὰ ματαιώσουν τὰ βουλευμάτα τοῦ ἐχθροῦ καὶ διὰ τῆς συνδρομῆς τοῦ Προστάτου των (δηλ. τοῦ Θεοῦ), ὅστις ἀπ' ἀρχῆς ἐνίσχυσε τοὺς βραχίονάς των νὰ δειχθοῦν θριαμβευταὶ καὶ νὰ στέψουν τὰς κεφαλὰς των μὲ νέους στεφάνους εὐκλείας καὶ δόξης». Οἱ ἀθάνατοι οὗτοι λόγοι, ἐν τοῖς ὁποίοις περικλείεται ὅλον τὸ μυστικὸν τῆς ὑπερανθρώπου ἀντοχῆς τῶν ἀγωνιστῶν καὶ τοῦ θριάμβου τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 21, ὑπενθυμίζουν καὶ διασαφηνίζουν συγχρόνως τοὺς λόγους τοῦ Ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν: «Ἡ θλίψις ὑπομονὴν κατεργάζεται, ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμὴν, ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα, ἡ δὲ ἐλπίς οὐ καταισχύνει» (Ρωμ. ε' 4).

(Συνεχίζεται)

ΠΑΝ. Ι. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΗΣ

ΟΙ ΔΥΟ ΠΟΛΟΙ ΤΟΥ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΒΙΩΜΑΤΟΣ *

«Έτυπεν εἰς τὸ στήθος αὐτοῦ λέγων·
ὁ Θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ»
(Λουκ. ιη', 13).

Ἡ ἔκπαγλος πνευματικὴ ὠραιότης τῆς τόσον θελκτικῆς εἰκόνας τοῦ Τελώνου, τὴν ὁποίαν μὲ ὀλίγες, ἀλλὰ τόσον ἀδρῆς πινελιῆς διεξωγράφησεν ὁ Κύριος, ἀντιπαραθέτων αὐτὴν εἰς τὴν ἀποκρουστικὴν εἰκόνα τοῦ Φαρισαίου, εἶναι ἡ ὠραιότης, μὲ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ στολιζέται κάθε χριστιανικὴ ψυχὴ. Ὅ,τι πάλλεται μέσα εἰς τὴν ὑγιᾶς θρησκευούσαν ἀνθρωπίνην καρδίαν· ὅ,τι διαδραματίζεται καὶ τελεσιουργεῖται μέσα εἰς τὰ ἄδυτα καὶ μύχια βάθη ἐκείνου, τοῦ ὁποῦ ἡ προσευχὴ ὡς εὐώδης λιβανωτὸς καὶ ἅγιον θυμίαμα ἀναθρώσκει πρὸς τὸν θρόνον τοῦ οὐρανόυ Πατρός· ὅ,τι κατ' ἐξοχὴν ἀποτελεῖ τὴν συνισταμένην καὶ πεμπτουσίαν τῶν σκιρτημάτων καὶ παλμῶν τῆς ψυχῆς, ἡ ὁποία δέχεται τὰ ζωογόνα ρεῖθρα τῆς θείας Χάριτος—ὅλα αὐτὰ παρουσιάζουν τοὺς δύο πόλους, οἱ ὁποῖοι συνδέουν τὸν ἄξονα, περὶ τὸν ὁποῖον στρέφεται ἡ ὑγιᾶς θρησκευτικὴ ζωὴ. Οἱ πόλοι αὐτοὶ εἶναι εὐκρινῶς ὄρατοὶ εἰς τοὺς λόγους τῆς ταπεινόφρονος προσευχῆς τοῦ Τελώνου, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἡ πλέον ἐπιτυχὴς ἔκφρασις καὶ ἡ πλέον συμπευκνωμένη μορφοποίησις τοῦ γνησίου θρησκευτικοῦ βιώματος. «Ὁ Θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ».

* * *

Ὁ πρῶτος ἐκ τῶν δύο αὐτῶν πόλων εἶναι τὸ στοιχεῖον τῆς ἀπώσεως, τὸ ὁποῖον δημιουργεῖται ἐκ τῆς συναισθήσεως, ὅτι εἴμεθα ἁμαρτωλοί. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς Φαρισαίους, οἱ ὁποῖοι παρουσιάζουν ἠθικὸν ναρκισσισμόν, «πεποιθότες ἐφ' ἑαυτοῖς, ὅτι εἰσὶ δίκαιοι», καὶ αὐτολιβανίζονται καὶ θαυμάζουν τὸ ἀνύπαρκτον πνευματικὸν κάλλος των, οἱ ὑγιᾶς θρησκευόντες, ὅταν κατὰ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς ἴστανται «ἐνώπιον ἐνωπίω» πρὸ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ, ὁμοιάζουν πρὸς τὸν Τελώνην, ὁ ὁποῖος «μακρόθεν ἐστῶς οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπάραι, ἀλλ' ἔτυπεν εἰς τὸ στήθος αὐτοῦ λέγων· ὁ Θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτλῷ» (Λουκ. ιη', 13). Ὁ ἀπηλλαγμένος φαρισαϊσμοῦ αἰσθά-

* Λόγος εἰς τὴν Κυριακὴν τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου ἐκφωνηθεὶς ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν τὴν 15ην Φεβρουαρίου 1970.

νεται μόνον τὴν ἀπέραντον ὄντολογικὴν καὶ ποιοτικὴν ἀπόστα-
 σιν καὶ τὸ ἀπόλυτον ἀξιολογικὸν καὶ ἠθικὸν χάσμα, πού τὸν χω-
 ρίζει ἀπὸ τὸν Θεόν. Καθὼς ψιθυρίζει τὸ «Κύριε ἐλέησον», αἰσθά-
 νεται τὸν Θεὸν ὡς ὑπερδύναμιν, ὡς τὸ ἀπολύτως ἀπροσπέλαστον
 καὶ ἀλλότριον ὄν, πού δημιουργεῖ τὴν ἱεράν φρίκην, τὸ εὐλαβι-
 κὸν δέος, τὸν βαθὺν ἐσωτερικὸν συγκλονισμόν, τὸν αὐτομηδενι-
 σμὸν ἐναντι τῆς ὑπερβατικῆς πραγματικότητος, τὸ συναίσθημα
 τῆς ἀπολύτου βεβηλότητος. Καθὼς ψελλίζει τὸ «κίλᾶσθητί μοι
 τῷ ἁμαρτωλῷ» ἀντιλαμβάνεται τὸν Θεὸν ὡς τὸν Παντοδύναμον,
 μὲ τὸν Λόγον τοῦ ὁποῖου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν καὶ συνεπή-
 χθησαν τὰ θεμέλια τῆς γῆς, ὡς τὸν «καθήμενον ἐπὶ θρόνου δόξης
 καὶ ἐπιβλέποντα ἀβύσσους», ὡς τὸν Βασιλέα τῶν Βασιλευόντων,
 ἐνώπιον τοῦ Ὁποῖου «πᾶσα σὰρξ βροτεία» πρέπει νὰ ἴσταται μετὰ
 «σιγῆς βαθείας» καὶ «μετὰ φόβου καὶ τρόμου», ὡς τὸν Κύριον
 Σαβαώθ, μὲ τὴν δόξαν τοῦ Ὁποῖου εἶναι πλήρης πᾶσα ἡ γῆ,
 ὡς τὸν Κύριον, ἐνώπιον τοῦ Ὁποῖου ὁ Ἄβραᾶμ ἔλεγεν «ἐγὼ εἰμι
 γῆ καὶ σποδός» (Γεν. ιη', 27), ὡς τὸν ἀπολύτως Ἅγιον, ἐνώπιον
 τοῦ Ὁποῖου ὁ Ἡσαΐας ἀνεφώνησε: «ὦ τάλας ἐγὼ, ὅτι κατανένυ-
 γμαι, ἄνθρωπος ὢν καὶ ἀκάθαρτα χεῖλη ἔχων» (Ἡσ. στ', 5). Παρό-
 μοιον συναίσθημα ὠδήγησε τὸν Ἄπ. Πέτρον νὰ προσπέσῃ εἰς τὰ
 γόνατα τοῦ Ἰησοῦ λέγων· «ἔξελθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἁμαρτωλός
 εἰμι, Κύριε» (Λουκ. ε', 8). Αὐτὸ διεκήρυξε καὶ ὁ μαθητῆς τῆς
 ἀγάπης: «Ἐὰν εἴπωμεν, ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς πλανώ-
 μεν καὶ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν» (Α' Ἰωάν. α', 8). Καὶ οἱ ἱε-
 ροὶ ὑμνογράφοι τῆς περιόδου τοῦ Τριωδίου μὲ θαυμασίας πλαστι-
 κὰς ἐκφράσεις τονίζουν, ὅτι μὲ τὴν ἁμαρτίαν ἀπωλέσαμεν
 τῆς ἀρχαίας εἰκόνας τὸ πρωτόκτιστον κάλλος, ὅτι ἐχάσαμεν τὸ
 βασιλικὸν «διάδημα» καὶ «τὴν θεοῦφαντον στολὴν τὴν πρώτην,
 ἦν ἐξυφάνατο ὁ Πλαστουργός».

Οἱ μεγαλύτεροι ἅγιοι πάντοτε διακηρύττουν, ὅτι εἶναι ἁμαρ-
 τωλοὶ ὄχι ἀπὸ ταπεινολογίαν, ἀλλὰ ἀπὸ πραγματικὴν συναίσθη-
 σιν τῆς καταστάσεώς των. Ὅσον καθαρώτερος εἶναι ἕνας καθρέ-
 πτης, τόσον περισσότερον διακρίνομεν ἐντὸς αὐτοῦ καὶ τὰς πλέον
 λεπτεπιλέπτους κηλίδας, πού ὑπάρχουν εἰς τὸ πρόσωπόν μας.
 Κατὰ παρόμοιον τρόπον καὶ οἱ ἅγιοι μέσα εἰς τὸ κρυσταλλίνης
 καθαρότητος κάτοπτρον τῆς ψυχῆς των βλέπουν ὅλας τὰς κηλί-
 δας καὶ ὅλα τὰ ἀόρατα εἰς τοὺς ἄλλους στίγματα, τὰ ὁποῖα ἀσχη-
 μίζουν τὴν ψυχὴν των καὶ μειώνουν τὴν ἠθικὴν τῆς ὠραιότητα.
 Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς ποτὲ δὲν θὰ εἴπουν, ὡς ὁ Φαρισαῖος, ὅτι δὲν εἶναι
 «ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων». Τὰ δάκρυα τῆς κατανύξεώς
 των, ὡς ἐλέχθη, κοιλαίνουσι πάντοτε τὴν πέτραν τοῦ ἀνθρωπίνου
 ἐγωῖσμοῦ καὶ ἀρδεύουσι τὸν ἀγρὸν τῆς ἀγιότητός των. Ἔως τὴν

τελευταίαν των πνοὴν «μετὰ φόβου καὶ τρόμου» κατεργάζονται τὴν σωτηρίαν των, διότι ὅσον καὶ ἂν εἶναι κανεὶς κοντὰ εἰς τὸν Θεόν, ποτὲ δὲν εἶναι τόσον κοντὰ εἰς Αὐτόν, ὥστε νὰ μὴ αἰσθάνεται ὅτι εὐρίσκεται μακρὰν Αὐτοῦ.

Ἄλλ' ἂν αὐτοὶ οἱ ἅγιοι ἔχουν συναίσθησιν τῆς ἁμαρτωλότητός των, τί πρέπει ἄρὰ γε νὰ αἰσθάνωνται οἱ πλείστοι ἀπὸ τοὺς σημερινοὺς Χριστιανούς, οἱ ὅποιοι κυριολεκτικῶς εἶναι «μασκαρεμένοι» μὲ τὴν προσωπίδα τῆς φαρισαϊκῆς αὐταρεσκείας καὶ ὑποκρισίας; Τὸ ὅτι σήμερον ἡ νεολαία ἀνερμάτιστος συναντᾷ «σύντριμμα καὶ ταλαιπωρίαν ἐν ταῖς ὁδοῖς» αὐτῆς ἕνεκα τοῦ κακοῦ παραδείγματος, τῶν σφαλμάτων ἢ καὶ τῆς ἀδιαφορίας ἡμῶν τῶν μεγαλυτέρων· τὸ ὅτι δυνάμεθα νὰ κοιμώμεθα ἡσυχοὶ καὶ δὲν διαταράσσεται ὁ ὕπνος μας ἀπὸ κάποιον ἐφιάλτην παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι εἰς τὴν γειτονίαν καὶ τὴν ἐνορίαν μας πολλοὶ ἔχουν χάσει τὸν προσανατολισμὸν των ἢ ἄλλοι ἀποθνήσκουν εἴτε ἀπὸ ὑποσιτισμὸν καὶ πείναν, εἴτε διότι δὲν ἠμποροῦν νὰ ἐξασφαλίσουν ἓνα κρεβάτι τρίτης θέσεως εἰς ἓν νοσοκομεῖον, καὶ τοῦτο διότι ἡμεῖς οἱ λεγόμενοι «Χριστιανοὶ» ἔχομεν δημιουργήσει ἓνα Χριστιανισμὸν «κομμένον καὶ ραμμένον εἰς τὰ μέτρα» μας καὶ δι' αὐτό, ὅπως οἱ Φαρισαῖοι, «διϋλίζομεν τὸν κῶνωπα καὶ καταπίνομεν καμήλους» καὶ ἀποδεκατοῦμεν ἴσως «τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἄνηθον καὶ τὸ κύμινον»,— ἂν ἐπιτρέπη βεβαίως ὁ ἐγωῖσμός μας νὰ κάωμεν καὶ τὸν ἀποδεκατισμὸν αὐτόν,— ἐνῶ ἀφήνομεν «τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν καὶ τὸν ἔλεον καὶ τὴν πίστιν»· τὸ ὅτι συχνὰ περιορίζομεν τὸν ἠθικὸν μας ἀγῶνα μόνον εἰς τὴν βιολογικὴν σφαῖραν καὶ λησμονοῦμεν «τὸ πρωτεῖον τῆς ἀγάπης», ἀδιαφοροῦμεν διὰ τὴν ὀλότητα τῶν πασχόντων μελῶν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀποφεύγομεν νὰ «χαίρωμεν μετὰ χαιρόντων» καὶ νὰ «κλαίωμεν μετὰ κλαιόντων»· τὸ ὅτι ἐξοστρακίζομεν τὴν προσήγειαν, τὴν ἐπιείκειαν, τὴν ἀδελφικὴν ἀγάπην καὶ τὴν Ὁρθοπραξίαν καὶ ἐκφυλίζομεν τὸ ἐνδιαφέρον μας διὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν εἰς μίαν ἀντορθόδοξον ὀρθοδοξοκαπηλείαν— ὅλα αὐτὰ ἀσφαλῶς εἰς τὰς ἐσχάτας ἡμέρας τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἰωάννου θὰ μᾶς ἔκαναν νὰ στραφῶμεν εἰς τὰ σπήλαια καὶ τὰς πέτρας τῶν ὀρέων καὶ τὰ βουνά καὶ νὰ εἴπωμεν: «Πέσατε ἐφ' ἡμᾶς καὶ κρῦψατε ἡμᾶς ἀπὸ προσώπου τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ ἀπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ ἀρνίου» (Ἄποκ. στ', 16).

*
* *

Ἄλλ' ὁ πόλος τῆς ἀπάσεως, ὁ ὅποιος ὑπάρχει εἰς τοὺς λόγους τῆς ταπεινόφρονος προσευχῆς τοῦ Τελώνου εἶναι συνδεδεμένος

μέ τον δεύτερον πόλον τοῦ ὑγιοῦς καὶ γνησίου θρησκευτικοῦ βιώματος. Πρόκειται διὰ τὸ στοιχεῖον τῆς ἑλξείως. Εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ψιθυρίζει ἐνσυνειδήτως τοὺς λόγους «ὁ Θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῶ», ἐμφωλεύει ἡ ζωντανὴ πεποιθήσις, ὅτι ὁ Θεός εἶναι τὸ θέλγον καὶ σαγηνεῖον μυστήριον, ὁ μαγνήτης μέ τὴν ἀκατανίκητον ἔλξιν, ἡ φιλόστοργος Πρόνοια, ὁ ἀγαθὸς Πατήρ, ἡ πηγὴ τῆς ἀγάπης, τοῦ ἐλέους καὶ τῆς εὐσπλαγχνίας, «ὁ ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος», ποῦ ἠμπορεῖ νὰ γίνη ἴλεως καὶ νὰ μᾶς συγχωρήσῃ.

Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς «Χριστὸς Ἰησοῦς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς σῶσαι» (Α' Τιμ. α', 15)· «οὐ γὰρ ἦλθε καλεῖσαι δικαίους, ἀλλ' ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν» (Ματθ. θ', 13). Ἦλθεν «εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς, ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν, κηρῦξαι αἰχμαλώτοις ἄφεςιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἀποστεῖλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει» (Λουκ. δ', 18). Ὁ Χριστὸς ἔσχισε τὸ χειρόγραφον τῶν ἁμαρτιῶν ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρόν· μᾶς συνεφιλίωσε μέ τὸν οὐράνιον Πατέρα· μέ τὸ αἷμά Του ὑπέγραψε βασιλικῶς τὴν ἀπελευθέρωσίν μας ἐκ τῆς δουλείας τοῦ διαβόλου καὶ μέ τὴν Ἀνάστασίν Του ἐπέτυχε τὴν κατάλυσιν τοῦ βασιλείου τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ θανάτου.

Ἡ βεβαίωσις τοῦ Κυρίου, ὅτι ὁ Τελῶνης ἔλαβε τὴν δικαίωσιν κατὰ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς, τὴν ὁποίαν ἔκαμεν ἐν συντριβῇ καρδίας, καὶ δι' αὐτὸ «κατέστη δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ» (Λουκ. ιη', 14), εἶναι ἡ ἀρίστη ἐγγύησις, ὅτι κάθε ἁμαρτωλός, ποῦ εἰς ἐν ἐξομολογητήριον ἐπαναλαμβάνει μέ τὸν Τελῶνην τὸ «ὁ Θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῶ», ἐλευθερώνεται ἀπὸ τοὺς ἐφιάλτας τῆς ἐνοχῆς καὶ τῆς ἀγωνίας· ἐμβαπτίζεται εἰς τὸ πέλαγος τῆς αἰωνίας ἀγάπης· περιβάλλεται τὸ φωτεινὸν ἔνδυμα τῆς θείας υἰοθεσίας· ἀκούει τοὺς πασχαλινούς κώδωνας τῆς ἐσωτερικῆς ἀναγεννήσεως· νικᾷ ὀριστικῶς τὸν πόνον καὶ τὴν ὀδύνην τοῦ θανάτου, ζῆ μέσα εἰς τὴν χαρὰν τῆς Ἀναστάσεως καὶ γίνεται ἀληθῶς «καινὴ κτίσις», ποῦ περιπατεῖ «ἐν καινότητι ζωῆς».

*
*
*

Ἐὰν «ἀκάθαρτος παρὰ Κυρίῳ πᾶς ὑψηλοκάρδιος» (Παροιμ. ιστ', 5), ἀντιθέτως «ἐγγὺς Κύριος τοῖς συντετριμμένοις τὴν καρδίαν» (Ψαλμ. λγ', 19)· «καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην ὁ Θεός οὐκ ἐξουδενώσει» (Ψαλμ. ν', 19). Ἐπομένως ἡ ἀρίστη προϋπόθεσις πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ σταυρωσίου καὶ ἀναστασίμου Πάσχα, πρὸς τὸ ὁποῖον μᾶς ὀδηγεῖ ἡ Μήτηρ Ἐκκλη-

Ἰωάννου τῆς Κρονστάδης

ΤΟ ΣΗΜΕΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

Γ'

Πόσο ποθοῦμε νὰ ἀνυμνήσωμε τὸν ζωοποιὸ Σταυρὸ τοῦ Κυρίου! Πολλὲς φορές κατέλαβαν τὰ πάθη τὴν καρδιά καὶ ὁ Διάβολος ἐκυριάρχησε ὀλοκληρωτικὰ χάρις σὲ κείνα πού τὸν κάνουν νὰ ἀποκτᾷ τὴν ἐξουσία, νὰ τυραννῇ τὴν ψυχὴ μου καὶ νὰ τὴν καταπιέξῃ ἀφόρητα, ἐγὼ ὅμως εὐθὺς ἀμέσως ἔκανα τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ μὲ πίστη καὶ ἐπίεσα ἐπίτηδες τὴν κοιλιὰ μου ὅταν τὸ χέρι μου κόνοντας τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ βρισκόταν σ' αὐτὴν, μὲ ἀποτέλεσμα ὅλος ἐκεῖνος ὁ ἀβάστακτος ἄδης αὐτοστιγμὴ νὰ ἐξαφανίζεται μαζὶ μὲ τὸ πάθος καὶ ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἡσυχία νὰ κατοικοῦν καὶ πάλιν στὴ ψυχὴ μου. Δίδαγμα: Κάνε καὶ σὺ ὅταν ξυπνοῦν τὰ πάθη σου μὲ πίστη τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ καὶ ἐκεῖ πού θὰ αἰσθάνεσαι πάθος, ἐκεῖ κυρίως καὶ νὰ σημειώνης τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ. Νὰ μὴ ξεχνᾷς ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν μιλάει ἀδικαιολόγητα γιὰ τὴ δύναμη τοῦ Σταυροῦ καὶ παρακαλεῖ στίς προσευχῆς τῆς τὸν Κύριον νὰ μᾶς δώσῃ, μαζὶ μὲ ἄλλα, «δυνάμει τοῦ

σία μὲ τὴν περίοδον τοῦ Τριωδίου, δὲν εἶναι τὸ νὰ ἰσοπεδώσωμεν τὴν προσωπικότητά μας μὲ τὸν ὁδοστρωτήρα τῆς μάζης καὶ τῆς καρναβαλικῆς ὁμοιομορφίας, πού εἰς τὸ τέλος ἀφήνει μέσα εἰς τὴν ψυχὴν τὸ ἀνικανοποίητον κενόν, ἀλλὰ τὸ νὰ ἀφυπνισθῶμεν ἐκ τῆς χειμερίας νάρκης τῆς κιβδήλου θρησκευτικότητος καὶ ἐκ τοῦ ληθάργου τῆς φαρισαϊκῆς αὐταρκειᾶς καὶ νὰ λούσωμεν, ὡς ὁ Τελώνης, τὴν ψυχὴν μας εἰς τὰ ρεῖθρα τῆς πηγῆς τῆς ἐσωτερικῆς συντριβῆς καὶ ἀληθοῦς μετανοίας. Εἰς ἕκαστον ἐξ ἡμῶν λέγει ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφήτου Ἡσαΐου: «Καὶ ἐὰν ὧσιν αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν ὡς φοινικοῦν, ὡς χιόνα λευκανῶ· ἐὰν δὲ ὧσιν ὡς κόκκινον, ὡς ἔριον λευκανῶ» (Ἡσ. α', 18). Λοιπὸν σήμερον, πού ἀρχίζει ἡ περίοδος τῶν πνευματικῶν ἀγωνισμάτων, ἃς ἀκούσωμεν τὸν Ἀπόστολον, πού μᾶς λέγει: «Ἴδου νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἰδοὺ νῦν ἡμέρα σωτηρίας» (Β' Κορ. στ', 2).

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
Γενικὸς Διευθυντὴς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

τιμίου και ζωοποιού Σταυρού Του» διάφορα πνευματικά αγαθά.
Ἡ Ἐκκλησία αὐτὸ τὸ λέει ἐκ πείρας.

* * *

Μὲ τὸ Σταυρὸ και τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, ὡς ζῶν και ζωοποιὸς εἶναι πάντοτε μαζί μας και με διάφορους τρόπους ἐνεργεῖ πάντοτε γιὰ τὴ σωτηρία μας με βίαση τὴν πίστη μας σ' Αὐτόν, τὸν Σωτῆρα και Θεόν μας. "Ὅταν κάνης τὸ Σταυρὸ σου, νὰ πιστεῦης και νὰ στοχάζεσαι συνεχῶς πὸς οἱ ἁμαρτίες σου προσηλώθηκαν στὸ Σταυρὸ. "Ὅταν πέσης σὲ ἁμαρτία, ἀμέσως νὰ κατακρίνης τὸν ἑαυτὸ σου εἰλικρινά, νὰ κάνης τὸ σταυρὸ σου και νὰ εἰπῆς: «Κύριε, ὁ προσηλώσας τῷ Σταυρῷ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, προσήλωσον τῷ Σταυρῷ Σου και ταύτην μου τὴν ἁμαρτίαν και ἐλέησόν με κατὰ τὸ μέγα ἔλεός Σου» (Ψαλμ., 50,3) και ἡ ἁμαρτία σου θὰ καθαρισθῆ. Ἄμην.

* * *

Τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ εἶναι τὸ ξίφος τοῦ Χριστοῦ, πὸν ἀόρατα κατακόπτει τὰ ἀόρατα στίφη τῶν δαιμόνων. Και ἐπειδὴ οἱ ἀόρατοι ἐχθροὶ ὀρμοῦν ἐπάνω μας κάθε στιγμή, γιαντὸ πρέπει και ἐμεῖς πιδὸ συχνὰ νὰ χρησιμοποιοῦμε αὐτὸ τὸ ὄπλο (τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ).

* * *

Ἐπάρχει ἄραγε γιὰ τοὺς Χριστιανούς κάτι τὸ πιδὸ γνωστὸ ἀπὸ τὸ Σταυρὸ τοῦ Χριστοῦ, πὸν ἀπὸ τὴν ὥρα πὸν ἐρχόμεθα στὸν κόσμο μᾶς συνοδεῖει παντοῦ καθ' ὄλο τὸ διάστημα τῆς περιπλανήσεώς μας στὴ γῆ, μέχρι τὸ ταπεινὸ κρεβάτι μας στὰ σπλάγγνα τῆς γῆς, κάτι πὸν γιὰ τελευταία φορὰ τὸ κάνομε γιὰ μαρτυρία τῆς πίστεως και ἐλπίδα ἀναστάσεως; Ἐπάρχει ἄραγε κάτι τὸ πιδὸ γνωστὸ ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἱερό, φοβερὸ στοὺς δαίμονες και σωτήριο γιὰ τοὺς χριστιανούς τετραπέρατο (με τέσσερες ἄκρες) σημεῖο τοῦ ζωοποιού Σταυροῦ, πὸν συχνὰ ἐμεῖς τὸ κάνομε στὸ σῶμά μας και πιδὸ συχνὰ τὸ βλέπουμε στίς ἐκκλησίες ἐπάνω στοὺς τρούλλους, στίς διάφορες ἱερὲς τελετές, στίς ἅγιες εἰκόνες, στὰ ἱερά σκευὴ και ἄμφια;

* * *

Νὰ πιστεῦης και νὰ θυμᾶσαι πάντοτε καλά, ὅτι ὀπουδήποτε και ἂν εὑρίσκεσαι με τὸ σταυρὸ τοῦ Κυρίου—σὲ προσευχὴ ἢ σὲ

ὅ,τιδὴποτε ἄλλη ἀπασχόληση—πάντοτε ὁ Σταυρὸς ἀγιάζει τὸν ἄερα καὶ ὄλα ὅσα τὸν ἐγγίζου.

Νὰ πιστεύης ἀκόμη, ὅτι σὲ ὄλες τις προσευχὲς καὶ παρακλήσεις, ἰδιαίτερα στὴν ἀκολουθία ποὺ γίνεται στὴν Ἐκκλησία καὶ πάνω ἀπ' ὄλα στὴ Λειτουργία, ὁ Κύριος πολὺ γρήγορα ἐπιχέει μὲ τὴν προσευχὴ τῆ δικῆ σου ἢ τῶν ἱερέων τὴν εὐλογία Του εἰς ὄλους αὐτοὺς ποὺ προσεύχονται εἰλικρινὰ καὶ τοὺς ἐλεεῖ κατὰ τὸ μέγα καὶ πλούσιον ἔλεός Του. «Εἰ ὑμεῖς πονηροὶ ὄντες οἴδατε ἀγαθὰ δόματα διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσω μᾶλλον ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ Οὐράνιος δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν;» (Ματθ. ζ' 11).

* * *

Τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ, ποὺ σχηματίζει ὁ ἱερεὺς ἢ ὁ ἀρχιερεὺς εἶναι ἔκφρασις τῆς εὐλογίας καὶ εὐδοκίας τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ καὶ χάριν τοῦ Χριστοῦ. Τί χαροποῖός, θαυμαστὴ καὶ ἀνεκτίμητη τελετὴ! Καλότυχοι αὐτοὶ ποὺ δέχονται τὴν εὐλογία αὐτὴ μὲ πίστη! Πόσο προσεκτικοὶ πρέπει νὰ εἶναι οἱ ἱερεῖς ὅταν δίνουν τὴν εὐλογία στοὺς πιστοὺς. «Ἐπιθήσουσι τὸ ὄνομά μου ἐπὶ τοὺς Υἱοὺς Ἰσραὴλ καὶ ἐγὼ Κύριος εὐλογήσω αὐτούς». (Ἀριθμ. στ' 27).

Ὅσοι ἦσαν τοῦ ἱματίου τοῦ Σωτῆρος ἐθεραπεύθησαν. Γιατὶ σήμερα ὅσοι χρησιμοποιοῦν τὸν ἀγιασμό μὲ πίστη θεραπεύονται; Ὁ Σταυρὸς τὸν ὁποῖον κατὰ τὴν εὐχὴν τῆς πίστεως βυθίζομε στὸ νερὸ εἶναι, ὅπως καὶ ὁ ἴδιος ὁ Κύριος, ζωοποιός. Ὅπως τὰ ἐνδύματα τοῦ Σωτῆρος διεποτίσθησαν ἀπὸ τὴ ζωὴ Του, ἔτσι καὶ τὸ νερὸ, εἰς τὸ ὁποῖον βυθίζεται ὁ ζωοποιὸς Σταυρὸς διαποτίζεται ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ γιαντὸ γίνεται ἱαματικό.

* * *

Δόξα, Κύριε, στὴ δύναμη τοῦ Σταυροῦ Σου ποὺ τίποτε ποτὲ δὲν τῆς εἶναι ἀδύνατο. Ὅταν ὁ ἐχθρὸς μὲ σκοτίζη μὲ ἁματωλοὺς λογισμοὺς καὶ αἰσθήματα καὶ ἐγὼ χωρὶς νὰ ἔχω πιά ἐλευθερία στὴν καρδιά, κάνω μερικὲς φορὲς μὲ πίστη τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ, τότε ἀπότομα ἡ ἁμαρτία μου φεύγει ἀπὸ πάνω μου καὶ τὸ σκοτάδι διαλύεται καὶ ἐγὼ ἐλευθερώνομαι! Δόξα Σοι, Κύριε! Κύριε, νὰ μὴ μὲ χωρίση ἀπὸ Σένα τίποτε· τίποτε σαρκικὸ ἢ ὕλικό! Νὰ εἶμαι πάντοτε μαζί Σου. Τί ὄραϊο ποὺ εἶναι νὰ εἶναι κανεὶς μαζί Σου!

(Συνεχίζεται)

Μετάφρασις Ἀρχιμ. ΜΕΛΕΤΙΟΥ ΚΑΛΑΜΑΡΑ

ΜΙΑ ΠΡΟΤΑΣΙΣ

Πολλὰς δυσκολίας παρουσιάζει τὸ ἔργον τῆς σπορᾶς τοῦ θείου λόγου εἰς τὴν μαθητιῶσαν νεολαίαν καὶ δὴ τὴν γυμνασιακὴν. Τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς δὲν βοηθεῖ καθόλου. Εἰς τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα ὀλίγα παιδιὰ φοιτοῦν. Τὸ πρόβλημα παρουσιάζεται λιαν ὀξὺ διὰ τὰ παιδιὰ τῶν τελευταίων τάξεων τοῦ Γυμνασίου. Ἐλάχιστα προσέρχονται εἰς τὰ Ἀνώτερα Κατηχητικά. Ἡ μεγάλη πλειονότης τῶν παιδιῶν παραμένει μακρὰν τῆς εὐεργετικῆς ἐπιδράσεως τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Τὸ νὰ ἐπαναπαυθῶμεν εἰς τὴν σκέψιν ὅτι εἰς τὰ Γυμνάσια διδάσκονται ἐπὶ δύο ὥρας καθ' ἑβδομάδα θρησκευτικά, θὰ ἀπετέλει μέγιστον σφάλμα. Καὶ τοῦτο διότι τὰ παιδιὰ, τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν, τὸ ἐκλαμβάνουν μόνον ὡς μάθημα, ἐνδιαφερόμενα κυρίως διὰ τὴν βαθμολογίαν. Ἐντεῦθεν καὶ παρὰ τὰς φιλοτίμους προσπάθειας πολλῶν εὐσυνειδήτων θεολόγων καθηγητῶν, ἡ ἐπίδρασις τοῦ θρησκευτικοῦ μαθήματος ἐπὶ τῆς διαμορφώσεως τῆς προσωπικότητος τοῦ παιδιοῦ δὲν εἶναι ἱκανοποιητική.

Τί λοιπὸν πρέπει νὰ γίνη;

Τὴν ἀπάντησιν δὲν θὰ τὴν δώσωμεν ἡμεῖς.

Ἐπειτα τὸ θέμα δὲν εἶναι ἀπλοῦν. Θέλει πολλὴν μελέτην καὶ σκέψιν. Εὐτυχῶς ἡ Ἐκκλησία μας σήμερον προβληματίζεται εἰς διαφόρους τομεῖς. Καὶ διὰ τὸ θέμα τῆς νεότητος ἔχει συσταθῆ εἰδικὴ Μόνιμος Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ, ἡ ὁποία καὶ μελετᾷ κάθε πτυχὴν τοῦ προβλήματος. Ἀσφαλῶς καὶ διὰ τὸ θέμα τῆς μαθητιώσης νεολαίας θὰ εὔρη τοὺς καλλιτέρους τρόπους δράσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν μᾶς ἀπασχολεῖ, καὶ ἐπὶ τῆς ὁποίας ἔχομεν μίαν μικρὰν ἐμπειρίαν. Μετ' εὐχαριστήσεως δὲ ἠκούσαμεν ἐσχάτως παρομοίαν σκέψιν καὶ ἀπὸ συνάδελφον, δεξιὸν τοῦ λόγου χειριστήν, κατὰ πρόσφατον σύσκεψιν τῶν ὑπευθύνων τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων τοῦ Α' τομέως τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς.

Ἡ σκέψις μας δὲ εἶναι ἡ ἐξῆς: Νὰ καθίστατο δυνατὴ ἡ παρουσία τῆς Ἐκκλησίας ἐντὸς τῶν Γυμνασίων, δι' ὁμιλιῶν καταλλήλων, ὑπὸ κληρικῶν ἱκανῶν νὰ ἐλκύσουν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν παιδιῶν.

Οἱ γυμνασιόπαιδες σήμερον, ἐκτὸς τοῦ γενικωτέρου πνεύματος τῆς θρησκευτικῆς ἀδιαφορίας ἐντὸς τοῦ ὁποίου ζοῦν, ἔχουν καὶ λιαν βεβαρημένας τὰς ἐκτὸς τοῦ σχολείου ὥρας των, διὰ μελέτης, φροντιστηρίων, ξένων γλωσσῶν, κλπ. Ὅχι μόνον δὲ τὰς καθη-

μερινάς, ἀλλὰ καὶ τὰς Κυριακάς. Διότι, ὡς εἶναι γνωστόν, πλεῖστα ὄσα φροντιστήρια ἐργάζονται καὶ κατὰ τὰς Κυριακάς, μέχρι τῶν μεσημβρινῶν ὥρῶν. Ἐκτὸς δὲ τούτου, πλεῖστα ὄσα οἰκογένειαι εἰδικῶς τῶν Ἀθηνῶν, διαθέτουσαι αὐτοκίνητον, κατὰ τὰς Κυριακάς τρέπονται πρὸς τὴν ὑπαιθρον συναποκομιζούσαι καὶ τὰ τέκνα των. Ἐντεῦθεν καὶ πολλὰ καλοπροαίρετα παιδιὰ, ποῦ θὰ ἐπεθύμουν νὰ φοιτήσουν εἰς τὰ Κατηχητικά, ἐμποδίζονται ἐκ τῶν προαναφερθέντων λόγων.

Ἐὰν ὅμως καθίστατο δυνατὴ ἡ παρουσία τῆς Ἐκκλησίας ἐντὸς τῶν Γυμνασίων δι' ὀμιλιῶν, ὑπὸ κληρικῶν ἱεροκληρῦκων, ἱκανῶν νὰ ἐλύσουν τὴν προσοχὴν τῶν παιδιῶν, ἀσφαλῶς θὰ παρείχετο ἡ δυνατότης ἐπηρεασμοῦ ἱκανοῦ ἀριθμοῦ μαθητῶν.

Ἡ ἐφαρμογὴ τῆς σκέψεως αὐτῆς δὲν θὰ εὔρη ἐμπόδια ἐκ μέρους τῶν Γυμνασίων. Οἱ κ. κ. Γυμνασιάρχαι εὐχαρίστως παρέχουν τὴν δυνατότητα εἰς τὸν κληρικὸν ποῦ θὰ τοὺς ἐμπνεύσῃ τὴν ἐμπιστοσύνην, νὰ ὀμιλήσῃ πρὸς τὰ παιδιὰ ἐπὶ 20' τῆς ὥρας, ἧ καὶ ὀλοκληρον ἀκόμη ἐκπαιδευτικὴν ὥραν.

Τοῦ πράγματος αὐτοῦ, ἃς ἐπιτραπῆ νὰ ἀναφέρωμεν μίαν μικρὰν μας ἐμπειρίαν. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1963 μέχρι σήμερον ἔχομεν θέσει τὴν ἀνωτέρω σκέψιν μας εἰς ἐφαρμογὴν εἰς τὰ Ζ' καὶ ΙΖ' Γυμνάσια ἀρρένων, περιοχῆς Παγκρατίου. Κατὰ δὲ τὰ ἔτη τῆς Γυμνασιαρχίας ἐν τῷ ΙΖ' Γυμνασίῳ ἀρρένων τοῦ νῦν καθηγητοῦ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Κων. Ἡλιοπούλου, θερμοῦ θιασώτου τῆς σκέψεώς μας αὐτῆς, ἀπαξ περιπου τοῦ μηνός. Ἐχομεν δὲ ἴδει ἀποτελέσματα, ὄχι βεβαίως καταπληκτικά, ὅμως ἀρκετὰ ἱκανοποιητικά.

Διὰ τοῦτο φρονοῦμεν ὅτι, παραλλήλως πρὸς τὴν καλὴν διοργάνωσιν καὶ λειτουργίαν τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, ἡ δημιουργία ἐνὸς ἐπιτελείου κληρικῶν ἱεροκληρῦκων δυναμένων νὰ ὀμιλοῦν εἰς τὰ Γυμνάσια 5-6 φοράς τὸ ἔτος, ἱκανῶς θὰ ἐπηρεάζε πολλοὺς μαθητάς, θὰ διήγειρε τὸ ἐνδιαφέρον των διὰ τὰ Κατηχητικά, καὶ θὰ ἐδημιούργει στενότερον σύνδεσμον τῆς μαθητιώσεως νεολαίας μετὰ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας.

Βεβαίως αἱ ὀμιλίαι αὗται, κατὰ τὴν ταπεινὴν γνώμην μας, δὲν πρέπει νὰ ἔχουν συστηματικὸν Κατηχητικὸν χαρακτήρα. Πρέπει νὰ εἶναι μία προσπάθεια κεντρίσεως τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν παιδιῶν, διὰ τὴν γνώσιν τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ. Μία προσπάθεια νὰ ἀντιληφθοῦν τὴν παμμεγίστην ἀξίαν τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν δημιουργίαν ὀλοκληρωμένης προσωπικότητος καὶ τὴν εὐδοκίμησιν ἐν τῷ βίῳ. Μία προσπάθεια διαλύσεως προκαταλήψεων καὶ παρεξηγήσεων γύρω ἀπὸ τὴν θρησκείαν, καὶ συνδέσεως τῶν παι-

«Θείας κοινωνοὶ φύσεως».

Η ΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΘΕΟΝ

Γ'. «ΠΥΡΩΘΩΜΕΝ ΚΑΙ ΘΕΩΘΩΜΕΝ»*

Στὴν θεία Εὐχαριστία, λοιπόν, ἡ Ἐκκλησία ἐμφανίζεται σὰν μία φύσις ἠνωμένη μὲ τὸν Χριστόν.

Τὶς ὑψηλὲς αὐτὲς ἰδέες τις εὐρίσκουμε καὶ στὸν ἁ γ. Κύριλλο Ἀλεξανδρείας. Ὁ ἱερός Κύριλλος μελέτησε βαθειὰ τὸ μυστήριον τῆς προσωπικῆς ἐνώσεως τῶν δύο φύσεων ἐν τῷ Χριστῷ. Αὐτὸ τὸ μυστήριον, σχετικῶς βέβαια, τὸ ἐφαρμόζει καὶ στὴν ἔνωσιν πὺν πραγματοποιεῖ ἡ θεία Εὐχαριστία μεταξὺ τοῦ πιστοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ. Τὴν ἔνωσιν αὐτὴ τὴν παρομοιάζει μὲ τὴν ἔνωσιν δύο τεμαχίων κηριοῦ σὲ μία μᾶζα, ἥ μὲ τὴν ἔνωσιν τοῦ προζυμίου μὲ τὸ ζυμάρι.

«Ὡσπερ γάρ, λέγει, εἴ τις κηρὸν ἐτέρῳ συνάψει κηρῷ, πάντως δῆπου καὶ ἕτερον ἐν ἐτέρῳ γεγονότα κατόψεται· τὸν αὐτόν, οἶμαι, τρόπον καὶ ὁ τὴν σάρκα δεχόμενος τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ καὶ πίνων αὐτοῦ τὸ τίμιον αἷμα, καθά φησιν αὐτός, ἐν πρὸς αὐτόν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 112 τοῦ προηγουμένου τεύχους.

διῶν μὲ τὴν πηγὴν τῆς Ζωῆς, τὸν Χριστόν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν Του. Νὰ εἶναι κυρίως συνθήματα σωστοῦ προσανατολισμοῦ, ἀλλὰ καὶ κριτικὴ τῶν σημερινῶν λανθασμένων περὶ ζωῆς ἀντιλήψεων.

Πρέπει βεβαίως αἱ ὀμιλίαι νὰ εἶναι σύντομοι, 15' ἕως 20' τῆς ὥρας, ἀπλαῖ εἰς τὴν ἔκφρασιν, ἐλκυστικαὶ εἰς τὴν διατύπωσιν, ἄψογοι εἰς τὴν φραστικὴν προσφορὰν καὶ ἀπαραιτήτως ἐνθουσιώδεις. Μακρὰν τὸ κοιμισμένον ὕφος, ὅπως καὶ ὁ στόμφορ καὶ ἡ ἐπιτήδευσις.

Ἐνδεικτικῶς θὰ δημοσιεύσωμεν ἐν συνεχείᾳ μίαν σειράν σχεδιαγραμμάτων τοιούτων ὀμιλιῶν χρησιμοποιοθησῶν κατὰ τὸ παρελθόν, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ἄλλοι ἰκανώτεροι ἡμῶν, θὰ καλλιεργήσουν ἀποδοτικώτερον τὴν προτεινομένην σκέψιν μας, στοιχοῦντες τῷ Γραφικῷ «δίδου σοφῷ ἀφορμὴν καὶ σοφώτερος ἔσται».

Ἄρχιμ. ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ ΚΑΡΟΥΣΟΣ

εὐρίσκεται συνακρινόμενος, ὡσπερ καὶ ἀναμιγνύμενος αὐτῷ διὰ τῆς μεταλήψεως, ὡς ἐν Χριστῷ μὲν αὐτὸν εὐρίσκεισθαι, Χριστὸν δὲ αὐτὸν ἐν αὐτῷ... ὡσπερ οὖν ὁ Παῦλος φησιν, ὅτι «μικρὰ ζύμη ὄλον τὸ φύραμα ζυμοῦ», οὕτως ὀλιγίστη πάλιν εὐλογία σύμπαν ἡμῖν εἰς ἑαυτὴν ἀναφέρει τὸ σῶμα, καὶ τῆς ἰδίας ἐνεργείας ἀναπληροῖ, οὕτω τε ἐν ἡμῖν γίνεται Χριστός, καὶ ἡμεῖς αὐτὸν ἐν αὐτῷ. Καὶ γὰρ δὴ καὶ ἀληθεύων ἐρεῖ τις ὅτι καὶ ἐν παντὶ μὲν ἔστιν ἡ ζύμη τοῦ φυράματος καὶ τὸ φύραμα δὲ κατὰ τὸν ἴσον λόγον ἐν ὅλῃ γίνεται τῇ ζύμῃ»⁸. [“Ὅπως συμβαίνει, ὅταν κάποιος ἐνώση καὶ ἀναμίξη ἕνα κομμάτι κηρί μετ’ ἄλλο ὅμοιο κομμάτι κηριοῦ, νὰ βλέπη σὲ ἕνα σῶμα νὰ ὑπάρχουν καὶ τὰ δύο, κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο νομίζω καὶ ἐκεῖνος ποῦ δέχεται τὴν Σάρκα τοῦ Σωτῆρος μας Χριστοῦ καὶ πίνει τὸ τίμιον Αἷμα του, ὅπως εἶπε ὁ ἴδιος, συνακρινᾶται, δηλ. ἐνώνεται καὶ ἀνακατώνεται μαζί του καὶ γίνεται ἕνα μετ’ αὐτόν. Διὰ τῆς θείας μεταλήψεως ἀναμιγνύεται μέσα σ’ Αὐτόν, ὥστε αὐτὸς μὲν ὁ ἄνθρωπος νὰ εὐρίσκεται μέσα στὸν Χριστό, ὁ Χριστὸς δὲ πάλι μέσα σ’ αὐτόν. “Ὅπως πάλι εἶπε ὁ ἀπ. Παῦλος, ὅτι «μικρὰ ζύμη ὄλον τὸ φύραμα ζυμοῦ». “Ἔτσι, ὀλιγίστη ποσότης εὐλογίας, θεικοῦ δηλ. σώματος, ὀλόκληρο τὸ Σῶμα τοῦ Κυρίου τὸ ἀναζυμώνει καὶ τὸ ἀναμιγνύει μέσα μας καὶ μετ’ αὐτὴν τὴν δικήν του θεϊκὴ ἐνέργεια ἀναπληρώνει τὸν ἄνθρωπο. Κατ’ αὐτὸν τὸν τρόπο μέσα μας εὐρίσκεται ὁ Χριστὸς καὶ μεῖς πάλι βρισκόμαστε μέσα σ’ Αὐτόν. Εἶναι δὲ ἀληθινὸν ἂν πῆ κανεῖς, ὅτι σ’ ὀλόκληρο τὸ φύραμα εὐρίσκεται ἡ ζύμη, καὶ τὸ φύραμα κατὰ τὸν ἴδιο λόγο εὐρίσκεται μέσα σ’ ὅλη τὴν ζύμη].

Τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας, σύμφωνα μετ’ τὸν ἅγιον Κύριλλο, ἀποτελεῖ τὴν συνέχεια τοῦ μυστηρίου τῆς θείας ἐνσαρκώσεως τοῦ Λόγου. Καί, ὅπως ἐκεῖ ἡ ἀθρωπίνη φύσις τοῦ Κυρίου ἐθεώθη, ἐπειδὴ ἠνώθη μετ’ τὸν Θεὸν—Λόγον, καὶ ἔγινε ζωοποιός, ἔτσι καὶ στὴν θεία Εὐχαριστία, αὐτὸς ποῦ κοινωνεῖ μυστικῶς ἐνώνεται μετ’ τὸν Χριστόν, θεοῦται, τρέφεται ἀοράτως καὶ συγχρόνως δέχεται τὸ σπέρμα τῆς ἀθανασίας καὶ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως. Ὁ ἁ γ. Ἰ ω ἄ ν ν η ς ὁ Δ α μ α σ κ η ν ὀ ς μετ’ τὰ ἐξῆς ὠραιότατα λόγια ὀμιλεῖ διὰ τὴν ἐνωσιν καὶ τὴν θέωσιν αὐτῆς:

«Προσέλθωμεν αὐτῷ πόθῳ διακαεῖ, καὶ σταυροειδῶς τὰς παλάμας τυπώσαντες, τοῦ ἐσταυρωμένου τὸ σῶμα ὑποδεξώμεθα· καὶ ἐπιθέντες ὀφθαλμοὺς καὶ χεῖλη καὶ μέτωπα, τοῦ θείου ἀνθρώκου μεταλάβωμεν, ἵνα τὸ πῦρ τοῦ ἐν ἡμῖν πόθου προσλαβὸν τὴν ἐκ τοῦ ἀνθρώκου πύρωσιν, καταφλέξη ἡμῶν τὰς ἀμαρτίας, καὶ φωτίση ἡμῶν τὰς καρδίας καὶ τῇ μετουσίᾳ τοῦ θείου πυρὸς π υ

ρωθῶμεν καὶ θεωθῶμεν»⁹. [Ἄς προσέλθωμεν με φλογισμένο τὸν πόθο πρὸς Αὐτόν, τὸν Κύριό μας, καὶ ἀφοῦ τοποθετήσουμε σταυροειδῶς τὶς παλάμες μας, ἄς ὑποδεχθοῦμε τὸ σῶμα τοῦ Ἑσταυρωμένου. Καὶ ἀφοῦ ἐγγίσουμε με τοὺς ὀφθαλμοὺς, με τὰ χεῖλη καὶ τὰ μέτωπα, ἄς λάβωμε ἐντός μας τὸν θεῖον ἄνθρωπα. Ἔτσι ὁ ἐσωτερικός μας πόθος διὰ τὸν Κύριον ποῦ ἔμοιαζε με φωτιά, θὰ γίνῃ ὄλος ἱερὴ φλόγα, θὰ γίνῃ πῦρ, μόλις γευθῇ ἢ ὑπαρξίς μας τὸν θεϊκὸ ἄνθρωπα. Τὶς ἁμαρτίες μας θὰ τὶς καταφλέξῃ. Τὶς καρδιές μας θὰ τὶς φωτίσῃ. Καὶ με τὴν συμμετοχὴ μας στὴν οὐσία τοῦ θεοῦ πυρὸς θὰ «πυρωθῶμεν καὶ θεωθῶμεν».

Ἐκεῖνος ὅμως ὁ ὁποῖος με μιὰ βαθειὰ θεολογία κι' ἓναν ἄγιο συναίσθηματισμὸ μίλησε γιὰ τὴν ὑπερφυσικὴ ἔνωσι καὶ τὴν θέωσι στὸ μυστήριον αὐτό, εἶναι ὁ ἅ γ. Συμεὼν ὁ νέος θεολόγος:

«Τίς ἢ ἄμετρος εὐσπλαγχνία σου, σῶτερ;
 Πῶς ἤξιωσας μέλος σόν με γενέσθαι;
 Τὸν ἀκάθαρτον, τὸν ἄσωτον, τὸν πόρνον;
 Πῶς ἐνέδυσας στολήν με λαμπροτάτην;
 Ἐπαστράπτουσαν αἴγλην ἀθανασίας
 Καὶ φῶς ποιοῦσαν ἅπαντά μου τὰ μέλη;
 Σῶμα γὰρ τὸ σόν τὸ ἄχραντον καὶ θεῖον
 Ἐστράπτει ὄλον πυρὶ θεότητός σου
 Ἐναφραθὲν καὶ συμμικρὸν ἄρορήτως
 Τοῦτο σὺν καμοὶ ἐδωρήσω, Θεέ μου.
 Τὸ γὰρ ρυπαρὸν καὶ φθαρτὸν τοῦτο σκῆνος
 Τῷ παναχράντῳ ἐνωθὲν σώματί σου
 Καὶ μίγνεν τὸ αἷμά μου τῷ αἵματί σου,
 Ἐνώθην οἶδα καὶ τῇ θεότητί σου
 Καὶ γέγονα σόν καθαρώτατον σῶμα,
 Μέλος ἐκλάμπον, μέλος ἅγιον ὄντως,
 Μέλος τηλανγές, καὶ διανγές καὶ λάμπον·
 Ὁρῶ τὸ κάλλος, βλέπω τὴν λαμπηδόνα,
 Ἐνοπτρίζομαι τὸ φῶς τῆς χάριτός Σου
 Καὶ τὸ ἄρορητον ἐκπλήττομαι τῆς αἴγλης,

9. P.G. 94,1149AB.

*Καὶ ἐξίσταμαι κατανοῶν ἑαυτόν, ἐκ ποίου
Οἴος ἐγενόμην· ὦ θαῦμα.
Καὶ εὐλαβοῦμαι καὶ ἔμαντόν αἰδοῦμαι
Καὶ ὡς σὲ αὐτόν καὶ τιμῶ καὶ φοβοῦμαι
Καὶ ἐξαποροῦ ἔντροπέομος ὄλωσ,
Τὸ ποῦ καθίσω, καὶ τίνι προσεγγίσω
Καὶ ποῦ τὰ μέλη τὰ σὰ προσανακλίνω·
Εἰς ποῖα ἔργα, εἰς ποίας ταῦτα πράξεις
Ὅλωσ χρήσωμαι τὰ φρικτά τε καὶ θεῖα;»¹⁰.*

Ἔτσι ἐξυμνεῖται ἡ εὐχαριστιακὴ ἔνωση, ἡ ὁποία πραγματο-ποιεῖ τὴν ἰδιότητά μας ὡς μελῶν τοῦ Χριστοῦ. Εἰσάγει αὐτὴ στὰ βάθη τῆς φύσεώς μας «τὸ πῦρ τῆς θεότητος» ἀχώριστο τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ:

*«Χαίρων τε καὶ τρέμων ἅμα τοῦ πυρὸς μεταλαμβάνω
χόρτος ὢν καὶ ξένον θαῦμα δροσιζόμενος ἀφράστως
ὥσπερ οὖν ἡ βάτος πάλαι ἢ ἀφλέκτως καιομένη»¹¹.*

Μέσα λοιπὸν στὴν Ἐκκλησίᾳ καὶ διὰ τοῦ ἁγίου αὐτοῦ μυστηρίου, ἡ ἀνθρωπίνη φύσις μας ἔρχεται καὶ ἐνώνεται μετὰ τὴν θεία φύσι μέσα στὴν ὑπόστασι τοῦ Υἱοῦ, ποῦ εἶναι ἡ κεφαλὴ τοῦ μυστικοῦ σώματος. Ἡ ἀνθρωπίνη φύσις μας καθίσταται ὁμοούσιος μετὰ τὴν ἀνθρωπίνη φύσι τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία ἐθεώθη μέσα εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ καὶ μένει πάντα ἐνωμένη μαζί Του. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ πρόσωπό μας δὲν ἐπέτυχε ἀκόμη τὴν τελειότητά του, γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἅγιος Συμεὼν νοιώθει γεμᾶτος φόβο καὶ αἰσχύνῃ μπροστὰ στὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του μὴ γνωρίζοντας τί νὰ κάμῃ τὰ μέλη του τὰ «φρικτά τε καὶ θεῖα».

Τέλος, ἡ θεία Εὐχαριστία περικλείει βαθύτατο ἐσχατολογικὸ νόημα. Τὴν ἀποψι αὐτὴ τὴν ἀναπτύσσει ἰδιαιτέρως ὁ ἅ γ. Γ ρ η γ ὁ ρ ι ο ς ὁ Π α λ α μ ᾶ ς :

Ὅταν ὁ ἀνθρωπος κοινωνῇ τῶν ἀχράντων μυστηρίων, παίρνει τὸν ἀρραβῶνα τῆς ἀπορρήτου κοινωνίας μετὰ τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὸν μέλλοντα αἰῶνα. Ἔτσι ὁ πιστός, ἐνῶ εὐρίσκεται στὴν γῆ καὶ ζῆ στὸν παρόντα αἰῶνα, εἶναι συγχρόνως μέτοχος τῆς καινῆς ζωῆς

10. Συμεὼν τοῦ νέου Θεολόγου, Τὰ εὐρισκόμενα ἅπαντα, Μέρος Β' λόγος κη', σ. 41. Ἐκδ. Σπανοῦ καὶ Νίκα.

11. Ἐ. ἀ., Λόγος νε', σ. 84.

ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟ ΜΟΝΑΧΙΣΜΟ

VII

Η ΕΘΝΙΚΗ ΤΟΥ ΔΙΑΚΟΝΙΑ

Γιὰ μᾶς τοὺς Ἕλληνας ὁ μοναχισμὸς μας ἔχει κι' ἓνα ἄλλο ξεχωριστὸ γνῶρισμα. Δὲν εἶναι μόνο ἓνας θεσμὸς θρησκευτικὸς καὶ ἅγιος, δοσμένος ὀλοκληρωτικὰ στὸ Θεὸ καὶ τὴ λατρεία Του. Εἶναι καὶ ὁ μεγάλος καὶ ἀναντικατάστατος ἐκεῖνος παράγων ποὺ στὸ διάβα τῶν αἰῶνων συνέχει καὶ συγκρατεῖ τὴν ἱστορικὴ συνείδησι τοῦ Γένους καὶ τὸν δεσμὸ τῆς ἐθνικῆς μας ἐνότητος μέσα στὸν χῶρο καὶ στὸν χρόνο.

Εἶναι πολλὲς οἱ περιπέτειες τοῦ Ἔθνους μας μέσα στὴ μακραιώνη ἱστορία του. Λαοὶ ἐπίβουλοι τῆς εὐτυχίας του παρουσιάσθηκαν ἀπ' τὴν ἀρχὴ τῆς ζωῆς του. Στὴν αὐγὴ τῆς ὑπάρξεώς του φάνηκαν τὰ πρῶτα μουντὰ νέφη πάνω στὸν ἐθνικὸ ὀρίζοντα, ποὺ ἀνάγκασαν τὸ λαὸ μας ν' ἀποδυθῆ σὲ μιὰ τιτάνια προσπάθεια ἐπιβιώσεως, ἓνα λυσσαλέο ἀγῶνα διασώσεως ἀπ' τὴν ἄβυσσο τοῦ ἐξαφανισμοῦ ἢ τοῦ πανάθλιου ἐξανδραποδισμοῦ.

Καὶ ὅσο μὲν ἀφορᾷ στὸν ἀγῶνα τοῦ Ἔθνους κατὰ τοὺς προχριστιανικοὺς αἰῶνες, δὲν εἶναι τοῦ παρόντος νὰ ἀσχοληθοῦμε. Μπροστά μας ἔχουμε τώρα μιὰ ὀλόκληρη περίοδο ζωῆς τῆς πατρίδος κάτω ἀπ' τὸ λαμπρὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἄστρο, γεμάτη ἀπὸ δόξα, μὰ καὶ φορτωμένη ἀπὸ τραγικὲς περιστάσεις, ποὺ ἴσως γιὰ ἄλλους λαοὺς νὰ ἀπέβαιναν μοιραῖες. Γιὰ τὸ λαὸ μας ὅμως οἱ ἱστορικὲς του ἀντιξοότητες δὲν σήμαναν καὶ τὸ τέρμα τῆς ἐθνι-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 114 τοῦ προηγούμενου τεύχους.

καὶ πολίτης τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, σὰν κοινωνία δική του μαζί με τοὺς ἀνθρώπους ἐν Πνεύματι ἁγίῳ, πραγματοποιεῖται ἤδη ἀπὸ τὴν παροῦσα ζωὴ στὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας. Ἡ βασιλεία τοῦ μέλλοντος αἰῶνος θὰ εἶναι ἡ πλήρης καὶ τελεία μορφή τῆς κοινωνίας, ποὺ ἤδη ὑπάρχει μεταξύ Χριστοῦ καὶ πιστῶν¹².

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ἱεροκέρυξ τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ

κῆς του ζῶῃς, γιατί στὶς δύσκολες τοῦτες στιγμὲς στάθηκε στὸ πλευρό του ὁ οὐρανὸς κι' ἡ γῆ. Ὁ οὐρανὸς σὰν πίστι στὸ Θεό, καὶ ἡ γῆ σὰν ἔκφρασι τῆς ψυχικῆς δυνάμεως τοῦ Γένους. Σ' αὐτὲς τὶς στιγμὲς ἔδωσε τὸ «παρὼν» μέσα στὸν ἑλληνικὸ χῶρο ὁ ὀρθόδοξος Μοναχισμὸς, σὰν συνισταμένη τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, καὶ τὰ μοναστήρια μας ἔπαιξαν ἓνα ὄχι ἀπλῶς σημαίνοντα, ἀλλὰ κυριολεκτικῶς ἀναντικατάστατο ρόλο στὴν ὑπόθεσι τῆς ἐθνικῆς μας ἐπιβιώσεως.

Ὅσο καιρὸ ἡ πατρίδα ἦταν ἐλεύθερη, ὅσο καιρὸ μεσουρανοῦσε ὁ θυρεὸς τῆς διατρέχοντα μιὰ δοξασμένη χιλιετία, ὅμοια πρὸς τὴν ὁποία δὲν ξαναεῖδε ἡ οἰκουμένη, τὰ μοναστήρια εἶχαν ἀναλάβει τὸ ἔργο τῆς διαφυλάξεως τῶν θησαυρῶν τῆς ἐθνικῆς μας γραμματείας καὶ τῆς φιλολογίας. Οἱ λαίλαπες ποῦ ἐπηκολούθησαν ἔδειξαν πόση σημασία εἶχε, ὄχι μόνον γιὰ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ γιὰ τὸν πολιτισμὸ ὅλου τοῦ κόσμου αὐτὴ ἡ διακονία. Σώθηκαν ἀπὸ βέβαιη καταστροφή καὶ παραδόθηκαν στὸν πολιτισμὸ τῆς Γῆς ἀσύλητα τὰ ὑπέροχα μνημεῖα τοῦ λόγου, τοῦ ἑλληνικοῦ κυρίως λόγου, γιὰ νὰ ἀποτελέσουν τὰ τιμαλφέστερα θησαυρίσματα τῆς παγκοσμίου Γραμματείας. Μὲ τὶς ἀντιγραφὲς ἐξ ἄλλου, τὰ σχόλια, τὶς σημειώσεις πάνω σὲ παλαιὰ κείμενα, μὲ τοὺς ὑπομνηματισμοὺς ποῦ ἔγιναν μέσα σὲ μοναστήρια ὀρθόδοξα, στάθηκε δυνατὴ ἡ περίωσι τῶν προγονικῶν μας θησαυρῶν. Καὶ ἡ ἀνόθευτη παράδοσι τῆς ἱστορίας μας. Καὶ ἡ ἀλυσίδα ἡ ἄσπαστη τῆς ἐθνικῆς μας συνεχείας. Οἱ μοναχοὶ βοήθησαν μὲ τὸν τρόπο τους καὶ συνέβαλαν κι' αὐτοὶ στὸ μεγαλεῖο τοῦ Βυζαντίου καὶ στὴ δόξα του μὲ τὴ καλλιέργεια τῶν ἐπιστημῶν καὶ τὴ διάδοσι τῆς τεχνολογίας σ' ὅλους σχεδὸν τοὺς τομεῖς τοῦ ἐπιστητοῦ.

Ὅμως ἡ μεγάλη προσφορὰ τοῦ μοναχισμοῦ μας στὸ Ἔθνος μας στάθηκε ἀποφασιστικὴ στὴ μακραιωνὴ περίοδο τῆς δουλείας, τῆς ἐπαίσχυντης σκλαβιάς. Τότε, στὰ μαῦρα ἐκεῖνα χρόνια τῆς τουρκοκρατίας, ποῦ τὸ ὑπόδουλο Γένος μαραζωμένο κάτω ἀπὸ τὸ πέλημα τοῦ στυγνοῦ κατακτητῆ ἐστέναζε καὶ βογγοῦσε, τότε ποῦ οἱ ἄρχοντές του ἔτρεξαν γιὰ νὰ σωθοῦν στὴ θαλπωρὴ τῆς Δύσεως κι' ἄφησαν πεντάρφανο τὸ Ἔθνος, τότε ἀκριβῶς ὁ μοναχισμὸς μας ὁ ἑλληνικὸς καὶ ὀρθόδοξος μαζί μὲ τὴν Ἐκκλησία μας ἔμεινε πάνω στὶς ἐπάλλξεις ὀρθὸς καὶ πιστὸς στὸ καθῆκον ἀπέναντι τοῦ λαοῦ. Γιὰ τὴ βασανισμένη ρωμηοσύνη ἔγιναν τότε τὰ μοναστήρια μας θρησκευτικὰ προπύργια ἰσχυρότατα, διατηρήσαντα ἄσβεστη τὴν ὀρθόδοξο πίστι καὶ ἀδούλωτη τὴν ἐθνικὴ ψυχὴ. Μπορεῖ ὁ βάρβαρος δυ-

Ἑνοριακά

**ΤΑ ΕΝΟΡΙΑΚΑ — ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ
ΤΟΥ ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ**

4. Ἡ ἐσωτερικὴ ἐνότης τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω λόγων, ὑπάρχει καὶ εἰς ἄλλος σοβαρὸς λόγος, ὁ ὁποῖος μὲ ἤγαγεν εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς δημιουργίας καθαρῶς ἐνοριακῶν Κατηχητικῶν Σχολείων. Τὸ ποιμαντικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας μας εἶναι ἐνιαῖον καὶ δὲν δύναται νὰ τεμαχίζεται. Τὸ κήρυγμα π.χ. δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀποβάλλῃ πλήρως τὰ λειτουργικά του πλαίσια, ν' ἀποχωρισθῇ τελειῶς ἀπὸ τὴν θεϊαν λατρείαν χωρὶς ν' ἀπολέσῃ κάτι ἀπὸ τὴν οὐσίαν του. Τοῦτο δὲ διότι τὸ κήρυγμα ἀποσκοπεῖ εἰς τὸ ν' ἀφυπνίσῃ τοὺς πιστοὺς, νὰ δημιουργήσῃ εἰς τὰς ψυχὰς των τὰς προϋποθέσεις διὰ νὰ δεχθοῦν τὴν ἐπενέργειαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος (μετάνοια) καὶ νὰ ζήσουν τὸ μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡ ἔμπρακτος ἐκδήλωσις τῆς ἀγάπης, ἡ διακονικὴ δηλαδὴ ἐργασία τῆς ἐνορίας ἐντάσσεται εἰς τὰ λειτουργικά πλαίσια τῆς ζωῆς αὐτῆς καὶ ἀποτελεῖ μετὰ τοῦ κηρύγματος καὶ τῆς θεϊας λατρείας τὴν πληρότητα τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου τῆς ἐνορίας. Ἐὰν τὰ παιδιὰ μας κληθοῦν νὰ ζήσουν τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰ πλαίσια τῶν Κατηχητικῶν μας Σχολείων, τότε ὀφείλομεν νὰ προσφέρωμεν εἰς αὐτὰ τὴν δυνατότητα νὰ συμμετάσχουν εἰς ὀλόκληρον τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας μας. Ὁ λόγος, τὸν ὁποῖον θὰ ἀπευθύνωμεν εἰς τὰ παιδιὰ, ἡ ἐνεργὸς συμ-

---

νάστης νὰ κυρίευσεν τὰ σώματα. Δὲν κατώρθωσε ὅμως ποτὲ νὰ δαμάσῃ τὴν ἑλληνικὴ ψυχὴ. Δὲν κατώρθωσε ποτὲ νὰ χαλαρώσῃ τὴν ἐθνικὴ συνείδησι τῶν ραγιαδῶν, οὔτε νὰ τοὺς ἀφομοιώσῃ ἐθνολογικά. «Τὰ δύο στοιχεῖα (ἑλληνικὸ καὶ τουρκικὸ) — παρατηρεῖ ὁ ἱστορικός μας Παπαρρηγόπουλος — ἔμειναν ἄμικτα πρὸς ἄλληλα, ὅπως τὸ ὕδωρ καὶ τὸ ἔλαιον. Τὸ Ἔθνος λοιπὸν τοῦ 1821 ὑπῆρξεν αὐτὸ τὸ ἔθνος τοῦ 1453· ἠθικῶς, διανοητικῶς καὶ ἀριθμητικῶς ὑπέστη ἀλλοιώσεις· ἐθνολογικῶς οὐδεμίαν» (Κ. Παπαρρηγοπούλου: Ἱστορία τοῦ ἑλληνικοῦ Ἔθνους, τ. βος σ. 354).

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗΣ
Γραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

μετοχή των εις τὰ ἔργα τῆς ἀγάπης, ἡ φροντίς τῆς ἐνορίας διὰ τὰ κοινωνικά προβλήματα ἐνὸς παιδιοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας του, αἱ ἰδιαίτεροι λατρευτικαὶ ἐκδηλώσεις τῶν παιδιῶν καὶ ἐν γένει ἡ ὅλη ἐσωτερικὴ ζωὴ τῆς ἐνορίας μας καὶ τῶν κατηχητικῶν μας τμημάτων, ὅλα αὐτὰ πρέπει νὰ συνδέωνται ἐσωτερικῶς καὶ νὰ ἀποτελοῦν μίαν ἐνότητα, ἐν ἁρμονικὸν σύνολον.

Ἴδου διατὶ δὲν δύναται νὰ παραχωρήσῃ τὸ ἔργον τῆς αὐτὸ ἡ ἐνορία εἰς ἄλλους παράγοντας ἐκτὸς τοῦ σώματος αὐτῆς.

Τὴν στιγμήν κατὰ τὴν ὁποίαν ἔλαβον τὴν ἀπόφασιν τῆς λειτουργίας τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων ὑπὸ τὴν νέαν αὐτὴν μορφήν, εἶχον συναίσθησιν τῶν ποικίλων δυσκολιῶν τοῦ ὅλου ἔργου. Ἀλλὰ ἐπίστευον καὶ πιστεύω εἰς τὴν συμπαράστασιν ὅλων τῶν πνευματικῶν δυνάμεων τῆς ἐνορίας μας. Πιστεύω εἰς τὸ πνεῦμα τῆς Πεντηκοστῆς, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι πνεῦμα διαιρέσεως καὶ μονομερείας, ἀλλὰ πνεῦμα ἐνότητος καὶ ἁρμονίας.

Αὐτὸ τὸ πνεῦμα αἰσθανόμεθα νὰ πνέῃ αὐτὴν τὴν στιγμήν εἰς τὰς καρδίας μας. Καὶ τοῦτο ἀκριβῶς ἐκφράζει ἡ παρουσία ὅλων τῶν τοπικῶν παραγόντων, ὅλων τῶν ὀργανώσεων τῆς περιφερείας μας εἰς τὸν ἱερὸν αὐτὸν χῶρον κατὰ τὴν ἱεράν αὐτὴν στιγμήν (εἰς τὴν τελετὴν αὐτὴν προσεκλήθησαν ἐγγράφως 10 τοπικαὶ Ἀρχαί, 15 Σχολεῖα, 32 τοπικοὶ Σύλλογοι καὶ ὀργανώσεις καὶ 155 προσωπικότητες τοῦ τόπου, καὶ πρόσωπα τὰ ὁποῖα εἶχον ἐνεργὸν συμμετοχὴν εἰς διαφόρους τοπικὰς προσπαθείας, χριστιανικὰς, κοινωνικὰς, παιδαγωγικὰς, πολιτιστικὰς κ.ἄ. καὶ ἅπαντες οἱ ἐνοριῖται). Καὶ ἡ αὔρα αὐτῆ τοῦ πνεύματος φέρει εἰς τὴν ψυχὴν ὅλων μας τοὺς καρπούς τῆς. Αἰσθανόμεθα ἤδη τὴν Ἐκκλησίαν μας εἰς ὁλόκληρον τὴν διάστασίν τῆς, ὑπεράνω καὶ πέραν τῶν περιορισμένων πλαισίων, τοῦ τρόπου τῆς ἐκδηλώσεως τῆς πνευματικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς καὶ δραστηριότητος τοῦ καθενός μας, πέραν καὶ ὑπεράνω τῆς ὀργανώσεως ἢ τοῦ κύκλου εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἕκαστος ἐξ ἡμῶν. Τὴν στιγμήν αὐτὴν ἀντιλαμβανόμεθα ἐντονώτερον τὴν σημασίαν τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας καὶ αἰσθανόμεθα τὴν παρουσίαν του.

Ἀλλὰ ἄς μοῦ ἐπιτρέψῃ τώρα ἡ ἀγάπη σας καὶ ὠρισμένας παρατηρήσεις καὶ σκέψεις, ἀναφερομένας εἰς τὴν λειτουργίαν τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων τῆς ἐνορίας μας.

(Συνεχίζεται)

Πρωτοπρ. Δρ Α. ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΦΩΤΕΙΝΗ ΜΟΡΦΗ

† Ἀρχιμανδρίτης

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΦΑΡΑΖΟΥΛΗΣ

(Ἐπὶ τῇ πεντηκονταετίᾳ ἀπὸ τοῦ θανάτου του).

23 Φεβρουαρίου 1920.

Ὅσοι τὸν ἐγνώρισαν, οὐδέποτε τὸν ἐλησμόνησαν. Ὅσοι ἤκουον τὰ κηρύγματά του, ἔχουν ἑναυλον εἰς τὰς ἀκοάς των τὴν γλυκεῖαν φωνήν του. Ὅσοι ἐλάτρευον τὸν Θεόν, ὅταν ἐκεῖνος ἦτο λειτουργός, νοσταλγοῦν νὰ αἰσθανθοῦν τὴν μεταρσίωσιν, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ αἰοίδιμος τοὺς μετέφερε. Καὶ ἔχουν περάσει ἀπὸ τότε πού ἔφυγε διὰ τοὺς οὐρανοὺς, ἀπὸ τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς 23 Φεβρουαρίου 1920, πενήντα ὁλόκληρα χρόνια!

Ἄλλὰ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ συμβῇ διαφορετικά. Ὁ Διονύσιος Φαραζουλῆς δὲν ἦτο συνήθης προσωπικότης. Ἄνῆκεν εἰς τὴν χορείαν τῶν προνομιοῦχων. Ἡ θεία Πρόνοια τὸν εἶχε προικίσει μὲ χαρίσματα πολλὰ καὶ ἐξαιρετικά. Καὶ ἐκεῖνος ὡς «καλὸς οἰκονόμος ποικίλης χάριτος Θεοῦ» (Α' Πέτρ. δ' 10) εἰργάσθη καὶ ἐμόχθησε καὶ «ἄλλα δύο» καὶ «ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέκέρδησεν ἐπ' αὐτοῖς» (Ματθ. κε' 20, 22).

Ἡ λεπτότης τῶν τρόπων του ἦτο ἐκχείλισμα τῆς ἀναγεγεννημένης καρδίας του. Ἡ εὐροια τῶν λόγων του ἦτο συνέπεια τῆς ἀενάου ἐπικοινωνίας του μὲ τὸ Πνεῦμα, τὸν ἀστείρευτον ποταμὸν τῶν θείων χαρίτων. Ὄντως «δὲν ἦτο κήρυγμα ἀπλοῦν ὁ λόγος τοῦ πατρὸς Διονυσίου. Ἦτο μᾶλλον μυσταγωγία τις ὑψηλῆ ἀνάγκουσα τὸν νοῦν τῶν ἀκροατῶν εἰς τὸ ὕψος τῶν θείων ἀληθειῶν καὶ θέτουσα αὐτοὺς εἰς ἐπικοινωνίαν μετ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ». Καρδία εὐαίσθητος συνεμερίζετο τὸν πολύμορφον πόνον ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἄθροοι ἔσπευδον εἰς τὸ ἐξομολογητήριόν του. Καὶ αὐτὸς ἄδολος καὶ γνήσιος τοῦ Εὐαγγελίου ἐργάτης ἐφήρμοζε τοὺς λόγους τοῦ θείου Παύλου. Ἀπολαμβάνων ὁ ἴδιος ἄφθονον τὴν παρηγορίαν ἀπὸ τὸν «Θεὸν πάσης παρακλήσεως» διὰ τῆς ἐντόνου πνευματικῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, ἦτο εἰς θέσιν νὰ παρηγορῇ «τοὺς ἐν πάσῃ θλίψει διὰ τῆς παρακλήσεως ἧς παρεκαλεῖτο αὐτὸς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ» (Β' Κορινθ. α' 3-4) καὶ νὰ οἰκοδομῇ εἰς τὴν ἐν Χριστῷ ζωὴν τοὺς κλονιζομένους καὶ ἀδυνάτους καὶ νὰ γίνεται ὄργανον τοῦ Θεοῦ

ἐκλεκτόν, διὰ νὰ σώζωνται ἀπὸ τὸν αἰώνιον θάνατον τὰ τραγικὰ θύματα τῆς ἁμαρτίας. Ἡ ἐπίδρασις τῶν συμβουλῶν του εἰς τοὺς ἐξομολογουμένους ἦτο ἀνάλογος τῆς ἰδικῆς του προσπαθείας νὰ ζῆ κατὰ Χριστόν. Διότι τὸ ὅλον ἔργον του ἐξωογόνει ἢ προσωπικότης του. Ὅπως ἔγραψεν ὁ ἀείμνηστος, τότε μὲν Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ Διευθυντῆς τῆς Ριζαρείου Σχολῆς, ἔπειτα δὲ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος Παπαδόπουλος, «εἶτε ἔγραφεν, εἶτε ὠμίλει ὁ Διονύσιος Φαραζουλῆς ἐξεδήλου τὸ περιεχόμενον τοῦ ἐσωτερικοῦ πνευματικοῦ του κόσμου. Ὅ,τι ἔλεγεν ἦτο ὅπερ αὐτὸς ἐπίστευε καὶ αὐτὸς ἔζη. Ἐχων ἐν ταῖς πλαξί τῆς καρδίας αὐτοῦ ἐγκεχαραγμένον τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, [ἐξ αὐτοῦ ἦν-τλει τὴν δύναμιν τοῦ λόγου αὐτοῦ]».

Μὲ τὰ προσόντα τῆς μορφώσεως καὶ τὴν προσωπικὴν του ἀξίαν καὶ ἰκανότητα καὶ μὲ τὴν αἴγλην ἐπιφανοῦς οἰκογενειακῆς καταγωγῆς, εἶχεν ἐνώπιόν του ἀνοικτοὺς ὅλους τοὺς δρόμους διὰ μίαν λαμπρὰν κατὰ κόσμον σταδιοδρομίαν. Γλωσσομαθέστατος ἐκ νεαρωτάτης ἡλικίας, μὲ κατάρτισιν ἐπιστημονικὴν ἐξασφαλί-ζουσαν εἰς αὐτὸν ἀνέτως ἀνώτερα ἐν τῇ πολιτείᾳ ἀξιώματα, τὰ ἐθεώρησεν ὅλα «σικύβαλα» προκειμένου νὰ κερδήσῃ τὸν Χριστόν. Καὶ ὄντως τὸν ἐκέρδησεν. Ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀντίκρουσε τὸν σεμνὸν καὶ ἀπέριττον ἐκεῖνον ἐργάτην τῆς Ἐκκλησίας, τὸν πατέρα Εὐσέβιον Ματθόπουλον, εἰλκύσθη ὡς ὑπὸ ἰσχυροῦ μαγνήτου καὶ συνεδέθη μὲ αὐτὸν μὲ δεσμοὺς πνευματικῶς ἰσχυροτέρους καὶ ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς δεσμοὺς τοῦ αἵματος. Καὶ συνεπλέκοντο εἰς ἀόρατον πάλην πρὸς κατάκτησιν τοῦ Διονυσίου αἱ προσευχαὶ ἀγίας ὄντως μητρὸς καὶ πιστῶν ἀδελφῶν μὲ τὰς ἀπειλὰς καὶ τὸ ὄνειδος τῶν ἀνθρώπων τοῦ «κόσμου». Καὶ ἐνίκησαν αἱ προσευχαί. Καὶ ὡς αἰχμάλωτος Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁ νεαρὸς Διονύσιος προσεκληρώθη εἰς τὸν πατέρα Εὐσέβιον, διὰ νὰ ἀναδειχθῆ μετ' ὀλίγον πρῶτος με-ταξὺ τῶν πρώτων καὶ ἐκλεκτὸς μεταξὺ τῶν ἐκλεκτῶν, ἀποτελέ-σας μετ' ἐκεῖνον τὴν πρώτην ὀμάδα τῶν στενῶν καὶ ἀμέσων συν-εργατῶν τοῦ πατρὸς Εὐσεβίου καὶ συνιδρυτῶν τῆς πρώτης Ἀδελ-φότητος. Καὶ ἐπροτίμησε λοιπὸν ἀντὶ τῶν ἐπισήμων τηβέννων νὰ περιβληθῆ τὸν ἀπέριττον μοναχικὸν τρίβωνα καὶ ἀντὶ τῶν δικα-νικῶν καὶ πολιτικῶν βημάτων — προτοῦ σπουδάσῃ τὴν Θεολογίαν εἶχεν ἐγγραφῆ εἰς τὴν Νομικὴν Σχολὴν — τοὺς ἐκκλησιαστικὸς ἄμβωνας. Ποία δόξα ὅμως τὸν ἐπερίμενε καὶ ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τὴν τοιαύτην ἐκλογὴν!

Οἱ κεντρικώτεροι Ναοὶ τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, τῆς Χρυσοσπηλαιωτίσεως, τοῦ Ἁγίου Γεωργίου (Καρύτση) καὶ τέλος τῆς Μητροπόλεως ἀπεδεικνύοντο ἀνεπαρκεῖς διὰ νὰ περι-

λάβουν τὰ διψῶντα νὰ ἀκούσουν τὸ κήρυγμά του πλήθῃ. Δι' αὐτὸ δὲ καὶ ὁ ἀδόκητος θάνατός του εἰς ἡλικίαν μόλις 38 ἐτῶν κατέθλιψε βαθύτατα τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα, ἡ δὲ κηδεῖα του ἐκ τοῦ Ἰ. Ναοῦ τῆς Μητροπόλεως συνεκλόνησε τὴν πρωτεύουσαν. «Ἐνόμιζέ τις ἀναπαρισταμένην τὴν κηδεῖαν τοῦ Μ. Βασιλείου, ὡς ταύτην ἀριστοτεχνικῶς ὁ Θεολόγος διεζωγράφησε Γρηγόριος», ἔγραψεν ὁ ἀείμνηστος Ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος Παπαδόπουλος. Διότι ὄντως ἦτο ἐξόχως συγκινητικὸν νὰ βλέπη κανεὶς τὴν ἀνθρωποθάλασσαν ἐκείνην, ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας αἰρόμενος ἐπὶ χειρῶν τῶν πνευματικῶν του τέκνων ἐφέρετο εἰς τὸ Α' νεκροταφεῖον ὁ πολύκλαυστος νεκρός.

Ἀπέθανε λοιπὸν ὁ Φαραζουλῆς; Ὁχι, δὲν ἀπέθανε. Τὸ Πνεῦμα βεβαιώνει ὅτι «δικαιοὶ εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσι» (Σοφ. Σολ. ε' 15). Καὶ δὲν ζῶσι μόνον ἐν τῷ Θεῷ τὰ πνεύματα αὐτῶν, ἀλλὰ ζῶσι καὶ εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος. Διότι πάλιν κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου «σοφίαν αὐτῶν διηγῆσονται λαοὶ καὶ τὸν ἔπαινον ἐξαγγέλλει Ἐκκλησία» (Σοφία Σειράχ μθ' 14-15). Ἴδου ὅτι πενήντα ἔτη μετὰ τὸν θάνατόν του ἐξακολουθεῖ νὰ διδάσκη τοὺς πιστοὺς μὲ τὰ γλαφυρὰ καὶ οἰκοδομητικὰ βιβλία του.

Ὅ,τι ἄλλο καὶ ἂν ἐγίνετο ὁ Διονύσιος Φαραζουλῆς, δὲν θὰ ὠφέλει τὴν κοινωνίαν ὅπως καὶ ὅσον τὴν ὠφέλησεν ὡς λειτουργὸς τοῦ Θυσιαστηρίου, ὡς Ἱεροκήρυξ καὶ πνευματικὸς καὶ συγγραφεὺς Χριστιανικῶν βιβλίων. Ἀλλὰ καὶ δὲν θὰ ἐδοξάζετο καὶ εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν, ὅσον ἐδοξάσθη καὶ δοξάζεται.

Ὁ Διονύσιος Φαραζουλῆς ἐξακολουθεῖ νὰ ζῆ καὶ νὰ ἀκτινοβολῆ τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ἐνῶ συνεχίζει νὰ διδάσκη τὰς ἐπιδεκτικὰς ψυχάς, εἶναι συγχρόνως — πρέπει νὰ εἶναι — διὰ πολλοὺς νέους εὐσεβῶν οἰκογενειῶν ὑπόδειγμα ἀξιοποιήσεως τῶν ταλάντων μὲ τὰ ὁποῖα τοὺς ἐπροίκισεν ὁ Θεός. Ποία τιμὴ διὰ τὰς τοιαύτας οἰκογενείας νὰ δώσουν ἓνα ἀπὸ τὰ παιδιὰ των, τὸν μοναχογιόν των ἴσως, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἐκκλησίας. Νὰ γίνουν ὅ,τι ἔγινε· νὰ ὠφελήσουν ὅσον ὠφέλησε· νὰ δοξασθοῦν ὅπως ἐδοξάσθη καὶ δοξάζεται ὁ Διονύσιος Φαραζουλῆς.

(«Σωτήρ», 18/2/70).

ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΣΣΩΝ
ΑΔΕΛΦΩΝ ΚΑΙ ΝΟΣΟΚΟΜΩΝ
«Η ΟΛΥΜΠΙΑΣ»

Τὴν 22αν Ἰανουαρίου τρ. ἔτους ἐτελέσθησαν ἐν τῷ Νοσηλευτικῷ Ἰδρύματι Κληρικῶν Ἑλλάδος (NIKE) τὰ ἐγκαίνια τῆς Σχολῆς Διακονισσῶν Ἀδελφῶν καὶ Νοσοκόμων «Ἡ Ὀλυμπίας». Τὸν ἁγιασμὸν ἐτέλεσεν αὐτοπροσώπως ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος. Αἱ σπουδάστριαι τῆς Σχολῆς ἔψαλον τὴν φήμην τοῦ Μακαριωτάτου καὶ διαφόρους ὕμνους καὶ χριστιανικὰ ᾄσματα.

Εἰς τὰ ἐγκαίνια παρέστησαν ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας κ. Δαμασκηνός, ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀχελώου κ. Εὐθύμιος, ὁ πρῶην Πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Κορρές, ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας Καθηγητῆς κ. Εὐάγγελος Θεοδώρου, οἱ Καθηγηταὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν κ. κ. Κ. Μπόνης καὶ Μ. Σιώτης, ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου τοῦ Κράτους κ. Γ. Κωνσταντᾶτος, ὁ Διευθύνων Σύμβουλος τοῦ TAKE κ. Γ. Καρρᾶς μετὰ μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ὁ Διευθυντὴς τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου κ. Ἄν. Παρπαῆρης, ἀντιπροσωπεῖαι τῶν Σχολῶν Ἀδελφῶν Νοσοκόμων Ε.Ε.Σ., Εὐαγγελισμοῦ, Στρατοῦ καὶ Ἐπισκεπτριῶν, ἡ Ὀσιωτάτη Μοναχὴ Ἀδελφὴ Παρασκευὴ Πέππα, ἀντιπροσωπεῖαι τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὄργανισμῶν κλπ.

Μετὰ τὸν ἁγιασμὸν, ὠμίλησεν ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς τοῦ NIKE ἱατρὸς κ. Ἀθανάσιος Καραντώνης, εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

*«Μακαριώτατε, Σεβασμιώτατε,
Κυρίαὶ καὶ Δεσποινίδες, ἐκλεκταὶ ἀντιπρόσωποι τοῦ Νοσηλευτικοῦ Προσωπικοῦ τῆς Χώρας μας,
Κύριοι,*

Ὅταν κατὰ τὴν κατάθεσιν τοῦ θεμελίου λίθου τῆς ἀνεγειρομένης πτέρυγος διεγράφομεν τὸ σχέδιον τῆς κατευθύνσεως τῶν προσπαθειῶν μας, ἀναφερόμενοι εἰς τὸ κεφάλαιον περὶ τοῦ νοσηλευτικοῦ προσωπικοῦ ἐλέγομεν: «Αἱ νεάνιδες ἐκεῖναι, αἱ ὅποιαι ἐγκατέλειψαν τὰ πάντα, καὶ γονεῖς καὶ οἰκίας καὶ σταδιοδρομίας εἰς περισσότερον αἰγλήεντας τομεῖς τῆς κοινωνικῆς ζωῆς καὶ δράσεως, διὰ τὰ διακονήσουν εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν πασχόντων ἀδελφῶν

τοῦ Χριστοῦ, ἦτο φυσικὸν νὰ δημιουργήσουν τὸν θρόνον, ὁ ὁποῖος ἐπλήρωσε τοὺς αἰθέρας τῆς Ἑλλάδος καὶ συνεκίνησεν ἀκόμη καὶ καρδίας κενὰς πνευματικῶν διαφερόντων. Ἀλλὰ τὸ περιλαμπρον τοῦτο ἔργον δὲν εἶναι παρὰ καρπὸς ἐργώδους προσπαθείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ὁ Κλήρος τῆς Ἑλλάδος δικαιούται νὰ τραφή ἐκ τῆς ποιήμας του».

Ταῦτα ἐλέγοντο τότε. Ὅταν ὁμως ἐπεσκέφθημεν τὴν ποιήμα, μὲ βαθείαν λύπην διεπιστώσαμεν, ὅτι αὕτη ἀπὸ μακροῦ εἶχε παύσει νὰ ἀνανεοῦται. Ἀλλὰ καὶ ἡ ὑπάρχουσα ἔφερε βαρείας τὰς ἐκδηλώσεις ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ χρόνου καὶ τοῦ κόπου. Δυστυχῶς ὁ νόμος τῆς φθορᾶς δὲν φεΐδεται οὔτε τῶν ἡρώων, ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἁγίων.

Ἡ δυσκολία ὁμως αὕτη, κατὰ τὸ γνωμικὸν «οὐδὲν κακὸν ἀμυγὲς καλοῦ», εἶχε καὶ τὴν ἀγαθὴν πλευρὰν τῆς. Μᾶς ἠνάγκασε, τῆ ὑποδείξει τοῦ Μακαριωτάτου, νὰ θέσωμεν εἰς ἄμεσον ἐφαρμογὴν τὸ ἄρθρ. 16 τοῦ Σχεδίου Γενικοῦ Κανονισμοῦ Ἐκκλησιαστικῆς Παιδείας, καθ' ὃ πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ Ν.Ι.Κ.Ε. καὶ τῶν συναφῶν μετ' αὐτοῦ λειτουργούντων λοιπῶν Ἰδρυμάτων, ὡς καὶ ἄλλων Νοσοκομείων τὰ ὁποῖα θὰ ἐπεθύμουν, ὅπως ἐξυπηρετῶνται ὑπὸ Ἀδελφῶν -Νοσοκόμων, αἱ ὁποῖαι ἐξεπαιδεύθησαν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Παιδείας, ἢ Μ.Σ.Ε. τῆ ἐγκρίσει τῆς Δ.Ι.Σ. δύναται νὰ ἰδρῶν Σχολὰς Ἀδελφῶν-Νοσοκόμων». Οὕτω ἰδρῶθη ἡ Σχολὴ Διακονισσῶν Ἀδελφῶν καὶ Νοσοκόμων («ἡ Ὀλυμπιάς»).

Εἰς τὴν Σ.Δ.Α.Ν. αἱ σπουδάστριαί θὰ τόχον λιαν ἐπιμελημένης καὶ συγχρονισμένης ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως. Εἰς τὸ ἐκπαιδευτικὸν πρόγραμμα κατεβλήθη φροντίς, ὅπως ἐξευρισκομένου τοῦ καταλλήλου διδακτικοῦ προσωπικοῦ, διδαχθῶν ὅλα τὰ μαθήματα, τὰ ὁποῖα διδάσκονται εἰς εὐφήμως καὶ μὲ μακρὰν παράδοσιν λειτουργούσας Σχολὰς τόσον τοῦ Ἐσωτερικοῦ, ὅσον καὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ, οὕτως ὥστε αἱ ἀπόφοιτοι τῆς Σ.Δ.Α.Ν. νὰ ἐξομοιοῦνται ὑπὸ ἔποψιν προσόντων πρὸς τὰς ἀποφοίτους τῶν Σχολῶν τούτων. Τοῦτο ἐνέχει ἰδιαιτέραν σημασίαν δι' ὅσας ἐκ τῶν σπουδαστριῶν θὰ θελήσουν μελλοντικῶς νὰ μεταβοῦν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν δι' εὐρύτερας σπουδὰς.

Ἀλλὰ καὶ ἡ παράγραφος 2 τοῦ ἁρθρου 15 τοῦ αὐτοῦ Σχεδίου Γενικοῦ Κανονισμοῦ Ἐκκλησιαστικῆς Παιδείας ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν εἰς τὸν καταρτισμὸν τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ προγράμματος τῆς Σ.Δ.Α.Ν. Οὕτω προσετέθησαν μαθήματα, διὰ τῶν ὁποίων, ὡς τὸ ἄρθρον ὀρίζει, αἱ σπουδάστριαί θὰ καταστοῦν («εὐχρηστα σκευὴ εἰς τὴν διακονίαν τῶν τέκνων τῆς Ἐκκλησίας»). Καὶ ὡς πρῶτα ἐκ τούτων ὠρίσθησαν τὸ μὲν ἢ εἰσαγωγὴ εἰς τὸν Χριστιανισμὸν, τὸ δὲ ἢ ἱστο-

ρία τῶν Διακονισσῶν, τὴν ὁποίαν παρὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀσχολιῶν του ἀνέλαβε νὰ διδάξῃ ὁ Γενικὸς Διευθυντῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας καθηγητῆς τοῦ Παν/μίου κ. Θεοδώρου.

Θὰ διδαχθοῦν αἱ σπουδάστριαι τὴν λαμπρὰν καὶ ἔνδοξον ἱστορίαν τῶν Διακονισσῶν, αἱ ὁποῖαι ἐν τῷ προσώπῳ αὐτῶν θὰ πρέπει νὰ ἀναβιώσουν, ἀλλὰ καὶ τὸ περιεχόμενον τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, ἀφ' ἐνὸς μὲν διὰ νὰ εἶναι ἔτοιμοι «ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαὺν παντὶ τῷ αἰτοῦντι λόγον» περὶ ταύτης, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἵνα ἀποκτήσουν τὴν καύχησιν, τὴν ὁποίαν αἰσθάνονται ὅλοι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι συνειδητῶς ἐνετάχθησαν εἰς μίαν παράταξιν, τὴν ὁποίαν χαρακτηρίζει μία μακρὰ καὶ χρυσὴ ἄλλοσσοσ ἀγώνων καὶ νίκης καὶ νὰ μὴ πτύσσουν ἐνώπιον παλαιῶν «μωρῶν ζητήσεων» καὶ καινοφανῶν μύθων, ὅσον καὶ ἂν ὅλα αὐτὰ ἀπεγυμνώθησαν σήμερον ὄχι μόνον τῆς ἐπιστημονικοφανείας, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐλαχίστης σοβαρότητος, περιβληθέντα τὴν περιβολὴν τῶν πάσης κατηγορίας Beatts καὶ Χίππυς καὶ λοιπῶν ὁπαδῶν τοῦ L. S. D. καὶ τῆς μαριχουάνας.

Καὶ ἤδη, Μακαριώτατε, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ ἀπευθύνω ὀλίγας λέξεις εἰς τὰς σπουδαστριάς τῆς Σχολῆς μας.

Ἀγαπητέ μας σπουδάστριαι,

Περὶ τοῦ ἐπαγγελματικοῦ σας καταρτισμοῦ ἠκούσατε. Ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς πνευματικῆς σας καλλιέργειας ἀρκοῦν ὅσα ἐλέχθησαν. Θὰ ἀπετέλει ὅμως βαρυντάτην παράλειψιν ἐὰν δὲν ἀνέφερον καὶ κάτι, τὸ ὁποῖον ὅμως εἶμαι βέβαιος, ὅτι ἤδη καὶ μόναι σας καὶ παρὰ τὸ βραχὺ χρονικὸν διάστημα τῆς ἐν τῇ Σχολῇ παραμονῆς σας θὰ ἀντελήφθητε. Καὶ τοῦτο εἶναι τὰ πρόσωπα εἰς τὰ ὁποῖα ὁ Μακαριώτατος ἐνεπιστεύθη τὴν ἐκπαίδευσίν σας καὶ τὰ ὁποῖα ἐπελέγησαν μεταξὺ τῶν δυναμένων νὰ προβληθοῦν, «ὡς οἷόν τε ἀνθρώπων ὁμοιούσθαι», ὡς πρότυπα χριστιανικῆς ἀρετῆς καὶ ἐπαγγελματικῆς ἐξελιξέως.

Τὰ πρόσωπα αὐτὰ θὰ σᾶς μεταδώσουν ὄχι μόνον τὰς ἐπαγγελματικὰς γνώσεις των, ἀλλὰ καὶ τὴν κοσμοθεωριακὴν κατάρτισίν των. Θὰ σᾶς γνωρίσουν πράγματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἀποκτῶνται μόνον διὰ τοῦ θεωρητικοῦ στοχασμοῦ, ἀλλὰ κυρίως διὰ τῆς καθημερινῆς ἐμπειρίας, ὥστε νὰ δύνανται νὰ ἀντέχουν εἰς τὴν δοκιμασίαν τῆς καμίνου τοῦ ἀγῶνος τῆς ζωῆς.

Θὰ σᾶς ἐπισημάνουν σκοπέλους, («ξέρες») εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν ναυτικῶν, ἢ ἀγνοία τῶν ὁποίων συνοδεύεται μὲ νανάγια καὶ ψυχικὰ τραύματα, τὰ ὁποῖα δυστυχῶς βραδύτατα ἐπουλοῦνται, ἀλλὰ καὶ τυχόν ἐπουλούμενα καταλείπουν ἀλλοιώσεις, αἱ ὁποῖαι πολλάκις παραμένουν διὰ βίου.

Στιγμιότυπον ἀπὸ τὰ ἐγκαίνια τῆς Σχολῆς Διακονισσῶν Ἀδελφῶν καὶ Νοσοκόμων «Η ΟΛΥΜΠΙΑΣ».
Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Γερώνυμος, ὁ Γενικός Διευθυντής τοῦ ΝΙΚΕ ἱατρός κ. Καραγιάνης
καὶ ἡ Διευθύνουσα τῆς Σχολῆς δεσποινὶς Νάνου μετὰ τῶν σπουδαστριῶν.

Θὰ σᾶς μεταδίδουν ἀκόμη τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν στοργὴν τῆς Ἐκκλησίας μας, ἐνδιαφέρον μὴ περιοριζόμενον μόνον εἰς τὰ πνευματικά, ἀλλ' ἐπεκτεινόμενον καὶ εἰς τὰ ἐπαγγελματικά καὶ μέλλον νὰ ἐκδηλωθῇ καὶ διὰ τοῦ ὑπὸ κατάρτισιν νομοσχεδίου περὶ ἐνιαίου Ἀσφαλιστικοῦ Ὄργανισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας.

Καί, τέλος, θὰ σᾶς γνωρίσουν τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ μας, ἡ δύναμις καὶ ἔκτασις τῆς ὁποίας εἶναι ἀσύλληπτος, ὥστε νὰ τὴν αἰσθάνεσθε εἰς ὅλην τὴν ζωὴν σας, διὰ νὰ χύνετε ἄφθονον τὸ ἔλαιον τῆς καλωσύνης καὶ τῆς παρηγορίας εἰς ὅσας πονεμένας ψυχὰς ὁ Θεὸς θὰ φέρῃ κοντὰ σας. Καὶ τότε νὰ εἴσθε βέβαιαι, ὅτι «ἂ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη», ὅλα αὐτὰ ἠτοίμασε ὁ Θεὸς δι' ὅσας τὸν ἠγάπησαν ἐν τῷ προσώπῳ τῶν ἀδελφῶν Αὐτοῦ τῶν ἐλαχίστων».

Ἀκολούθως ὠμίλησεν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰερώνυμος, ὁ ὁποῖος εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Κατόπιν τῶν ὅσων εἶπεν ὁ πραγματικῶς («ἀγαπητὸς ἰατρός»), ποῦ τὰ εἶπε πολὺ καλύτερα παρ' ὅτι ἓνας δόκιμος ἱεροκήρυξ, δὲν ἔχω παρὰ νὰ ἀπευθύνω εἰς ὄλους, παρόντας καὶ ἀπόντας, εὐγνώμονας εὐχαριστίας. Θὰ ἀναφέρω ἐνδεικτικῶς μόνον ὀλίγους, διότι εἶναι παρὰ πολλοὶ ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποῖους θὰ ἔπρεπε νὰ μνημονεύσω καὶ οἱ ὁποῖοι συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν συγκινητικὴν αὐτὴν στιγμήν.

Ἄς ἀρχίσω ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν ἰατρόν, ὄχι διότι αὐτὸς εἶναι ὁ ἔσχατος καὶ τὸν ἀναφέρω πρῶτον, ἀλλὰ, παρ' ὄλον ὅτι εἶναι πρῶτος, δὲν θὰ τὸν ἀναφέρω ἔσχατον. Ὁ ζῆλός του καὶ ἡ ἀγάπη του διὰ τὸ ἔργον αὐτὸ καὶ ἡ ἐθελοντικὴ ἐξ ὀλοκλήρου προσφορὰ του δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιδειχθοῦν οὔτε ἀπὸ ἓνα, ὁ ὁποῖος θὰ ἐξήρτα ἀπολύτως τὸ μέλλον του ἀπὸ τὴν ἐργασίαν αὐτὴν, ἦτοι τὴν διεύθυνσιν τοῦ Νοσοκομείου τῶν Κληρικῶν τῆς Ἑλλάδος.

Νὰ συνεχίσω κατόπιν μὲ τὴν ἀδελφὴν μοναχὴν Παρασκευὴν Πέππα; ἡ ὁποία κρύπτεται κατὰ σύστημα. Ἄλλ' ὅσον καὶ ἂν κρύπτεται, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ κρυβῇ ἡ μεγάλη ἀγάπη της καὶ αἱ εὐρεῖαι προοπτικαὶ της, χάριν εἰς τὰς ὁποίας, συντρεχόντων καὶ ἄλλων ἐπίσης παραγόντων, κατορθώθη νὰ γίνῃ τὸ Ἰδρυμα αὐτό.

Νὰ προχωρήσω εἰς τοὺς διευθύνοντας τὸ TAKE, τόσον γενικῶς, ὅσον καὶ τὰς ἐπὶ μέρους Ὑπηρεσίας, ἰδιαίτερος δὲ τὸν Νομικὸν Σύμβουλον αὐτοῦ κ. Γ. Σταυρόπουλον, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐφείσθησαν κόπων καὶ φροντίδων, διὰ νὰ κατορθώσουν νὰ ἀπελευθερώσουν τὸ κτῆμα αὐτὸ ἀπὸ ὠρισμένα βάρη, τὰ ὁποῖα εἶχε, διὰ νὰ εἶναι κατόπιν δυνατόν νὰ ἔλθῃ τὸ TAKE νὰ τὸ παραλάβῃ;

Νὰ εἶπω κατόπιν, τὰ ἀδελφὰ Νοσοκομεῖα, τὰ ὁποῖα μετὰ πολλῆς τῆς στοργῆς εἶδαν τὴν ἴδρυσιν τοῦ Νοσοκομείου τῶν Κληρικῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ χάρις εἰς τὰ ὁποῖα ἔχομεν ἐδῶ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα διεκρίθησαν ὄχι μόνον εἰς τὴν νοσηλευτικὴν τέχνην, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἦθος καὶ εἰς τὴν ὅλην των σταδιοδρομίαν καὶ εὐρίσκονται αὐτὴν τὴν στιγμήν ἐπ' κεφαλῆς τοῦ Νοσοκομείου καὶ τῆς Σχολῆς τῶν Ἀδελφῶν, ἀντιπροσωπεύονται δὲ τόσον ἐπαξίως κατὰ τὴν ὥραν αὐτὴν; Θὰ παρακαλέσω νὰ διαβιβάσουν τὰς εὐχαριστίας μου καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην μου καὶ πρὸς τὸ Διοικ. Συμβούλιον τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, καὶ τοῦ παλαιμάχου («Ἐδαγγελισμοῦ») καὶ τοῦ («Ἄγιου Σάββα»), ὡς ἐπίσης καὶ εἰς τὰς Ἐφορίας τῶν Σχολῶν των.

Ὅπως ἐξηγήθη προηγουμένως ὑπὸ τοῦ κ. Καραντῶνῃ, ἡ Σχολὴ μας ἀρχίζει βεβαίως ὡς νήπιον, εὐρισκόμενον ἀκόμη ἐν ἐμβρυώδει καταστάσει· ἀλλ' ἔχει παρὰ ταῦτα ἰδιαιτέραν ὄλως ἀποστολήν, λόγῳ τοῦ ὅτι προτίθεται νὰ διακονήσῃ εἰς τοὺς ἀσθενεῖς κληρικοὺς τῆς Ἑλλάδος κατὰ πρῶτον λόγον, λόγῳ τῆς ἰδιαιτέρας ὑφῆς καὶ ἐμφανίσεως τοῦ προβλήματος τῆς νοσηλείας τῶν κληρικῶν. Τὸ ἔχετε ἀντιληφθῆ σεῖς ἀπὸ τὴν πολλὴν πειρῶν σας, πόσον δύσκολον καὶ πόσον λεπτὸν ἔργον εἶναι αὐτό, παρ' ὅλον ὅτι καὶ διὰ τὸν κάθε νοσηλευόμενον ἢ ὑπηρεσία τῆς νοσηλείας εἶναι λεπτοτάτη. Γίνεται ὁμως ἐντελῶς ἰδιαιτέρως καὶ ἐξόχως λεπτή, ὅταν τὸ πρόσωπον αὐτὸ εἶναι κληρικός. Εὐῆχομαι ἀπὸ καρδίας, ὅπως μὲ τὴν ἀγάπην καὶ μὲ τὴν στοργὴν τῶν ὑποψηφίων Ἀδελφῶν Νοσοκόμων, ὡς καὶ τῶν ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν, λυθῆ ἱκανοποιητικῶς τὸ πρόβλημα τῆς νοσηλείας τῶν κληρικῶν μας, κατὰ τὸν καλῦτερον δυνατὸν τρόπον, καὶ ἐλπίζω, ὅτι ἅπαντες θ' ἀταποκριθοῦν πρὸς τὸν τιθέμενον ὑψηλὸν καὶ δύσκολον, ἀλλὰ καὶ εὐγενῆ καὶ μεγάλον σκοπόν.

Εἰς δὲ τὰς μαθητρίδας τῆς Σχολῆς θὰ εὐχηθῶ νὰ ἀκολουθήσουν τὸ παράδειγμα τῶν επικεφαλῆς των, νὰ ἀναδειχθοῦν καὶ αὐταὶ ἐξέχουσαι Νοσοκόμοι Ἀδελφαί, πραγματικά διακόνισσαι τοῦ πόνου καὶ τῆς ἀγάπης. Νὰ διαπρέψουν εἰς τὴν ζωὴν των ὡς φωτεινὰ μετέωρα, τὰ ὁποῖα ἀπὸ τὴν σκοπιάν, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ ἐργάζωνται, θὰ φωτίζουν τὸν δρόμον ὄχι μόνον τῶν συνομηλέων των, ἀλλὰ καὶ ἡμῶν τῶν πρεσβυτέρων, μὲ τὴν ἔκτακτον ἐκδήλωσιν τῆς στοργῆς καὶ τῆς ἀγάπης των πρὸς τοὺς νοσοῦντας καὶ ἰδιαιτέρως πρὸς ἐκεῖνους, οἱ ὁποῖοι διακονοῦν εἰς τὸ θυσιαστήριον τοῦ Κυρίου. Εἴθε τὸ («νήπιον»), τὸ ὁποῖον ἔχομεν ἐνώπιόν μας σήμερον, ἡ νέα Σχολή, νὰ ἀνδρωθῆ, νὰ καρποφορήσῃ καὶ νὰ ἀποτελέσῃ ἓνα μέγαν σταθμὸν διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας μας, ἡ ὁποία ἐγνώρισε τόσας δόξας καὶ τόσας νίκας, εἰς τὰς ὁποίας σεῖς, αἱ νέαι μαθήτριά

τῆς Σχολῆς ἔρχεσθε νὰ προσθέσετε τὰς ἰδικὰς σας. Τὸ εὐχομαι ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ εἶμαι βέβαιος, ὅτι αὐτὸ ἀποτελεῖ αὐτὴν τὴν στιγμήν καὶ τὴν εὐχὴν ὅλων, ὄχι μόνον τῶν ἐδῶ παρισταμένων, ἀλλὰ καὶ πάντων, ὅσοι θὰ ἤθελαν νὰ συμπαρίστανται μεθ' ἡμῶν εἰς τὴν σεμνὴν καὶ ἀπέριττον αὐτὴν τελετὴν, δι' ἐντελῶς δὲ τεχνικοὺς λόγους ἀπουσιάζουν. Ἀναμφιβόλως, τὸ ὄνομά σας, τὸ πρόσωπον μιᾶς ἐκάστης ἀπὸ σᾶς θὰ γίνωνν ἱερὰ καὶ συμπαθῆ σύμβολα δι' ὅλους τοὺς κληρικοὺς τῆς Ἑλλάδος, τὰς οἰκογενεῖας των καὶ δι' αὐτῶν εἰς ὅλον τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας μας, πάντες δὲ ἀνεξαιρέτως θὰ εὐχωνται δι' ὑμᾶς καὶ τοὺς εὐτυχεῖς γονεῖς, οἱ ὅποιοι σᾶς ἐξέθεσαν».

Ἀκολούθως, μία σπουδάστρια ἀπήγγειλε τὸ ποίημα «Ἀδελφῆ» τοῦ Βερίτη καὶ ἑτέρα σπουδάστρια προσεφώνησε τὸν Μακαριώτατον, εἰποῦσα τὰ ἑξῆς:

«Μακαριώτατε,

Αὐτὴ τὴν μεγάλη καὶ ἱστορικὴ στιγμή, πὺ εἶναι σταθμὸς διὰ τὴν μετέπειτα ζωὴν μας, οἱ καρδιές μας σκιρτοῦν πλημμυρισμένες ἀπὸ ἱερὰ καὶ ἅγια συναισθήματα.

Μὲ δέος καὶ μὲ εὐγνωμοσύνη βλέπομεν ἐμπρόκτως τὴν στοργὴν καὶ τὴν ἀγάπην Σας, πὺ παρ' ὅλες τίς μεγάλες ἀσχολίες Σας βρήκατε καιρὸ νὰ ἔλθετε, διὰ νὰ εὐλογήσετε τὸ πρῶτο μας φτερούγισμα, στὸ ξεκίνημά μας.

Ἡ παρουσία Σας, Μακαριώτατε, μᾶς δίνει δύναμιν, θάρρος, ἐνθουσιασμό καὶ μὲ ἀφοσίωσιν Σᾶς ὑποσχόμεθα, ὅτι θὰ πετάξωμε διὰ τὴν ἀπόκτησιν τοῦ μεγαλειώδους σκοποῦ μας.

Αἰσθανόμεθα τὴν μεγάλη τιμὴ, πὺ μᾶς κάνει ἡ Μητέρα Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, νὰ μᾶς καλέσῃ εἰς μίαν μεγάλην, ἁγίαν καὶ ἱερὰν ἀποστολήν. Τὴν ἀποστολήν τῆς τιμημένης Ἀδελφῆς, καὶ δὴ τῆς Ἀδελφῆς Διακόνου. Αὐτὴ ἡ τιμὴ ὁμως μᾶς βάζει καὶ σὲ πολλὰ σκέψεις.

«Εὐχαριστῶ σοι ὁ Θεός, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις» (Λουκ. ι' 21), ἀνεφώνησεν ὁ Ἀρχηγός Της. Τὸ ἴδιο ἀναφωνοῦμε καὶ ἐμεῖς τὰ νήπια. Διότι σ' ἐμᾶς ἔλαχε ἡ ὑψίστη τιμὴ νὰ διακονήσωμεν εἰς τοὺς διακονοῦντας «Τὰ ἅγια τῶν ἁγίων», δηλαδὴ τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ Θεοῦ, πὺ μόνον αὐτοὶ ἔχουν τὴν χάριν νὰ μᾶς φέρουν, μὲ τὰ ἅγια των χέρια, τὸν Δυνατὸ κοντὰ μας καὶ νὰ μᾶς Τὸν μεταδίδουν — διὰ τοῦ μυστηρίου τῆς Θείας Κοινωνίας — στίς καρδιές μας. Καὶ μὲ αὐτὰ τὰ συναισθήματα ἀναφωνοῦμεν ἀπὸ τὸ βάθος τῆς ψυχῆς μας:

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

187. Ὁ καθαγιασμὸς τοῦ ὕδατος τῶν ἁγιασμῶν γίνεται διὰ τῆς ἐμβαπτίσεως τοῦ τιμίου σταυροῦ; (Ἐρώτησις Πανοσ. Γ. Μ.).

Ὅπως γράψαμε στὴν προηγουμένη ἀπάντησι, ὁ ἁγιασμὸς τῶν εἰδῶν τῶν διαφόρων μυστηρίων ἢ τῶν ἄλλων «μυστηριωδῶν» τελετῶν γίνεται διὰ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ποῦ συνοδεύεται ἀπὸ σταυροειδῆ εὐλογία διὰ τῆς χειρὸς τοῦ ἱερέως. Ὁ Νικόλαος Καβάσιλας παρατηρεῖ σχετικῶς ὅτι «τῶν μυστηρίων τὸν ἁγιασμὸν τῇ εὐχῇ τοῦ ἱερέως πιστεύομεν, οὐχ ὡς ἀνθρωπίνῃ τινὶ ἀλλ' ὡς Θεοῦ δυνάμει θαρροῦντες. Οὐ γὰρ διὰ τὸν εὐχόμενον ἄνθρωπον, ἀλλὰ διὰ τὸν ἐπακούοντα Θεόν· οὐδ' ὅτι ἐκεῖνος ἐδέηθη, ἀλλ' ὅτι ἡ ἀλήθεια ἐπηγγείλατο δώσειν» (Ἐρμηνεῖα τῆς θείας λειτουργίας, κεφ. 29,7). Καὶ ὁ Συμεὼν Θεσσαλονίκης συγκεφαλαιῶν τὴν σχετικὴν παράδοσι καὶ τὴν πατερικὴν διδασκαλίαν γράφει: «Πάσας τὰς θείας τελετὰς τῇ προσευχῇ τοῦ ἱερέως ἐν θεῖᾳ ἐπικλήσει καὶ τῇ τοῦ σταυροῦ σφραγίδι τὴν τελείωσιν πιστεύομεν δέχεσθαι κατὰ τὴν θεῖαν παράδοσιν» (Ἐρμηνεῖα περὶ τοῦ θείου ναοῦ..., πη'). Εἰδικῶς δὲ γιὰ τὴν ἀκολουθίαν τῶν ἁγιασμῶν γράφει ὁ ἴδιος ὅτι «καὶ τοῖς Θεοφανεῖσι τὰ ἁγιαζόμενα ὕδατα εὐχαῖς ἀγιάζομεν καὶ ἔτι τὰ καθ' ἑκάστην ἁγιαζόμενα (ὕδατα), τῶν ἱε-

---

Σὲ εὐχαριστοῦμεν, Κύριε, δι' ὅσα ἐπιδαφιλεύεις σὲ μᾶς τὰ ἀδύναμα πλάσματά Σου, γιὰ νὰ ἐπιτύχωμεν εἰς τὴν ἀποστολήν μας.

Φώτιζέ μας νὰ προοδεύομε παράλληλα μὲ τὴν ἐπιστημονικὴν μόρφωσιν καὶ εἰς τὴν ἀρετήν.

Σὲ παρακαλοῦμε νὰ μακροημερεύης τὸν Μεγάλον Πατέρα τῆς Σχολῆς μας, τὸν Μακαριώτατό μας.

Μακαριώτατε,

Ἡ ἀγάπη Σας καὶ ἡ στοργή Σας ἔχουν κατακτήσει τὴν νεανικὴν καρδίαν μας. Σᾶς ὑποσχόμεθα, ὅτι ἐμεῖς τὰ κνοφορούμενα παιδιὰ τῆς Ἐκκλησίας, θὰ ἀγωνισθοῦμε μέσα στὴν «Ὀλυμπιάδα μας» νὰ τὴν καταστήσωμεν ἀπὸ μικρῆς, ποῦ σήμερον γεννιέται, μεγάλη καὶ ἐκλεκτὴ κόρη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μας, καὶ Σᾶς παρακαλοῦμε νὰ μᾶς περιλαμβάνετε εἰς τὰς καθημερινὰς πρὸς τὸν Μεγάλον Πατέρα μας ἀναφορὰς Σας».

ρέων τὴν ἰσχὺν κεκτημένων ἀπὸ τοῦ βαπτισθέντος ἐν ὕδατι (δηλαδή τοῦ Χριστοῦ), ὅτε τὸ Πνεῦμα κατήλθε... καὶ τελεῖσθαι τῇ τοῦ σταυροῦ σφραγίδι καὶ τῇ ἐπικλήσει τοῦ ἁγίου Πνεύματος» (Ἐρμηνεῖα..., ἐνθ' ἄνωτ.). Ὁ ἁγιασμός λοιπὸν τοῦ ὕδατος κατὰ τοὺς δύο ἁγιασμοὺς συμφώνως πρὸς τὰ ἀνωτέρω γίνεται κατὰ τὴν ἐπικλήσει τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ τὴν σταυροειδῆ σφράγισι τῶν ὑδάτων διὰ τῆς χειρὸς τοῦ ἱερέως. Γιὰ τὴν καθαγιαστικὴ εὐχὴ τοῦ μικροῦ ἁγιασμοῦ γράψαμε ἐξ ἄλλης ἀφορμῆς στὴν ἀπάντησι στὴ ὑπ' ἀριθμ. 166 ἐρώτησι.

Ἡ κατάδυσις τοῦ τίμιου σταυροῦ γίνεται καὶ στὶς δύο περιπτώσεις στὸ τέλος τῆς ἀκολουθίας, ὅταν ὁ ἁγιασμός τοῦ ὕδατος ἔχη ἤδη συντελεσθῆ. Στὰ ἐν χρήσει Εὐχολόγια καὶ σὲ ὠρισμένα νεώτερα χειρόγραφα ἢ κατάδυσις τοῦ σταυροῦ εἰσάγεται ἀπὸ μία τυπικὴ διάταξι, κατὰ τὴν ὁποία φαίνεται ὅτι στὴν πρᾶξι αὐτῇ ἀποδίδεται κάποιος καθαγιαστικὸς χαρακτήρ. Γράφεται δηλαδή, ὅτι ὁ ἱερεὺς βαπτίζων τὸν σταυρὸν «εὐλογεῖ» ἢ «ἀγιάζει» τὰ ὕδατα. Τὶς λέξεις αὐτὲς δὲν πρέπει νὰ τίς ἐνοησώμε κατὰ γράμμα. Ἡ κατάδυσις τοῦ σταυροῦ στὸν μὲν μικρὸ ἁγιασμὸ εἰσήχθη ἐξ ἐπιδράσεως τοῦ μεγάλου ἁγιασμοῦ, ὅπου πάλι εἰσήχθη σὲ μεταγενεστέρα ἐποχῇ, ὄχι γιὰ τὸ ἁγιασθῆ τὸ ἤδη ἡγιασμένο ὕδωρ, ἀλλὰ γιὰ νὰ γίνῃ κατὰ τὸν τρόπο αὐτὸ μία ἀναπαράστασις τοῦ βαπτίσματος τοῦ Κυρίου. Ἀκριβῶς δὲ τὸ «κατάγω» καὶ ἀνάγω» αὐτὸν (τὸν σταυρὸν) ὄρθιον», ποὺ ὑπάρχει στὶς τυπικὰς αὐτὲς διατάξεις καὶ τῶν δύο ἁγιασμῶν, εἶναι ἐνδεικτικὸ τῆς προσπαθείας νὰ παρασταθῆ εἰκονικὰ ἢ κάθοδος καὶ ἡ ἀνοδος τοῦ Χριστοῦ στὸν Ἰορδάνη. Τοῦτο εὐκόλως μποροῦσε νὰ ἐκληφθῆ ὡς πρᾶξις καθαγιασμοῦ κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ ἐν Ἰορδάνη βάπτισμα τοῦ Κυρίου. Ἐφ' ὅσον τὰ ρεῖθρα τοῦ Ἰορδάνου ἠγιάσθησαν διὰ τῆς καταδύσεως τοῦ Κυρίου σ' αὐτά, ἄρα καὶ τὰ ὕδατα στὰ ὁποῖα ἀντὶ τοῦ Κυρίου βαπτίζεται ὁ τίμιος σταυρὸς καθαγιάζονται καὶ αὐτὰ διὰ τῆς ἐπαφῆς τῶν μὲ τὸ ἱερὸ σύμβολο.

Ὅτι ὅμως ἡ ἀναλογία δὲν εἶναι ἀπολύτως ἀκριβῆς μποροῦμε νὰ τὸ συναγάγωμε ἐκτὸς ἀπὸ τίς ἀνωτέρω μαρτυρίαις τοῦ Καβάσιλα καὶ τοῦ Συμεῶν, ποὺ ρητῶς ὀμιλοῦν γιὰ τὸν διὰ τῆς εὐχῆς καὶ τῆς σφραγίδος τοῦ ἱερέως καθαγιασμὸ τῶν ὑδάτων τῶν ἁγιασμῶν, καὶ ἀπὸ αὐτῇ τὴν τάξι τῶν ἁγιασμῶν, ἀπὸ τὰ κείμενα τῶν εὐχῶν, ἀπὸ τὴν παλαιὰ παράδοσι καὶ ἀπὸ τὸ παράλληλο τοῦ ἁγιασμοῦ τοῦ ὕδατος τοῦ ἁγίου βαπτίσματος. Σὲ εὐχὴς ἁγιασμοῦ ὑδάτων ποὺ ὑπάρχουν σὲ παλαιὰ Εὐχολόγια, ὅπως καὶ στὸ Εὐχολόγιον τοῦ Σεραπίωνος ἐπισκόπου Θμουέως (Δ' αἰών), ὁ ἁγιασμός τοῦ ὕδατος γίνεται διὰ τῆς ἐπικλήσεως καὶ ὄχι διὰ τῆς κατα-

Κοινές επιδιώξεις και προβλήματα

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ ΤΗΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑΣ

Πρέπει νὰ εὐχαριστήσωμε τὸν Κύριον, διότι ὕστερα ἀπὸ ἓνα χρόνον, σχεδὸν σὰν σήμερα, συναντηθήκαμε καὶ πάλι ἐπὶ τὸ αὐτό.

Τότε, κατὰ τὴν πρώτην μας ἐκείνην συνάντησιν, τὰ πρόσωπα ὅλων μας ἦσαν τόσον ἄγνωστα καὶ οἱ σκέψεις τόσον κλειστές, ὥστε νὰ μὴ ἦτο δυνατόν νὰ γνωρίζῃ ἡ μία τὸν κόσμον τῆς ἄλλης, σὰν νὰ μὴ μᾶς συνέδεε μία κοινὴ ζωὴ καὶ ἀποστολή, μὲ τὰ τόσα προβλήματα, ἐμπόδια, ἀγῶνες, ἐπιδιώξεις κλπ.

Ἄλλὰ, ὅταν ἀντικρύσαμε ἡ μία τὴν ἄλλην καὶ εὐρεθήκαμε ὅλες μαζί, τόσα πρόσωπα ἀγαπητὰ μὲ τὰ ἴδια ἰδανικὰ καὶ τὰ ἴδια προβλήματα, τότε νοιώσαμε μιὰ ζεστασιά, ἓνα θάρρος. Σκεφθήκαμε,

---

δύσεως τοῦ σταυροῦ. Στὴν εὐχὴ τοῦ ἁγιασμοῦ τοῦ ὕδατος τοῦ ἁγίου βαπτίσματος πάλι κατὰ τὸν ἴδιον τρόπο γίνεται ὁ ἁγιασμός τοῦ ὕδατος. Ὑστερα ἀπὸ τὴν καθαγιαστικὴν εὐχὴν, κατὰ παλαιὰς μαρτυρίας, ὁ ἱερεὺς ράντιζε μὲ τὸ ἁγιασμένο νερὸ τὸν λαόν. Ὁμοίως καὶ στὸν μέγα καὶ στὸν μικρὸ ἁγιασμὸ ἀρχικῶς δὲν ἐγίνετο κατάδυσις σταυροῦ· πάλι τὸ ὕδωρ καθηγιάζεται διὰ μόνων τῶν εὐχῶν (κῶδιξ Βαρβερινός 336, Σινᾶ 956, 957, 958, 961 κ.ἄ.). Καὶ οἱ σημερινὲς ἐξ ἄλλου ἀκολουθίαι τῶν δύο αὐτῶν ἁγιασμῶν πάλι μετὰ τὴν ἐπίκλησιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος προϋποθέτουν ἁγιασμένο πλέον τὸ νερό. Ἡ εὐχὴ τῆς κεφαλοκλισίας ποῦ ἐπακολουθεῖ («Κλῖνον, Κύριε, τὸ οὖς σου...») ὁμιλεῖ περὶ μεταλήψεως τοῦ διὰ τῆς προηγθείσης εὐχῆς ἁγιασμένου ὕδατος: «καὶ καταξίωσον ἡμᾶς ἐμπλησθῆναι τοῦ ἁγιασμοῦ σου διὰ τῆς τοῦ ὕδατος τούτου μεταλήψεώς τε καὶ ραντισμοῦ καὶ γενέσθω...». Στις πιὸ ἀρχαῖες ἐξ ἄλλου μαρτυρίαι τῶν χειρογράφων Εὐχολογίων μας περὶ τῆς ἐμβαπτίσεως τοῦ τιμίου σταυροῦ δὲν ὑπάρχουν οἱ λέξεις «ἀγιάζει» ἢ «εὐλογεῖ» ποῦ προσετέθησαν μεταγενεστέρως ὅταν ἐλησμονήθη ἡ ἀρχικὴ καὶ ὀρθὴ σημασία τῆς καταδύσεως τοῦ σταυροῦ, ἀλλ' ἀπλῶς λέγεται «βάλλει» (κῶδιξ Ἀθηνῶν 670), ἢ «ἐμβάπτει» (Βατοπεδίου 324, Σινᾶ 968), ἢ «καταδύει» (Πάτμου 104 καὶ 690), ἢ χαρακτηριστικώτερα, «βαπτίζει» (Ἀθηνῶν 713, 788, Λαύρας 189, Πάτμου 105, Σινᾶ 974, 981, 991) καὶ «καταδύει τὸν τίμιον σταυρὸν ἐν τῷ ἁγίῳ ὕδατι» (Παντελεήμονος 364, Πάτμου 104).

Φ.

λοιπόν, ὅτι εἴμεθα πολλές καὶ ὅτι μπορούμε κάτι, μᾶλλον πολλά, νὰ κάνωμε.

Αὐτὴ ἡ ἀρχή, ποῦ ἔγινε πέρυσι (ἡ ἀρχὴ εἶναι τὸ ἥμισυ τοῦ παντός), πρέπει νὰ συνεχισθῆ, διότι ἔχουν νὰ προέλθουν πολλές ὠφέλειες ἀπὸ τὶς συναντήσεις μας αὐτές. Οἱ μεγαλύτερες μὲ τὴν μεγαλύτεραν πείραν θὰ συμπληρώνουν τὶς ἐλλείψεις τῶν νεωτέρων. Πολλές δὲ ἀπὸ ἡμᾶς ἔχομε κάποιαν πείραν ἀπὸ κάτι τέτοιες κοινές ὥρες ποῦ θὰ πρέπη νὰ τὶς ἐπιδιώξωμεν.

Ἡ ἀλληλοβοήθεια θὰ εἶναι μεγάλη καὶ ὡς πρὸς τὴν πνευματικὴν μας ζωὴν καὶ ὡς πρὸς τὴν ἰδιαιτέραν θέσιν, ποῦ ἔχομεν μέσα εἰς τὴν κοινωνίαν ὡς πρεσβυτέρες.

Κατ' αὐτὰς τὰς συναντήσεις θ' ἀνταλλάσσωμεν τὴν πείραν μας, θὰ ξεχωρίζωμε τὶς δυσκολίες μας καὶ θὰ κάνωμε σκέψεις γιὰ μιὰ δημιουργικώτερη ζωὴ, ὡς σύζυγοι ἱερέων.

Θὰ πρέπη νὰ μᾶς διακρίνη ἡ ἀγάπη καὶ τὸ ἐνδιαφέρον πρὸς ὅλες γιὰ τὴν καλλιέργειάν μας. Καὶ τότε ἐνωμένες καὶ δυνατές θὰ μπορούμε νὰ ἐπαναλαμβάνωμε τὸ τοῦ σοφοῦ τῆς Π.Δ. «Ἀδελφὸς ὑπ' ἀδελφοῦ βοηθούμενος ὡς πόλις ὀχυρά».

Μᾶς ἔδωκεν ὁ Θεὸς μία πρόσκλησιν. Μᾶς ἔκαμε μίαν τιμὴν. Καὶ ἐμεῖς τὴν δεχθήκαμε. Καὶ εἶπαμε Ναί, Κύριε! Αὐτὸ τὸ νὰ εἶ θὰ πρέπη νὰ μᾶς ἀπασχολῆ καὶ σταθερὰ νὰ τὸ κρατήσωμε, φέροντάς το εἰς πέρας, μὲ ὅλες του τὶς συνέπειες, ὅ,τι κ' ἂν μᾶς στοιχίσῃ.

Μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ καὶ μὲ τὴν ἀλληλοβοήθειαν, χωρὶς φόβον, θὰ ἀνταποκριθῶμεν εἰς τὴν ὑπόσχεσιν ποῦ δώσαμε.

Τόσες ἄλλες, πρὶν ἀπὸ μᾶς, ἔζησαν τὴ ζωὴ, τὴν ὁποίαν σήμερα ἐμεῖς συνεχίζομε μὲ τόσῃν ὑπερηφάνειαν καὶ τόσῃ πιστότητα στὸ θέλημα τοῦ Κυρίου. Αὐτές θὰ γίνουν τὸ γεφύρι σὲ μᾶς ποῦ καλούμεθα τώρα νὰ βαδίσωμε τὸν ἴδιον δρόμον, μὲ τὴν διαφορὰν, ὅτι ἐμεῖς εἴμεθα προνομοιοῦχες ἂν σκεφθῆ κανεὶς τὰ μέσα ποῦ μᾶς παρέχονται.

Ἀπὸ τὴν κάθε μία μας θὰ ἐξαρτηθῆ νὰ ξεχωρίσωμε μίαν ὥραν τὸ μῆνα, νὰ τὴν κάνωμε κοινήν. Νὰ κάνωμε δηλαδὴ κοινές σκέψεις, πῶς θὰ προοδεύσωμε πνευματικῶς, πῶς θὰ συμπεριφερώμεθα στὴν ἀτομικὴν καὶ οἰκογενειακὴν μας ζωὴν, ἀλλὰ καὶ πῶς ἡ ζωὴ μας θὰ βοηθῆ, διὰ τοῦ παραδείγματος, τὶς ἄλλες οἰκογένειες τῆς ἐνορίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκομεν καὶ ἐμεῖς.

Ἡ σκέψις τῆς κάθε μιᾶς ἀπὸ μᾶς, μὲ τὸν καιρό, θὰ γίνῃ δημιουργικὴ καὶ ὡς πρὸς τὰς ὑλικὰς ἀνάγκας τῆς Ἐνορίας μας (σύσσωμες πρέπει νὰ βοηθήσωμε σὲ κάτι ποῦ θὰ ὑποπέσῃ στὴν ἀντί-

Στὸ περιθώριο τῆς Ἀγίας Γραφῆς

Ο Ν΄ ΨΑΛΜΟΣ

Α΄

Εἶναι ὁ πιὸ οἰκεῖος, ὁ πιὸ γνωστός, ὁ πιὸ ἀναγκαῖος σὲ ὅλους μας ἀπὸ τοὺς Ψαλμοὺς τοῦ Δαυῖδ. Ἡ ποιητικὴ του ἀξία δὲν ξεπερνᾷ ἄλλα μέρη τοῦ Ψαλτηρίου. Ἀλλὰ τὸ θέμα του, ἡ βαθεῖα του κατάνυξη, ἡ περιστατικὴ του ἀντιστοιχία στὴ ζωὴ μας τοῦ δίνουν μιὰ ξεχωριστὴ θέση, τὸν κάνουν νὰ ἀνεβαίνει στα χεῖλη μας, περνώντας ἀπὸ τὴν καρδιά μας, συχνότερα καὶ πιὸ αὐθόρμητα ἀπὸ κάθε ἄλλον.

Εἶναι ὁ Ψαλμὸς τῆς μετανοίας, τὸ πιὸ ὠραῖο καὶ πιὸ καίριο ξέσπασμα ψυχικῆς συντριβῆς καὶ πόθου τοῦ Θεοῦ, ἱκανὸ νὰ διερμηνεύῃ ὑπεράξια καὶ ἀσύγκριτα κάθε ἀνθρώπινη καρδιά πού μετανοεῖ καὶ λαχταρᾷ νὰ ζήσει κοντὰ στὸν Θεό. Τὸ ἀρχαῖο αὐτὸ ποίημα, γεννημένο ἀπὸ τὴν περίπτωσι ἑνὸς ἀνθρώπου τόσο μακρινοῦ χρονικὰ ἀπὸ μᾶς, εἶναι μιὰ ἔκφρασι πού ἀναβλύζει ἀπὸ τὸν καθένα μας σὰν ὀλόδική μας, σὰν ἀνεπανάληπτο, προσωπικὸ ξεχειλίσμα τῆς ψυχῆς μας. Ὅ,τι, μετανοώντας, ποῦμε στὸν Θεὸ προσωπικὰ δικό μας, εἶναι λιγώτερο προσωπικὰ δικό μας ἀπὸ

ληψίν μας), ὅπως π.χ. μὲ ἓνα κουμπαραῖ γιὰ νὰ ἔχωμε τὴν δυνατότητα νὰ βοηθήσωμε ἀναξιοπαθοῦντας ἢ ὅ,τι ἄλλο παρουσιασθῆ.

Θὰ ἔπρεπε βέβαια αὐτὲς οἱ συναντήσεις νὰ εἶχαν πραγματοποιηθῆ πολὺ ἐνωρίτερα. Δὲν εἶναι ἀργὰ ὅμως καὶ τώρα. Ἀρκεῖ νὰ τίς βάλωμε στὸ ρυθμὸ τῆς ζωῆς μας.

Τίς ὠφείλαμεν δὲ εἰς τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ ὑποβάλλομεν εὐλαβῶς τὰς εὐχαριστίας μας, διότι παρ' ὄλο τὸ βάρος τῶν εὐθυνῶν του καὶ τῶν ὑποθέσεων του προσέθεσε καὶ προσθέτει κάθε φροντίδα, πού θὰ μπορέσῃ νὰ βελτιώσῃ τὴν ζωὴν τοῦ Ποιμνίου Του.

Δὲν θὰ πρέπη νὰ παραλείψωμε εὐλαβεῖς εὐχαριστίας καὶ πρὸς τὸν Θεοφιλέστατον, ὁ ὁποῖος ἐφευρίσκει τρόπους καλυτέρας καὶ ταχυτέρας διεκπεραιώσεως τῶν διαφορῶν ζητημάτων μας.

Μία Πρεσβυτέρα

Τῆς Ε΄ Ἀρχιεπισκοπικῆς Περιφερείας Ἀθηνῶν

τὸν ν΄ Ψαλμό, ἀπ’ αὐτὸ τὸ κοινό, παλιὸ ποίημα, ἀπ’ αὐτὴν τὴν προσευχὴν ποὺ ταιριάζει σὲ ὅλα τὰ χεῖλη κάθε ἐποχῆς καὶ κάθε τόπου, σὰν νὰ μὴ προερχόταν ἀπὸ ἄλλου καὶ ἀπὸ ἄλλοτε.

Κάθε λέξη τοῦ ν΄ Ψαλμοῦ ἀποδειχναται ἀπὸ τὴν ἐμπειρία τῶν πιστῶν σὰν μοναδικὰ καὶ ἀπαράμιλλα εὐστοχη, ἔχοντας μιὰ ποιότητα καὶ ἓνα τόνο ποὺ ἀνταποκρίνονται ὡς τὸ μὴ περαιτέρω στὴν τάση τῆς ψυχῆς νὰ δεῖξη στὸν Κύριο ὄλο τὸν πόνο τῆς καὶ ὄλο τὸν συγκλονισμό τῆς ἀνάμεσα στὶς δυὸ πραγματικότητες ὅπου βρίσκεται: ἀνάμεσα στὴν πραγματικότητα τῆς φευκτέας ἁμαρτίας καὶ στὴν πραγματικότητα τῆς ποθητῆς ἀγιότητος.

Γιατὶ ἡ μετάνοια ἀκριβῶς αὐτὸ εἶναι: μιὰ κίνηση σπαρακτικῆς ἀποκοπῆς ἀπὸ τὸ κακὸ καὶ ἀπληστης προσκολλήσεως στὸν Θεό. Αὐτὰ τὰ δυὸ στοιχεῖα εἶναι οἱ πόλοι τοῦ ν΄ Ψαλμοῦ.

«Ἐλέησόν με, ὁ Θεός, κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν σου ἐξάλειψον τὸ ἀνόμημά μου». Μεγάλῃ εἶναι ἡ ἔνοχή μου. Ἀλλὰ πιδ μεγάλο εἶναι τὸ ἔλεός σου, Θεέ μου. Ὅσο καὶ ἂν ἀπλώθηκαν τὰ φταιξίματά μου, ὅσο καὶ ἂν ἀκραῖες εἶναι οἱ ἁμαρτίες μου, δὲν ξεπερνοῦν τὸν ὀρίζοντα τῆς ἀγκάλῃς σου, τὸν ὀρίζοντα τῆς εὐσπλαχνίας σου. Ὅλοι, στὴν πραγματικότητα, ἀποστατοῦμε μέσα στὴν ἀγκάλῃ σου.

Τὸ ἔλεός σου εἶναι ἀπέραντο, πλῆθος οἱ οἰκτιρμοὶ σου, πέρα ἀπὸ κάθε σημεῖο ὅπου θὰ μπορούσε νὰ φθάσῃ ἡ ἀλόγιαστη καὶ ἀπονοημένη ὀλίσθησή μου στὴν κατωφέρεια τοῦ κακοῦ. Δὲν ὑπάρχει θέση γιὰ τὴν ἀπόγνωση, ὅταν κανεῖς σκεφθῆ πόσο μεγάλη εἶναι ἡ συμπόνια σου καὶ πόσο τρυφερὴ ἡ στοργή σου γιὰ τὸν ἁμαρτωλό.

Μπορεῖ νὰ ἐντυπωσιάξῃ ὁ ὄγκος τῶν παραπτωμάτων, ἡ ἄβυσσος τοῦ καταντήματος. Ἀλλὰ τὸ τέλος δὲν εἶναι τοῦ Διαβόλου. Εἶναι τοῦ Θεοῦ. Πιδ πέρα ἀπ’ ὅπου ἐξαντλεῖται τὸ κακὸ ἀπλώνεται ἡ ἀνεξάντλητη ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Τὸ περιθώριο τῆς σωτηρίας ἀρχίζει ἀπὸ ἐκεῖ ποὺ σταματᾷ ἡ ἀπάλεια. Ἀρκεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ μετανοήσῃ καὶ νὰ ζητήσῃ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Μετὰ ἀπὸ κάθε καταστροφή, μετὰ ἀπὸ κάθε ὀριστικότητα τοῦ Διαβόλου, ἐκτείνεται τὸ στερεὸ ἔδαφος τῆς θείας εὐσπλαχνίας, ἡ δυνατότης ἀνορθώσεως.

Μέτρο τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ προορισμοῦ του δὲν εἶναι ἡ σχετικὴ μεγάλη δύναμη τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ ἡ πάντα πιδ μεγάλη δύναμη τῆς θείας ἀγάπης, ποὺ μᾶς ἀξιώνει νὰ σηκωθοῦμε ἀπὸ τὴν πτώσή μας, ἔτοιμη νὰ ἀνταποκριθῆ στὴ μετάνοια.

«Ἐπὶ πλεῖον πλὺνόν με ἀπὸ τῆς ἀνομίας μου καὶ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας μου καθάρισόν με». Ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ ἀνεξικακίου Κυρίου, ἡ ἄφεσις εἶναι ἕνα ἔτοιμο γεγονός. Ὁ Θεὸς δὲν συγχωρεῖ βαθμιαῖα, μὲ ἐπιφυλάξεις, μὲ χρονοτριβή, ὅταν ὑπάρχη στὴ μέση ἀληθινὴ μετάνοια. Ἀλλὰ ἀπὸ τῆ δικῆ μας πλευρά, ἡ συντριβή, ἡ βαθειὰ συναίσθησις, ἡ ταπεινωσις ἐμπνέουν μιὰ αὐστηρότητα ἀπέναντι τοῦ ἑαυτοῦ μας. Δὲν παύουμε νὰ ξέρουμε ὅτι εἴμαστε ἀνάξιοι, ὅτι στεκόμαστε καὶ τώρα στὸ χεῖλος τῆς ἀπωλείας, ὅτι λίγο ἂν ἀφεθοῦμε στὸν ἑαυτὸ μας θὰ ξαναπέσουμε στὸ κακό. Γι' αὐτὸ, ζητᾶμε ἀπὸ τὸν Κύριο ὄχι ἀπλῶς τὸν καθαρισμό καὶ τὴν ἐξάλειψιν τῆς ἁμαρτίας, ποῦ τὰ ὑπόσχεται καὶ τὰ δίνει ἡ ἀμνησικακὴ ἀγάπη του, ἀλλὰ καὶ τὴ βοήθεια καὶ τὴ συμπαράστασις τῆς θείας χάριτος, ὥστε στὰ πράγματα, στὴν ἀπὸ ἐδῶ καὶ πέρα ζωὴ μας νὰ εἴμαστε ἀπαλλαγμένοι ἀπὸ τὴν ἁμαρτία. Μὴ ξαναπέφτοντας στὰ δόκανά της. Κρατῶντας τὴ θέλησὴ μας ἀλφαδιασμένη στὸ θεῖο θέλημα, στὶς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου. Πλέοντας μὲ πυξίδα αὐτὸ τὸ θέλημα καὶ καταλήγοντας ἔτσι μὲ ἀσφάλεια στὴν οὐράνια βασιλεία.

«Ὅτι τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ γινώσκω καὶ ἡ ἁμαρτία μου ἐνώπιόν μου ἔστι διὰ παντός». Γιὰ νὰ ὑπάρξῃ μετάνοια, εἶναι ἀπαραίτητο νὰ γνωρίζῃ κανεὶς καλά, φωτεινὰ σὲ τι εἶναι ὑπόλογος ἀπέναντι στὴ θεία δικαιοσύνη. Ὅπως στὰ σωματικά, γιὰ νὰ ἐξεσηλασθῇ ἡ θεραπεία χρειάζεται πρῶτα ἡ καλὴ διάγνωσις, ἔτσι καὶ στὰ πνευματικά. Αὐτὴ τὴν ἀλήθεια ἐκφράζει ἐδῶ ὁ Προφητάναξ, ἀλήθεια ποῦ τὴ ζῆ κάθε πραγματικὰ μετανοημένη ψυχὴ.

Ἐπὶ ὑπάρχουν δυὸ λογίων ἁμαρτωλοί. Ὅσοι δὲν βλέπουν καὶ δὲν βδελύσσονται τὶς ἁμαρτίες τους. Καὶ ὅσοι τὶς βλέπουν καὶ τὶς βδελύσσονται. Μονάχα οἱ δεῦτεροι μετανοοῦν καὶ σηκώνονται. Οἱ ἄλλοι μένουν στὴ φριχτὴ τους κατάστασις. Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα δὲν ἀκούεται μέσα τους, τὸ ἀγκίστρι τῆς θείας ἐλξεως δὲν πιάνει τὴ συνείδησίν τους. Δὲν εἶναι ἄρρωστοι ποῦ μπορεῖ νὰ γίνουν καλά. Εἶναι νεκροί.

Καὶ μετὰ τὴν ἄφεσις, ἡ ψυχὴ ποῦ συναισθάνεται τὶ τὴν ἐβάραινε τόσο καιρὸ, δὲν παύει νὰ «γνωρίζῃ» τὴν ἁμαρτία της, ἔχει «διὰ παντός ἐνώπιόν» της τὴν ἀνομίαν της. Ὅχι σὰν παραπλανητικὸ κάλεσμα, ὄχι σὰν ἐλξη πρὸς τὰ πίσω, ἀλλὰ σὰν μιὰ φοβερὴ εἰκόνα αὐτογνωσίας, σὰν οἶστρο ταπεινοφροσύνης καὶ ἐγκαταλείψεως στὴ θεία χάρις. Ὁ ἀληθινὰ ἅγιος ἄνθρωπος ἔχει σὰν κύριο γνώρισμά του αὐτὴ τὴ διαρκὴ συναίσθησις καὶ ὁμο-

λογεί, μαζί με τὸν Παῦλο, ὅτι «χάριτι Θεοῦ ἐστὶν ὃ ἐστὶν» (Α΄ Κορ. ιε΄ 10). Ξέρει ὅτι οἱ ἀρετές του, ἡ πρόδοός του στή χριστιανικὴ ζωὴ δὲν τὸν ἐξασφαλίζουν καθόλου ἀπὸ τὸ νὰ πέση, ἂν δὲν ταπεινοφρονῆ, ἂν δὲν διακατέχεται ἀπὸ τὴ ρεαλιστικὴ βεβαιότητα ὅτι ὁ ἴδιος εἶναι πάντα ἱκανὸς νὰ ἁμαρτήσῃ. «Ὁ δοκῶν ἐστάναι, βλεπέτω μὴ πέση» (Α΄ Κορ. ι΄ 12). Ὁ πλούσιος σὲ ἀρετές λέγει στὸν ἑαυτό του: «Τί ἔχεις ὃ οὐκ ἔλαβες;» (Α΄ Κορ. δ΄ 7). Καὶ ἐπαναλαμβάνει τὸ τοῦ Ἰωβ: «Τίς σκληρὸς γενόμενος ἐναντίον αὐτοῦ ὑπέμεινεν;» (Ἰωβ θ΄ 4). Ὅλα τὰ καλὰ τὰ κατορθώνουμε, γιατί μᾶς στηρίζει καὶ μᾶς ἱκανώνει ἡ θεία χάρις. Ὅλα τὰ κακὰ μπορούμε νὰ τὰ προκαλέσουμε, γιατί ὁ «παλαιὸς ἄνθρωπος», ποὺ φέρουμε μέσα μας, καταδοκεῖ, γιατί ἡ ἁμαρτία εἶναι «εὐπερίστατος» (Ἐβρ. ιβ΄ 1).

Τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ μᾶς προτρέπει νὰ «ἐπιλανθανόμεθα τὰ ὀπίσω» καὶ νὰ «ἐπεκτεινώμεθα τοῖς ἔμπροσθεν, κατὰ σκοπὸν διώκοντες ἐπὶ τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως» (Φιλιπ. γ΄ 14). Νὰ ἀφήνουμε πίσω μας τὴν ἁμαρτία καὶ νὰ προχωροῦμε στὸ στάδιο τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, μὲ στόχο μας τὸν Παράδεισο.

Ἀλλὰ αὐτὴ ἡ ἐγκατάλειψη τῆς ἁμαρτίας δὲν σημαίνει ὀλοτελῆ λήθη. Ἡ ἁμαρτία, ὅσο καὶ ἂν κόψουμε τὶς σχέσεις μας μαζί της, μᾶς παρακολουθεῖ. Εἶναι ἕνας ἀέναος ἀντίπαλος, ποὺ πρέπει νὰ περιμένουμε τὶς ἐπιθέσεις του σὲ κάθε βῆμα μας, ἐπιθέσεις εἴτε κατὰ μέτωπο εἴτε ὑποὺλες καὶ αἰφνιδιαστικές. Δὲν μπορεῖς νὰ κατισχύσης σ' ἕνα ἀντίπαλο ὅταν ξεχνᾷς τὴ δύναμή του ἢ τὴν ὑποτιμᾷς.

(Συνεχίζεται)

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

Α Ν Α Κ Ο Ι Ν Ω Σ Ι Σ

Ἀποφάσει τῆς Ἐποπτικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς (Πρακτικὸν τῆς 23/1/69) ἅπαντες οἱ Ἱ. Ναοὶ τῆς Χώρας εἰς τοὺς ὁποίους ἀπεστέλλετο ἡ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» δὲν θὰ λαμβάνωσιν εἰς τὸ ἐξῆς φύλλον καθ' ὑποχρέωσιν. Οἱ Πρόεδροι τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων ἐκάστου Ἱ. Ναοῦ, ἐφ' ὅσον ἐπιθυμοῦν νὰ συνεχισθῇ ἡ ἀποστολὴ διὰ νὰ ἔχωσι τὴν σειρὰν τῶν τόμων τοῦ Περιδικοῦ εἰς τὰς Βιβλιοθήκας τῶν Ἱ. Ναων, παρακαλοῦνται νὰ δηλώσωσι τοῦτο ἐγγράφως, συναποστέλλοντες καὶ τὴν ἐξ 100 δραχμῶν ἐτησίαν συνδρομήν, ὁδὸς Ἰωάννου Γενναδίου, Ἀθῆναι (140), Περιδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ*

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΝΙΚΑΝΟΡΟΣ

ΤΟΥ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΥ

ΨΑΛΛΟΜΕΝΗ Τῆ Ζ' ΤΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

Καὶ νῦν, τῆς Ἑορτῆς.

Ἀπολυτίκιον, ἦχος γ'. Θείας πίστεως.

Νίκης εἴληφας, ἀφθαρτον στέφος, πάτερ ὅσιε, παρὰ τοῦ Κτίστου, τῶν σῶν ἀγόνων ἀντάξιον ἔπαθλον· τὴν γὰρ πατρίδα λιπὼν τὴν ἐπίγειον, τῆς οὐρανόου οἰκῆτωρ γεγένησαι· ὅθεν πάντες σε πιστεῖ καὶ πόθῳ γεραίρομεν· χαίροις Νικάνορ, Ὁσίων ὁμόσκηνε.

Καὶ τῆς Ἑορτῆς.

ΕΝ Τῶ ΟΡΘῶ

Τό, Θεὸς Κύριος, καὶ τὰ Τροπάρια τοῦ Ἀγίου, καὶ τῆς Ἑορτῆς.

Εἰς τὴν α' στιχολογίαν Κάθισμα, ἦχος α'.

Τὸν τάφον σου Σωτήρ.

Νικάνωρ ὁ κλεινός, τοὺς πιστοὺς συγκαλεῖται, ὑμνῆσαι τὴν αὐτοῦ πανσεβάσμιον μνήμην· αἰνῶμεν καὶ δοξάζωμεν, τὸν δοξάσαντα Κύριον, ᾧ παρίσταται, ὑπὲρ ἡμῶν ἰκετεύων, βλάβης ρύσασθαι, παντοίας τοῦ πολεμίου, καὶ πάσης κολάσεως.

---

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 128 τοῦ προηγουμένου τεύχους.

Ἐτερον ὅμοιον.

Αἰγῶνας τοὺς σεπτούς, εὐσεβῶς τοῦ ὁσίου, Νικάνο-
ρος πιστοί, εὐφημήσωμεν πόθῳ, οὗτος γὰρ ἠγώ-
νισατο, ἀληθῶς ὑπὲρ ἀνθρωπῶν· ὅθεν ἔστεψε, τοῦτον
Χριστὸς τοῖς στεφάνοις τῆς ἀσκήσεως, καὶ κληρονό-
μον τῆς ἄνω, λαμπρότητος ἔδειξε.

Καὶ τῆς Ἑορτῆς.

Εἰς τὴν β' στιχολογίαν, ἦχος γ'. Τὴν ὠραιότητα.

Αξίως Ὅσιε, σὺ τοῦ ὀνόματος, πολιτευσάμενος νί-
κης φερώνυμε, καὶ τὸν ἐχθρὸν καρτερικῶς, εἰς
τέλος τροπώσάμενος, πόνοις καὶ ἰδρῶσί σου, τοῦτον
Πάτερ ἀπέπνιξας, καὶ κατετραυμάτισας, τῶν δαιμό-
νων τὰς φάλαγγας· διὸ καὶ νικητῆς ἀναδέδειξαι, καὶ
τῆς νίκης τὸ στέφος ἀπέιληφας.

Ὅμοιον.

Τὸ ἀδαμάντινον τῆς καρτερίας σου, καὶ τὸ ἐπίπονον
τῆς σῆς ἀσκήσεως, ὄρων ὁ βάσκανος ἐχθρός, τὰ
σπλάγχνα ἐτιτρώσκετο· στένων οἴμοι ἔλεγε, καὶ ἐντρό-
μως ἐκραύγαζε· παῦσον τοῦ τοξεύειν με, ἐγκρατείας
τοῖς βέλεσιν· οὐ φέρω γὰρ ὄραν σε Νινάνορ, ἐν σώματι
ἀσωμάτως βιοῦντα.

Καὶ τῆς Ἑορτῆς.

Μετὰ τὸν πολυέλεον Κάθισμα, ἦχος πλ. δ'.

Τὴν Σοφίαν καὶ Λόγον.

Τῶν θαυμάτων τὴν χάριν πεπλουτηκῶς, θεοφόρε
Νικάνορ παρὰ Θεοῦ, ἀξίως τῶν πόνων σου, ἐχο-
μίσω τὰ ἔπαθλα, τοῦ ἰᾶσθαι τὰς νόσους, ψυχῆς τε καὶ
σώματος, τῶν ἐν πίστει καὶ πόθῳ αἰεὶ προσιόντων σοι·
ὅθεν καὶ αἰμόρρουν, τῇ ἀφῆ τοῦ κρασπέδου, εὐθὺς
ἐθεράπευσας, καὶ παράλυτον ἠγειρας, προσευχῆ σου

πρὸς Κύριον· ὧ πρέσβευε σοφὲ ἐκτενῶς, τῶν παισιμάτων ἄφεςιν δωρήσασθαι, τοῖς εὐσεβῶς ἐκ τελοῦσι, τὴν πανέορτον μνήμην σου.

Ἔτερον ἦχος δ'. Ἐπεφάνης σήμερον.

Η αυμαστὸς ὁ Κύριος, ὁ ἀναδείξας, θησαυρὸν πολύτιμον, τὴν θείαν κάραν σου Σοφέ, πιστῶς γὰρ ταύτη προστρέχοντες, ἐκ τῶν κινδύνων, καὶ νόσων λυτρούμεθα.

Καὶ τῆς Ἑορτῆς.

Οἱ Ἀναβαθμοί, τὸ πρῶτον Ἀντίφωνον τοῦ δ' ἤχου.

Προκείμενον, ἦχος δ'.

Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τοῦ Ὁσίου αὐτοῦ.

Στιχ. Τί ἀνταποδώσωμεν τῷ Κυρίῳ.

Πᾶσα πνοή. Εὐαγγέλιον. Ζῆτει εἰς τὸν Ὁρθρον τοῦ Μεγάλου Ἀντωνίου, ὁ Ν'.

Καὶ τὸ παρὸν Ἰδιόμελον, ἦχος β'.

Τὰ τῶν Ἀγγέλων τάγματα σήμερον, σὺν τοῖς χοροῖς τῶν Ὁσίων εὐφραίνονται, καὶ ἀνθρώπων τὰ πλήθη ἐπὶ τῆς γῆς συναγάλλονται, ἐν τῇ ἐνδόξῳ μνήμῃ τοῦ θεοφόρου Πατρός, καὶ Χριστὸν ἐκτενῶς δοξάζουσι, τὸν δοξάσαντα.

Οἱ Κανόνες, πρῶτον τῆς Ἑορτῆς μετὰ τῶν Εἰρμῶν εἰς ς'. Εἶτα ὁ παρὼν τοῦ Ἁγίου εἰς η', οὗ ἡ ἀκροστιχίς:

Τὴν σὴν γεραίρω Νικάνορ μνήμην Πάτερ.

᾿Ωδὴ α΄ ἦχος δ΄.

᾿Ανοιξω τὸ στόμα μου.

Τὰ χεῖλη τὰ βέβηλα, καὶ ρυπαρά μου ἀνάπτυσον,
Νικάνορ μακάριε, ὅπως τὴν μνήμην σου, τὴν χαρ-
μόσυνον, ὑμνήσω θεοφόρε, καὶ ἄσω γηθόμενος, σοῦ τὰ
θαυμάσια.

Η΄ θεία καὶ πάμφωτος, σήμερον μνήμη σου ᾿Οσιε,
φαιδρῶς ἀνατέταλκε, πάντας φωτίζουσα, τοὺς
προστρέχοντας, τῷ θείῳ σου τεμένει, καὶ πόθῳ δοξά-
ζοντας, τὸν σὲ δοξάσαντα.

Ναὸς καθαρώτατος, ἐγένου πάτερ τοῦ Κτίστου σου,
σαυτὸν καθηράμενος, ἐνθέως ᾿Οσιε, πόνοις σώμα-
τος, καὶ προσευχαῖς συντόνοις, καὶ πάντα τῷ κρείττονι
ὑποταξάμενος.

Θεοτοκίον.

Σκηνὴ θεοχώρητε, καὶ ἐπουράνιε τράπεζα, τὸν ἄρτον
ἢ φέρουσα, τὸν ἀγεώργητον, πάσης λύτρωσαι,
γεέννης τοὺς ὑμνοῦντας, καὶ πίστει γεραίροντας, τὸν
θεῖον τόκον σου.

᾿Ωδὴ γ΄. Τοὺς σοὺς ὑμολόγους.

Η΄ θεία σου Μάκαρ πολιτεία, ᾿Αγγέλους κατέπληξε
σοφέ· ὀρῶντες γὰρ ἐν σώματι, ἀγγελικῶς βιοῦν-
τά σε, χαρμονικῶς ἠγάλλοντο, τῶν πάντων [Κτίστην
δοξάζοντες.

Νηστείαις καὶ δάκρυσι Παμμάκαρ, καὶ θείαις παννύ-
χοις προσευχαῖς, σαυτὸν καθοπλισάμενος ἀν-
τέστης ἀνδρικότατα, κατὰ τοῦ κοσμοκράτορος, καὶ
νίκης στέφος ἀπέιληφας.

Γενναίως μισήσας Θεοφόρε, τὸν κόσμον, καὶ τούτου
τὰ τερπνά, πλοῦτόν τε καὶ εὐγένειαν, καὶ πᾶσαν

ἡδυπάθειαν, καὶ τὸν Σταυρὸν ἀράμενος, Χριστῷ θερμῶς ἠκολούθησας.

Θεοτοκίον.

Εὐρύχωρον σκῆνωμα τοῦ Λόγου, καὶ πλάκα θεόγραφον Ἀγνή, καὶ κλίνην πορφυρόστρωτον, γινώσκοντές σε Δέσποινα, χαρμονικῶς, βοᾶμέν σοι· χαῖρε Μαρία Θεόνυμφε.

Κάθισμα, ἦχος δ'. Κατεπλάγη Ἰωσήφ.

Ε'ν τῷ ὄρει ὁ Χριστός, τοῦ Καλλιστράτου ἀληθῶς, σὲ ἀνέδειξε σοφέ, ἄλλον φωστῆρα παμφαῆ, τῆς Οἰκουμένης τὰ πέρατα φωταγωγοῦντα, θάλποντα ψυχάς, τῶν τιμώντων σε, νόσων σκοτασμούς, ἐκδιώκοντα, ὅθεν πιστοὶ σε ἅπαντες γεραίρομεν, καὶ μετὰ πόθου κραυγάζομεν· Νικάνωρ σῶζε, πάσης ἀνάγκης, τοὺς τελοῦντας τὴν μνήμην σου.

Καὶ τῆς Ἑορτῆς.

ᾠδὴ δ'. Ὁ καθήμενος ἐν δόξῃ.

Ρητορείαις τῶν σοφῶν σου, Ἀποστόλων ἐπόμενος, Βασιλεῦ τῶν ὅλων, πάντα εἰς οὐδὲν ἐλογίσατο, ὁ σὸς θεράπων Νικάνωρ ὁ θαυμάσιος, καὶ ἀνέδραμε, πρὸς ἀρετῶν ὕψος Δέσποτα.

Α'νδρικῶς κατὰ τοῦ πλάνου, καὶ δεινοῦ πολεμήτορος, ἀντετάξω Μάκαρ, ὄπλῳ τοῦ Σταυροῦ συμφραξάμενος, καὶ νικητῆς ἀνεδείχθης καρτερώτατος, καὶ ἀπείληφας, στέφος τῆς νίκης ἀμάραντον.

Γεσίαις σου Παμμάκαρ, τὸν Θεὸν ἐκδυσώπησον, ἄφεσιν πταισμάτων, πᾶσιν ἡμῖν δοῦναι ὡς εὐσπλαγχνος, τοῖς προσκυνοῦσιν ἐκ πίστεως τὴν κάραν σου, καὶ λυτρώσασθαι, πάσης λοιμώδους κακώσεως.

Θεοτοκίον.

Ρυπωθέντα με Παρθένε, καὶ βορβορωθέντα τοῖς
πταίσμασι, κάθαρον τοῦ ρύπου, ὄμβρους μοι δα-
κρύων παρέχουσα, ὡς ὄμβροφόρος νεφέλη, ἵνα κράζω
σοι· Ἀπειρόγαμε, χαῖρε πιστῶν ἢ ἀντίληψις.

ᾠδὴ ε΄. Ἐξέστη τὰ σύμπαντα.

Ως δένδρον κατάκαρπον, πεφυτευμένον Ὅσιε, πρὸς
τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων, ἔφυς παρέχων καρπὸν
εὐφραίνοντα, πάντων τὰς καρδίας τῶν πιστῶς, ἐκτε-
λούντων ἄσμασι, τὴν σεβάσμιον μνήμην σου.

Νικάνορ τὰ σκάμματα, καὶ οἱ σεπτοὶ ἀγῶνές σου,
οὓς ἐν ταῖς ἐρήμοις καθυπέστης, σπεύδων πρὸς ὄρος
τῶν ἀρετῶν ἀνελθεῖν, νικῶσι τὰς γλώσσας τῶν βρο-
τῶν, ὄντως γὰρ ἠγώνισαι, ὑπὲρ ἄνθρωπον Ὅσιε.

Ιδεῖν τὰ Οὐράνια, κάλλη ποθῶν αἰοῖδιμε, πρόσκαι-
ρον κατέλιπες πατρίδα, καὶ τὰς ἐρήμους, Πάτερ διώ-
δευσας, καὶ γέγονας δόξα μοναχῶν, καὶ Ὀσίων σύσκη-
νος, καὶ Ἀγγέλων συμμετοχος.

Θεοτοκίον.

Καχίας ἐξάρπασον, τὸν σὸν ἰκέτην Ἀχραντε, τοῦ
δεινοῦ ἐχθροῦ καὶ κάθαρὸν με, πάσης κηλίδος
θεοχαρίτωτε· καὶ δός μοι καρδίας συντριβήν, καὶ θερ-
μὴν κατάνυξιν, πρὸς μετάνοιαν δέομαι.

ᾠδὴ ς΄. Τὴν θεῖαν ταύτην.

Ανδρείως πλοῦτον ἐμίσησας, Πατρίδα καὶ εὐγένειαν
σώματος, καὶ ἠκολούθησας, τῷ προσκαλοῦντί σε,
Ὅσιε, ᾧ παρεστῶς παμμάκαρ, ἡμῶν μνημόνευε.

Νικάνορ νίκης φερώνυμε, νικήσας τὸν ἀλάστορα
Ὅσιε, τρόπαιον ἔστησας, λαμπρὸν τῆς νίκης σου
πάνσοφε, θεῖον Ναὸν ἐγείρας, τῷ Παντοκράτορι.

Ως ρόδον εὖοσμον Ὅσιε, ἐκ στείρας σε νηδύος ἐβλάστησε, πασῶν τῶν πόλεων, τῆς Θετταλίας ἢ πρόεδρος, θείας ὁσμῆς πληροῦντα, τῆς γῆς τὰ πέρατα.

Θεοτοκίον.

Ρητόρων ἄθεον φρύαγμα, καὶ σέβας τῶν εἰδώλων πολύθεον, ὁ σὸς κατέστρεψε, τόκος Παρθένε ἀμόλυντε· ὄν καὶ νῦν ἐκδυσώπει, ὑπὲρ τῶν δούλων σου.

Κοντάκιον. Πρῶτον τῆς Ἑορτῆς, εἶτα τοῦ Ἁγίου.

Ἦχος δ'. Ἐπεφάνης σήμερον.

Ιατρεῖον ἄμισθον ἢ Οἰκουμένη, τῶν λειψάνων Ὅσιε, τὴν ἱεράν σου καὶ σεπτὴν, θήκην Νικάνορ ἐκτήσατο, ὅθεν ἀξίως, τιμῶμεν τὴν μνήμην σου.

Ἐτερον ἦχος β'. Τὰ ἄνω ζητῶν.

Τὴν ἄνω ποθῶν, πατρίδα τὴν Οὐράνιον, καὶ πλοῦτον ζητῶν, ἀδάπανον τῆς χάριτος, μιμητῆς πανάριστος, τῶν Ὁσίων γέγονας Ὅσιε, σὺν αὐτοῖς Χριστῶ τῷ Θεῷ, μὴ παύσης πρεσβεύων ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

Ὁ Οἶκος.

Τῆς στειρευούσης τὸ ἔνθεον βλάστημα, καὶ τῆς ἐρήμου τὸ κάλλιστον θρέμμα, Νικάνορα τὸν παμμέγιστον, δεῦτε πιστοὶ πάντες ἐγκωμιάσωμεν. Οὗτος γὰρ ἐκ βρέφους τὸν Χριστὸν ἀγαπήσας, πλοῦτον καὶ δόξαν ἐπίκηρον ἐβδελύξατο, καὶ κατὰ τοῦ ἀντιπάλου γενναίως ἠνδρίσατο, ἐν ἐγκρατείαις καὶ προσευχαῖς, Χριστὸν ἀπαύστως δοξολογῶν· ὅθεν καὶ παρ' αὐτοῦ τῶν θαυμάτων τὴν χάριν ἀφθονον ἐκομίσατο, καὶ σὺν τοῖς τῶν Ὁσίων χοροῖς, ἐν Οὐρανῷ συνευφραίνεται, μεθ' ὧν ἀπαύστως πρεσβεύει ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

Τῆ Ζ' τοῦ αὐτοῦ μηνός, Μνήμη τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Νικάνορος τοῦ θαυματουργοῦ, τοῦ ἐν τῷ τοῦ Καλλιστράτου ὄρει ἀναλάμψαντος.

Κόσμον νικήσας καὶ τὰ τούτου ἡδέα,
νίκην ἀρίστην ἤρας ὄντως, Νικάνορ·
Ἐβδομάτῃ Νικάνωρ βιότοιο ὄπωπε τελευτήν.

ᾠδὴ ζ'. Οὐκ ἐλάτρευσαν.

Μιμησάμενος μακάριε τὸ ἄπλαστον, Μωσέως τοῦ θαυμαστοῦ, γέγονας ἀληθινός, ποιμὴν καὶ διδάσκαλος, τῶν προστρεχόντων σοι, καὶ ἐκραύγασες· εὐλογητὸς εἶ Κύριε, ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

Νικητὴς καὶ τροπαιοῦχος ἀναδέδειξαι, νικήσας καρτερικῶς, δράκοντα τὸν πονηρόν, καὶ νίκης ἀπίληφας στέφος ἀμάραντον, καὶ παρίστασαι, ὑπὲρ ἡμῶν δεόμενος, τῶν τιμώντων σου τὴν μνήμην.

Η' σεπτὴ καὶ θεία κἀρα σου πανόλβιε, θαυμάτων ἐπλησε, τὴν Οἰκουμένην πολλῶν, καὶ πάσης κακώσεως σώζει τοὺς κάμνοντας, καὶ κραυζάγοντας· ὁ τῶν Πατέρων Κύριος, καὶ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

Θεοτοκίον.

Μακάριος ἡ κοιλία σου Θεόνυμφε· Θεὸν γὰρ ἔτεκες, σαρκακωμένον ἐν γῆ, φθορᾶς τὸ ἀνθρώπινον γένος λυτρώσασθαι, ᾧ κραυγάζομεν· ὁ τῶν Πατέρων Κύριος, καὶ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ᾠδὴ η'. Παῖδες εὐαγεῖς ἐν τῇ καμίνῳ.

Η' βέβηλος κόρη Θεοφόρε, ἀσέμνως τῇ θείᾳ κἀρα σου ἐγγίσασα, ταύτην κατασπάσασθαι, ράπισμα ἐδέξατο, τὴν παρειὰν μακάριε, ψάλλειν μὴ θέλουσα· τὸν Κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα, καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Ναὸν ἠκοδόμησας ἐκ βάθρων, Χριστῷ Σωτῆρι σε-
πτόν, εὖρες καὶ Θεῷ ἡμῶν. Τούτου γὰρ τὴν
παναοίδιμε, ἐν γῆ Εἰκόνα "Οσιε, ᾧ καὶ ἀνέκραζες·
τὸν Κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα, καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας
τοὺς αἰῶνας.

Παράλυτον ἔσφιγξας τῷ λόγῳ, αἰμόρρουν ἀφῆ κρασ-
πέδου ἐθεράπευσας, ὥσπερ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν. Τού-
του γὰρ τοῖς ἔχνεσι, θερμῶς κατηκολούθησας, καὶ
ἀνεκραύγαζες· τὸν Κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα, καὶ ὑπερ-
υψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Θεοτοκίον.

Αἰγνείας θησαύρισμα ὑπάρχεις, καὶ στάμνος χρυσῆ
Παρθένε φέρουσα, Ἄρτον τὸν Οὐράνιον, ἐν σῆ
γαστρὶ ἀμόλυντε· ᾧ μελωδοῦντες ἅπαντες, θερμῶς
κραυγάζομεν· τὸν Κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα, καὶ ὑπερ-
υψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Ῥδὴ θ'. Ἄπας γηγενής.

Τέρπου μοναστῶν, χορὸς καὶ εὐφράνθητι, ἰδοὺ γὰρ
ἔλαμψε, σήμερον ἢ πάνσεπτος, τοῦ θεοφόρου
μνήμη Νικάνορος· ὃν γεγηθότες ἄσμασιν ἐγκωμιάσω-
μεν, καὶ συμφώνως πάντες ἐκβοήσωμεν· χαίροις Πάτερ
πιστῶν ἢ εὐπρέπεια.

Ε"χει Οὐρανός, τὸ πνεῦμά σου "Οσιε, τὸ ἱερώτατον,
Γῆ δέ σου τὸ λείψανον, θησαυρὸν μέγαν Πάτερ
ἐκτήσατο, ἐν τῷ Ναῷ τηρούμενον, ὃν σὺ ἀνήγειρας, ἢ δὲ
κἀρα ἢ σεπτῆ σου νάματα, ἱαμάτων πηγάζει τοῖς
κάμνουσι.

Ρῶσίν μοι ψυχῆς, παράσχου καὶ σώματος, Νικάνορ
"Οσιε, τοῦτο τὸ ἐφύμνιον, μετ' εὐμενείας σοι
προσφερόμενον, χαρμονικῶς μακάριε, ἀποδεχόμενος,
καὶ πταισμάτων ἄφεσίν μοι δώρησαι, ταῖς πρὸς Κύριον
Πάτερ πρεσβείαις σου.

Θεοτοκίον.

Ρῦσαι ὁ Θεός, τὴν κληρονομίαν σου, πάσης κακώσεως, καὶ τὴν ἀμαυρότητα, τῆς διανοίας μου διασκέδασον, πρεσβείαις τῆς Τεκούσης σε καὶ τοῦ Ὁσίου σου, καὶ εἰρήνην δώρησαι τοῖς δούλοις σου, διὰ μέγα καὶ πλούσιον ἔλεος.

Ἐξαποστειλάριον. Φῶς ἀναλλοίωτον Λόγε.

Ως ἔλλαμφθεις τῷ ἀδύτῳ, φωτὶ φωτὸς ἐνεπλήσθης, τῆς θείας φωτοφανείας, καὶ τοὺς τιμῶντας φωτίζεις, Υἱὸς φωτὸς χρηματίσας, τὴν φωτοφόρον σου μνήμην.

Καὶ τῆς Ἑορτῆς.

Εἰς τοὺς Αἴνους, ἰσθῶμεν στίχ. ς' καὶ ψάλλομεν
τῆς Ἑορτῆς γ'.

Καὶ τοῦ Ἁγίου Προσόμοια γ'.

Ἦχος δ'. Ἐδωκας σημείωσιν.

Εἴλαμψεν ἡ μνήμη σου, ὡς ἄλλος ἥλιος σήμερον, καὶ τὴν Κτίσιν ἐφώτισεν, αὐγαῖς τῶν θαυμάτων σου, ἐνδοξε Νικάνορ, δεινῶν νοσημάτων, ἀποσοβοῦσα τὴν ἀχλύν, καὶ εὐρωστίας φῶς τὸ γλυκύτατον, βραβεύουσα τοῖς κάμνουσι, καὶ τῷ Ναῶ σου προστρέχουσι, καὶ τὴν θείαν σου Ὅσιε, ἐκτελοῦσι πανήγυριν.

Νίκης τὸν φεράνυμον, τῶν μοναστῶν τὸ ἀγλαΐσμα, τῶν Ὁσίων τὸ καύχημα, πιστῶν τὸ προπύργιον, δεῦτε ἐγκωμίων, ἀνθесιν ἀξίως, στέψωμεν πόθῳ οἱ πιστοί, συμφώνως ἅπαντες ἀνακράζοντες. Νικάνορ παναοίδιμε, νικητικῶς ἀναδέδυσαι, τὸν τῆς νίκης σου στέφανον, δεξιᾷ τοῦ Παντοκράτορος.

Κόσμον κατεφρόνησας, καὶ ἡδονῶν τῶν τοῦ σώματος, καὶ Χριστῷ ἠκολούθησας, ἐπ' ὤμων ἀρά-

μενος, τὸν Σταυρὸν θεόφρον, ᾧ τὴν τοῦ Βελίαρ, κάραν
συνέτριψας στερρῶς, θεία δυνάμει περιφρουρούμενος,
καὶ γῆθεν πρὸς οὐράνια, μετεβιβάσθης γηθόμενος,
πρεσβευτῆς ἐτοιμότατος, τῶν πιστῶς εὐφημούντων σε.

Δόξα, ἦχος πλ. α'.

Σήμερον ἐπέλαμψεν ἡ τοῦ θεοφόρου πανσεβάσμιος
μνήμη, τῇ ἐνδόξῳ συναστράπτουσα Μεταμορφώ-
σει τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ· ὡς ἀστὴρ γὰρ φαεινός, τῷ
νοητῷ τῆς δικαιοσύνης Ἡλίῳ, παιδρῶς συνεξανέτει-
λε, καὶ πάντων τῶν πιστῶν καταυγάζει τὰς διανοίας,
πρὸς εὐωχίαν μυστικὴν τῶν ἀγώνων αὐτοῦ προσκαλού-
μενος· ὃν καὶ ἡμεῖς ἐν πίστει εὐφημήσωμεν, λέγοντες·
Νικάνορ παναοίδιμε, πρόφθασον ἐξελοῦ ἡμᾶς τῶν
συμφορῶν καὶ κινδύνων, καὶ ρῦσαι κακώσεως πάσης
τοὺς δούλους σου.

Καὶ νῦν, τῆς Ἑορτῆς.

Δοξολογία Μεγάλη καὶ Ἀπόλυσις.

ΕΝ Τῇ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Τὰ Τυπικά, καὶ ἐκ τοῦ Κανόνος τῆς Ἑορτῆς, ᾠδὴ γ'·
Καὶ τοῦ Ἀγίου, ᾠδὴ ς'. Ἀποστολοευαγγέλιον
ζῆτει τοῦ Μεγάλου Ἀντωνίου.

Μεγαλυνάρια ψαλλόμενα εἰς τὸν Ὅσιον.

Χαίροις τῶν θαυμάτων ὁ ποταμός, καὶ τῶν ἐν κιν-
δύνοις, ἀπροσμάχητος βοηθός, ὁ θερμὸς προστάτης,
τῶν σὲ προσκαλουμένων, Νικάνορ μοναζόντων, δόξα
καὶ στήριγμα.

Νίκης τὸν φεράνυμον οἱ πιστοί, δεῦτε συνελθόντες,
εὐφημήσωμεν ἐν ᾠδαῖς, καὶ στέψωμεν τοῦτον,
στεφάνοις ἐγκωμίων, Νικάνορ ἐκβοῶντες, σῶζε τοὺς
δούλους σου.

Χαίροις τῶν Σερβίων ὁ ἰατρός, Γρεβενῶν τὸ κλέος,
Οἰκουμένης ὁ βοηθός· χαίροις ὁ προστάτης, τῶν
σὲ τιμώντων πόθῳ, Νικάνορ Καλλιστράτου, φωστὴρ
πολύφωτε.

Ἔτερα εἰς τὴν πάνσεπτον αὐτοῦ κάραν.

Δεῦτε νῦν προσέλθωμεν οἱ πιστοί, πίστει προσκυ-
νοῦντες, τὴν σεβάσιμον καὶ σεπτὴν, κάραν τοῦ
Ἰοσίου, καὶ πόθῳ ἀσπασθῶμεν, λαμβάνοντες τὴν ρῶ-
σιν, ψυχῆς καὶ σώματος.

Κάραν τὴν ἀγίαν σου εὐλαβῶς, Νικάνορ τιμῶμεν,
τὴν συντρίψασαν τοῦ ἐχθροῦ, κάραν καὶ λαβοῦσαν,
τὸν στέφανον τῆς νίκης, καὶ πᾶσι χορηγοῦσαν, πιστοῖς
ἰάματα.

Ἔτερον εἰς τὴν ἀγίαν αὐτοῦ σιαγόνα.

Φύλαττε Νικάνορ τοὺς ὑμνητάς, καὶ προσκυνητάς
σου, τοὺς τιμώντάς σου τὴν σεπτὴν, μάκαρ σια-
γόνα, καὶ λύτρωσαι κινδύνων, καὶ πάσης ἐπηρείας,
ἡμᾶς τοὺς δούλους σου.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Κωνστ. Γ. Μπόνη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Συμπό-
σιον Πατέρων. Κλήμεντος πρὸς Κορινθίους Α'. — **Ἐπίκαιρα**. — **Μητροπο-
λίτου Δράμας Διονυσίου**, Ὁ ἱερεὺς πάντοτε καὶ σήμερον. — **Μητρο-
πολίτου Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου Νικοδήμου**, Ἡ διακονία τῆς Ἱερᾶς
Ἐξομολογήσεως. — **Παν. Γ. Μπρατσιώτου**, Ὁ Ἑλληνικὸς ἀγὼν τοῦ 21
καὶ τὸ ΟΧΙ τοῦ 1940. — **Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου**, Καθηγητοῦ τοῦ
Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Οἱ δύο πόλοι τοῦ θρησκευτικοῦ βιώματος. —
Ἰωάννου τῆς Κρονσταδῆς, Τὸ σημεῖον τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Μετάφρα-
σις **Ἀρχιμ. Μελετίου Καλαμαρά**. — **Ἀρχιμ. Καλλινίκου Καραῖου**,
Μία πρότασις. — **Ἀρχιμ. Χριστοφόρου Σταυροπούλου**, Θείας κοινωνοί
φύσεως. Ἡ ὁδὸς τῆς ἐνώσεως τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὸν Θεόν. — **Ἀρχιμ. Χρι-
στοδούλου Παρασκευαΐδου**, Γνωριμία μετὰ τὸν Ὁρθόδοξο Μοναχισμό. —
Πρωτοπρ. Δρ. Ἀ. Ἀλεβιζοπούλου, Τὰ ἐνοριακὰ-ἐκκλησιαστικὰ πλαί-
σια τοῦ Κατηχητικοῦ Σχολείου. — † **Ἀρχιμανδρίτης Διονύσιος Φαρα-
ζουλῆς**, Ἐγκαίνια τῆς Σχολῆς Διακονισσῶν Ἀδελφῶν καὶ Νοσοκόμων «**Η
ΟΛΥΜΠΙΑΣ**». — **Φ.** Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας
ἀπορίες. **Ἀπὸ τὸν κόσμον τῆς πρεσβυτέρας**. — **Βασ. Μουστάκη**,
Ν' Ψαλμός. — **Ἀκολουθία τοῦ Ἰοσίου καὶ Θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν
Νικάνορος τοῦ θαυματουργοῦ**.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἰασιῶ 1, Ἀθῆναι.